

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2008-2009

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΙΣΤΟΡΙΑ – ΘΕΣΜΟΙ- ΔΙΚΑΙΟ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Επαμεινώνδας Μαριάς

Αναπληρωτής Καθηγητής

Θεσμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο

Τμήμα Οικονομικών Επιστημών της

Σχολής Κοινωνικών Επιστημών του

Πανεπιστημίου Κρήτης

Η πνευματική ιδιοκτησία αποκτάται χωρίς καμία διατύπωση και χωρίς την ανάγκη ρήτρας απαγορευτικής των προσβολών της.

Επισημαίνεται πάντως ότι κατά τον Ν. 2121/1993 και τη Διεθνή Σύμβαση της Βέρνης (που έχει κυρωθεί με τον Ν. 100/1975) απαγορεύεται η αναδημοσίευση και γενικά η αναπαραγωγή του παρόντος έργου, με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά, στο πρωτότυπο ή σε μετάφραση ή άλλη διασκευή, χωρίς γραπτή άδεια του συγγραφέα και εκδότη.

ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΙΔΑΣ ΜΑΡΙΑΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	σελ. 4
Κεφάλαιο Πρώτο-Ιστορία	σελ. 5
Κεφάλαιο Δεύτερο-Θεσμοί	σελ. 31
Κεφάλαιο Τρίτο- Δίκαιο	σελ. 70
Κεφάλαιο Τέταρτο-Μεταρρυθμιστική Συνθήκη	σελ. 79

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Οι πανεπιστημιακές αυτές σημειώσεις προετοιμάστηκαν για τα μαθήματα **Θεσμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης και Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο** τα οποία διδάσκονται στο εαρινό εξάμηνο του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών της Σχολής Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Κρήτης.

Αφορούν σε ένα ορισμένο τμήμα της διδακτέας ύλης και θα πρέπει να μελετηθούν από τους φοιτητές σε συνδυασμό με τα παρακάτω βιβλία:

1)Νότης Μαριάς, **Για μια Ευρωπαϊκή Ένωση των Πολιτών και της Αλληλεγγύης**, Εκδόσεις Τυπωθήτω-Γιώργος Δαρδανός, Αθήνα 2004.

2)Νότης Μαριάς-Κατερίνα Πολυχρονάκη **Η Διακυβερνητική Διάσχεση και η Συνθήκη του Άμστερνταμ**, Εκδόσεις Τυπωθήτω-Γιώργος Δαρδανός, Αθήνα 1999.

Τα εν λόγω βιβλία διανέμονται από το Τμήμα Οικονομικών Επιστημών.

Ρέθυμνο, 3 Δεκεμβρίου 2008

*Επαμεινώνδας Μαριάς
Αναπληρωτής Καθηγητής
Θεσμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης*

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΙΣΤΟΡΙΑ

Ι. Η ευρωπαϊκή ιδέα κατά τη διάρκεια του μεσοπολέμου

Η “Πανευρώπη” (Pan Europa) του Coudehove-Kallergi

1. Γεννημένος στο Τόκιο το 1894 ο Ριχάρδος Νικόλαος Coudehove -Καλλέργης αφιέρωσε την δράση του στην προώθηση της ιδέας της Ενωμένης Ευρώπης. Η καταγωγή του ανιχνεύεται στην Κρήτη και ειδικότερα από τη γνωστή οικογένεια των Καλλέργηδων που προέρχεται από τη Βυζαντινή οικογένεια Φωκά που εγκαταστάθηκε στην Κρήτη το 1182 μ.χ. Η 27^η Ιουλίου 1972 σηματοδεύτηκε από τον θάνατο του στην Αυστρία.

Οι έλληνες πρόγονοι του Ριχάρδου Coudehove -Καλλέργη είχαν εμπλοκή τόσο στην Ελληνική επανάσταση του 1821 όσο και στην επανάσταση της 3^{ης} του Σεπτεμβρίου του 1843. Την ελληνική του καταγωγή επισημαίνει στα κείμενα του και ο ίδιος ο Ριχάρδος Coudehove -Καλλέργης παρατηρώντας ότι κατά την επίσκεψη του «στην Αθήνα αισθάνθηκε σαν να βρισκόταν στην πατρίδα του» Άλλωστε «εκεί συνάντησε και πολλούς συγγενείς» του.

Η ιστορία και η δράση του Coudehove-Καλλέργη επιβεβαιώνει τη σχέση της χώρας μας με την όλη διαδρομή της ευρωπαϊκής ενοποίησης και αναδεικνύει χωρίς περιστροφές ότι η ελληνική διάνοηση και ο ελληνικός πολιτικός κόσμος είχε ακατάλυτους δεσμούς με το σκληρό πυρήνα του ευρωπαϊκού εγχειρήματος.

2. Ο Ριχάρδος Coudehove -Καλλέργης κάνει ιδιαίτερα αισθητή την παρουσία του το 1923 με την έκδοση στα γερμανικά του κλασσικού πλέον βιβλίου **Πανευρώπη**, το οποίο μάλιστα μεταφράστηκε και εκδόθηκε στην Ελλάδα το 1927.

Ταυτόχρονα προσπάθησε να οργανώσει ένα πανευρωπαϊκό κίνημα που είχε ως στόχο την οικοδόμηση μιας Πανευρωπαϊκής Ένωσης. Στο οργανωτικό σχήμα εντάχθηκαν κορυφαιοί πολιτικοί όπως ήταν ο γάλλος υπουργός εξωτερικών και μετέπειτα πρωθυπουργός Μπριάν αλλά και ο Ελευθέριος Βενιζέλος ο οποίος άλλωστε κατά τον Καλλέργη του μιλούσε «σαν παλιός φίλος, σχεδόν σαν συμπατριώτης αφού το επώνυμο Καλλέργης είχε ιδιαίτερα στενούς δεσμούς με την Κρήτη».

Η ίδρυση από τον Καλλέργη της κίνησης για την πανευρωπαϊκή ένωση είχε ως στόχο την ομοσπονδιακή συνένωση των ευρωπαϊκών κρατών.

Πάντως θα πρέπει να σημειωθεί ότι τα σχέδια του Καλλέργη αντιμετώπιζαν ιδιαίτερα εχθρικά τη Ρωσία γενικώς και ειδικότερα το νεοσύστατο κράτος των μπολσεβίκων του Λένιν.

Όπως υποστήριξε στο βιβλίο του **Πανευρώπη** τα ευρωπαϊκά κράτη θα έπρεπε να συγκροτήσουν μια πανευρωπαϊκή οικονομική και πολιτική ένωση με στόχο την διατήρηση της ειρήνης, την αντιμετώπιση των οικονομικών κρίσεων και την προστασία του ευρωπαϊκού πολιτισμού από τον κίνδυνο της Σοβιετικής Ένωσης.

Περαιτέρω τα κράτη μέλη της ευρωπαϊκής ένωσης (η οποία σημειωτέον θα ελάμβανε ομοσπονδιακή μορφή) θα έπρεπε να περιορίσουν την κυριαρχία τους χάριν της Ομοσπονδίας.

Στο πρώτο συνέδριο της πανευρωπαϊκής κίνησης του Coudehove-Kallergi έλαβε χώρα τον Οκτώβριο του 1926 στη Βιέννη όπου συμμετείχαν 2000 αντιπρόσωποι από 24 χώρες μεταξύ των οποίων και ο τελευταίος πριν την Οκτωβριανή επανάσταση πρωθυπουργός της Ρωσίας Κερένσκυ ο οποίος υποστήριξε την ανάληψη σταυροφορίας κατά της ΕΣΣΔ.

Το Συνέδριο αποφάσισε τη συγκρότηση ενός Κεντρικού Συμβουλίου το οποίο απαρτιζόταν από εκπροσώπους των εθνικών επιτροπών.

Μετά το Συνέδριο δημιουργήθηκαν εθνικές επιτροπές σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες.

3.Η ελληνοτουρκική προσέγγιση που επιχείρησε ο Βενιζέλος το 1930 αντιμετώπισε τα ευμενή σχόλια του Ριχάρδου Coudehove -Καλλέργη ο οποίος θεωρούσε τη συμμετοχή της Ελλάδας στην Πανευρώπη ως ιδιαίτερα σημαντική.

Όμως ο ρόλος της Τουρκίας στην μελλοντική Ευρωπαϊκή Ένωση αποτέλεσε σημείο τριβής ανάμεσα στο Βενιζέλο και στον Καλλέργη.

Όπως προκύπτει από τα κείμενα του ο Ριχάρδος Coudehove -Καλλέργης θεωρούσε ότι η Τουρκία δεν μπορούσε να ενταχθεί στην Ενωμένη Ευρώπη λόγω του « ασιατικού της χαρακτήρα» δηλαδή για λόγους καθαρά πολιτισμικούς. Αντίθετη γνώμη είχε όμως επ' αυτού ο Βενιζέλος. Έτσι όπως παρατηρεί ο Καλλέργης σε ένα από τα βιβλία του όταν συναντήθηκε με τον Βενιζέλο στη Βιέννη μετά την υπογραφή της ελληνοτουρκικής Συνθήκης Φιλίας ο έλληνας πολιτικός είχε μαζί του μια παθιασμένη συζήτηση για το πρόβλημα της Τουρκίας και για το σχέδιο του για την πανευρωπαϊκή ένωση. Τελικά ο Βενιζέλος «τον έπεισε ότι η Τουρκία υπό την εξουσία του Κεμάλ είχε γίνει αναπόσπαστο τμήμα του δυτικού πολιτισμού και ότι ανεξάρτητα από το μέλλον της Πανευρώπης, η Τουρκία πρέπει να γίνει τμήμα της». Μάλιστα ο Βενιζέλος του επεσήμανε ότι η Ελλάδα θα μπορούσε να συνεργαστεί με την πανευρωπαϊκή πολιτική του κίνηση μόνο εάν συμπεριλαμβανόταν και η Τουρκία. Οι απόψεις του Ριχάρδου Coudehove -Καλλέργη για την Ενωμένη Ευρώπη παραμένουν ιδιαίτερα επίκαιρες στη σημερινή εποχή. Οι προβληματισμοί του για το ποια είναι τα γεωγραφικά αλλά και πολιτισμικά όρια της Ευρώπης διατηρούν ακόμη και σήμερα τη μεγάλη τους σημασία. Σε μια φάση που η Ευρωπαϊκή Ένωση επιχειρεί το μεγάλο εγχείρημα της διεύρυνσης αρκετοί πολιτικοί προερχόμενοι κυρίως από την ευρωπαϊκή δεξιά αμφισβητούν το κατά πόσο η Τουρκία μπορεί να αποτελέσει μελλοντικά μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για λόγους που ανάγονται καθαρά στα θρησκευτικά και πολιτισμικά της χαρακτηριστικά.

Μια άλλη θέση του Ριχάρδου Coudehove -Καλλέργη με ιδιαίτερο ενδιαφέρον και για τη σημερινή εποχή ήταν η άποψη του ότι **η Ρωσία δεν μπορούσε επίσης να αποτελέσει μέλος της Πανευρώπης.** Τη θέση του αυτή αιτιολογούσε όχι μόνο λόγω της παρουσίας των μπολσεβίκων στην εξουσία αλλά κυρίως λόγω του μεγέθους της Ρωσίας που συνιστούσε στην ουσία μια ολόκληρη ήπειρο με ιδιαίτερα πολιτισμικά χαρακτηριστικά. Αντίστοιχη θέση άλλωστε εκφράζεται και σήμερα από μεγάλη μερίδα ευρωπαίων πολιτικών οι οποίοι υποστηρίζουν ότι η ένταξη της Ρωσίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι παντελώς ανέφικτη ακριβώς λόγω των τεράστιων γεωγραφικών της διαστάσεων.

4.Ιδιαίτερα επίκαιρες παρουσιάζονται επίσης οι θέσεις του Καλλέργη και για τις σχέσεις Ευρώπης- Αμερικής- Βρετανίας. Κατά τον Καλλέργη η Ευρώπη όφειλε να

επιδιώξει την πολιτική και οικονομική της ενοποίηση προκειμένου να μπορέσει να ανταγωνιστεί αποτελεσματικά στο διεθνές πεδίο τις Ηνωμένες Πολιτείες ενώ για τη Βρετανία έδειχνε κυρίως να τον απασχολούν έντονα οι ιδιαίτεροι πολιτικοί και οικονομικοί της δεσμοί με τις ΗΠΑ.

Αυτό όμως που πρέπει να κρατήσει κανείς από τις σκέψεις του Καλλέργη για την Πανευρώπη είναι η μεγάλη σημασία που επέδιδε στο **ρόλο που μπορεί να διαδραματίσουν οι πολίτες στην οικοδόμηση της Ενωμένης Ευρώπης**. Για το λόγο αυτό προσπάθησε να δημιουργήσει και να οργανώσει ένα **Πανευρωπαϊκό Κίνημα** με οργανωτικές ρίζες σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες. Η **Ευρωπαϊκή του Κίνηση** απέκτησε γραφεία και παραρτήματα σε όλες τις Ευρωπαϊκές χώρες και προχώρησε μάλιστα και στη διοργάνωση ευρωπαϊκού συνεδρίου.

Ο Καλλέργης λοιπόν δεν στηρίχθηκε σε υπάρχοντα εθνικά πολιτικά κόμματα και σχηματισμούς για την προώθηση της Ενωμένης Ευρώπης. Ζήτησε τη βοήθεια και τη στράτευση βεβαίως σημαντικών πολιτικών προσωπικοτήτων της Ευρώπης, αλλά πάντοτε στο πλαίσιο μιας πολιτικής κίνησης που είχε υπερεθνικά πολιτικά και οργανωτικά χαρακτηριστικά.

Η μέχρι σήμερα πορεία της διαδικασίας της ευρωπαϊκής ενοποίησης έχει καταδείξει ότι η δημοκρατική Ευρωπαϊκή Ένωση του μέλλοντος μας θα μπορούσε να οικοδομηθεί αν στηριχθεί κυρίως σε πολιτικά κόμματα και κινήσεις πολιτών που βασικό χαρακτηριστικό τους θα είναι η υπερεθνική οργανωτική τους συγκρότηση. Μέχρι σήμερα λειτουργούν πολιτικά κόμματα σε ενωσιακό επίπεδο όπως είναι το Ευρωπαϊκό Σοσιαλιστικό Κόμμα, το Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα και το Ευρωπαϊκό Κόμμα των Φιλελευθέρων. Όμως πρόκειται στην ουσία για ομοσπονδίες κομμάτων μέλη των οποίων δεν είναι πολίτες της Ένωσης αλλά εθνικά πολιτικά κόμματα των κρατών μελών της Ένωσης. Ως αποτέλεσμα της ΟΝΕ και κυρίως του πολέμου στο Ιράκ διάφορα κόμματα της αριστεράς των κρατών μελών αποφάσισαν να διερευνήσουν τις δυνατότητες για την ίδρυση Ευρωπαϊκού Κόμματος της Αριστεράς.

Το σχέδιο Briand

5. Η πιο σοβαρή προσπάθεια για το ξεπέρασμα της Ευρώπης των Βερσαλλιών, που στην ουσία δημιουργούσε τις προϋποθέσεις για ένα νέο πόλεμο, ήταν η **πρόταση του Υπουργού Εξωτερικών της Γαλλίας Aristide Briand για την δημιουργία μιας Πανευρωπαϊκής Ένωσης** την οποία υπέβαλε το Σεπτέμβριο 1929 μιλώντας στην Γενική Συνέλευση της Κοινωνίας των Εθνών.

Επρόκειτο για μια πρωτοβουλία η οποία διατηρεί ανεξίτηλη της ιστορική της αξία στην πορεία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης αφού στην ουσία συνιστούσε την πρώτη επίσημη πρόταση μιας ευρωπαϊκής δύναμης για την οικοδόμηση ενός σύγχρονου ευρωπαϊκού οργανισμού, που μπορούσε να εγγυηθεί την αποτροπή ενός νέου πολέμου στη γηραιά ήπειρο.

Ο Aristide Briand, ο οποίος διετέλεσε πρωθυπουργός και υπουργός εξωτερικών της Γαλλίας ήταν βαθιά επηρεασμένος από τις ιδέες του Coudenhove-Kalergi που είχαν εκφραστεί όπως αναλύθηκε παραπάνω στην **Πανευρώπη** το 1923.

Μάλιστα αποτέλεσε δραστήριο μέλος και στη συνέχεια από το 1927 **επίτιμος Πρόεδρος της Πανευρωπαϊκής Ένωσης** που ίδρυσε ο Coudenhove-Kalergi.

6. Ο γάλλος Υπουργός Εξωτερικών μετά την υπογραφή των **Συμφωνιών του Locarno** οι οποίες θεωρούσε ότι διαμόρφωναν ένα σύστημα συλλογικής ασφάλειας για την Ευρώπη, αποπειράθηκε να διαμορφώσει τις βάσεις μιας **στενής συνεργασίας**

με τη Γερμανία προκειμένου να μπορεί με τον τρόπο αυτό να ελέγξει την ανάπτυξη της.

Αφετηρία των προτάσεων Briand αποτελούσε η σκέψη ότι οι σχέσεις Γαλλίας - Γερμανίας θα έπρεπε να διέπονται από την αρχή της ισότητας, ενώ η Γαλλία θα έπρεπε όχι μόνο να αποδεχθεί μια μελλοντική γερμανική ανάπτυξη αλλά να μειώσει και τις απαιτήσεις για τις πολεμικές επανορθώσεις με αντάλλαγμα την διασφάλιση εγγυήσεων για την ασφάλεια της.

Με τον τρόπο αυτό η Γαλλία πίστευε ότι θα μπορούσε να διαμορφώσει τις βάσεις μιας έντονης παρουσίας της αν όχι και πολιτικής της κυριαρχίας στο πλαίσιο της ενωμένης Ευρώπης με απώτερο σκοπό τον περιορισμό της επιρροής τόσο της Βρετανίας όσο και των ΗΠΑ στις ευρωπαϊκές εξελίξεις.

Ο Briand είχε σε πολιτικό επίπεδο την πλήρη συμπαράσταση του **Γερμανού Υπουργού των Εξωτερικών Gustav Stresemann** και έτσι το 1927 υπογράφηκε Γάλλο-Γερμανική εμπορική συμφωνία.

7. Παρουσιάζοντας επίσημα εκ μέρους της Γαλλίας το Σχέδιο του ο Briand στην Συνέλευση της Κοινωνίας των Εθνών στη Γενεύη το Σεπτέμβριο του 1929 επεσήμανε την ανάγκη δημιουργίας σχέσεων ομοσπονδιακού τύπου ανάμεσα στους λαούς της Ευρώπης, οι οποίοι έπρεπε ακριβώς λόγω της γεωγραφικής τους γειτνίασης να έχουν τη δυνατότητα να βρίσκονται σε επαφή, να συζητούν θέματα αμοιβαίου ενδιαφέροντος, να προωθούν κοινές λύσεις και να οικοδομούν ανάμεσα τους δεσμούς αλληλεγγύης.

Κατά το **Σχέδιο Briand η προτεινόμενη ομοσπονδιακή ένωση** δεν θα έπρεπε να περιοριστεί μόνο στο οικονομικό πεδίο αλλά θα έπρεπε να επεκταθεί και σε πολιτικό και κοινωνικό επίπεδο.

Βασικό στοιχείο του Σχεδίου Briand αποτέλεσε η σκέψη ότι η προτεινόμενη ομοσπονδιακή Ευρωπαϊκή Ένωση **δεν θα έθιγε την κυριαρχία των κρατών μελών της.**

8. Σε συνέχεια της πρότασης του Briand η Γενική Συνέλευση της Κοινωνίας των Εθνών του ανέθεσε να παρουσιάσει ένα υπόμνημα για την οργάνωση του καθεστώτος την ομοσπονδιακής Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο πλαίσιο αυτό ο Briand συνέταξε **σχέδιο για τη συγκρότηση μιας ευρωπαϊκής ομοσπονδιακής ένωσης το οποίο υπέβαλε στις 17 Μαΐου 1930 σε είκοσι επτά (27) κυβερνήσεις ευρωπαϊκών κρατών, αποκλείοντας την ΕΣΣΔ.**

Τα κυριότερα σημεία του σχεδίου Briand όπως αυτά διευκρινίστηκαν από το σχετικό *μνημόνιο για την οργάνωση ενός καθεστώτος ευρωπαϊκής ομοσπονδιακής ένωσης*, που υπέβαλλε επίσημα η γαλλική κυβέρνηση ήταν τα εξής:

1. Η προτεινόμενη ομοσπονδιακή Ευρωπαϊκή Ένωση έπρεπε να σέβεται την ανεξαρτησία και την εθνική κυριαρχία των κρατών μελών της.

2. Η Ένωση θα έπρεπε να διασφαλίζει την αρχή της ισότητας μεταξύ των κρατών μελών.

3. Η Ένωση όφειλε να διασφαλίζει σε όλα τα κράτη μέλη της τα οφέλη μιας συλλογικής αλληλεγγύης.

4. Προυπόθεση για την επίλυση των οικονομικών ζητημάτων αποτελούσε η εμπέδωση της πολιτικής ένωσης μεταξύ των κρατών μελών.

5. Η Ευρωπαϊκή Ένωση θα ήταν επίσης αρμόδια για την αντιμετώπιση σοβαρών οικονομικών ζητημάτων όπως η ανεργία, η δημιουργία τελωνειακής ένωσης αλλά και η χάραξη των γενικών αρχών της οικονομικής πολιτικής των κρατών μελών της.

9. Με βάση το σχέδιο Briand η Κοινωνία των Εθνών κατά τη Σύνοδο της του Σεπτεμβρίου του 1930 συνέστησε την Επιτροπή μελέτης της Ευρωπαϊκής Ενώσεως.

Πλην όμως το σχέδιο Briand ουδέποτε συζητήθηκε επίσημα και ξεπεράστηκε από τις πολιτικές εξελίξεις της δεκαετίας του '30 που χαρακτηρίστηκαν από την άνοδο του φασισμού και την έναρξη του δεύτερου παγκοσμίου πολέμου.

II. Η ευρωπαϊκή ενοποίηση μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο

Ο W. Churchill

10. Η ιδέα της ενωμένης Ευρώπης ενισχύθηκε αποφασιστικά μετά τη λήξη του δεύτερου παγκοσμίου πολέμου λόγω των καταστροφικών συνεπειών που είχε για το ανθρώπινο γένος.

Η πρώτη αποφασιστική παρέμβαση σε πολιτικό επίπεδο ήταν αυτή του W. Churchill ο οποίος στην περίφημη ομιλία του στο **Πανεπιστήμιο της Ζυρίχης** στις 19 Σεπτεμβρίου 1946 αναφέρθηκε στην ιστορική αναγκαιότητα δημιουργίας των Ηνωμένων Πολιτειών της Ευρώπης που θα στηριζόταν στη γαλλογερμανική συμφιλίωση.

Άλλωστε ο γαλλογερμανικός ανταγωνισμός ανέκαθεν αποτελούσε αιτία για την έναρξη αιματηρών συγκρούσεων και πολέμων στο πλαίσιο της γηραιάς ηπείρου.

Το σχέδιο Μάρσαλ

11. Στον χώρο ενός άλλου **Πανεπιστημίου**, αυτή τη φορά του **Harvard**, διατυπώθηκε η πιο σημαντική πρόταση για την δρομολόγηση των διαδικασιών οικονομικής ολοκλήρωσης στο πλαίσιο της Ευρώπης με την ιστορική ομιλία του **τότε υπουργού εξωτερικών των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, G. Marshal** ο οποίος στις 5 Ιουνίου 1947 ανακοίνωσε ότι οι ΗΠΑ ήταν αποφασισμένες να συμβάλουν στην οικονομική ανοικοδόμηση της Ευρώπης.

Τα κυριότερα σημεία του **σχεδίου Μάρσαλ** ήταν τα παρακάτω:

1. Οι ΗΠΑ ήταν αποφασισμένες να συμβάλουν στην οικονομική ανασυγκρότηση των ευρωπαϊκών χωρών.

2. Απαραίτητη προϋπόθεση για την υλοποίηση της αμερικανικής πρωτοβουλίας ήταν η διαμόρφωση με ευθύνη των ίδιων των ευρωπαϊκών χωρών ενός προγράμματος οικονομικής ανασυγκρότησης της Ευρώπης με βάση τις απαιτήσεις της πραγματικής κατάστασης.

3. Οι ΗΠΑ θα μπορούσαν να συνδράμουν στην εκπόνηση του εν λόγω προγράμματος ανασυγκρότησης.

4. Το κοινό πρόγραμμα που θα εκπονείτο θα έπρεπε να τυγχάνει της υποστήριξης αν όχι όλων τουλάχιστον ενός μεγάλου αριθμού ευρωπαϊκών κρατών.

Η πρόταση αυτή του Marshal ήταν ιδιαίτερα σημαντική για την εμβάθυνση της ολοκλήρωσης των οικονομιών των χωρών της Ευρώπης αφού οδηγούσε στην συνεννόηση και συνεργασία των κυβερνήσεων των ευρωπαϊκών κρατών οι οποίες θα αναγκαζόταν να σχεδιάσουν από κοινού την ανασυγκρότηση των οικονομιών τους.

12. Η αμερικανική πρόταση μοιραία οδηγούσε σε **περιορισμό των εξουσιών του έθνους-κράτους** και για τον λόγο αυτό **δεν έγινε δεκτή από την ΕΣΣΔ** η οποία στην συνδιάσκεψη του Παρισιού στα τέλη Ιουνίου 1947 πρότεινε να υποβάλουν οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις χωριστές αιτήσεις για βοήθεια ανάλογα με τις ανάγκες τους και σύμφωνα με τις αρχές της εθνικής κυριαρχίας.

Ειδικότερα οι σοσιαλιστικές χώρες επέμεναν στις αρχές της εθνικής κυριαρχίας και ισότητας των κρατών μεγάλων ή μικρών. Υποστήριζαν δε την άποψη ότι η αμερικανική βοήθεια θα πρέπει να δοθεί πρώτα στα κράτη που είχαν υποφέρει από τις φασιστικές θηριωδίες και ότι η βοήθεια θα έπρεπε να χορηγηθεί με τρόπο που να μην επηρεάζει τα εθνικά συμφέροντα.

13. Μετά την σοβιετική άρνηση αποδοχής της λογικής της πρότασης Marshal **δέκα τέσσερα (14) δυτικοευρωπαϊκά κράτη μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα** σε νέα συνδιάσκεψη που έλαβε χώρα στις 12 Ιουλίου 1947 αποφάσισαν να αποδεχθούν την αμερικανική πρόταση και για την αποτελεσματικότερη υλοποίηση της αποφάσισαν την ίδρυση ενός διεθνούς οργανισμού, του **Οργανισμού Ευρωπαϊκής Οικονομικής Συνεργασίας (ΟΕΟΣ).**

Η σύμβαση για την ίδρυση του ΟΕΟΣ υπογράφηκε το 1948 και αμέσως μετά το Αμερικανικό Κογκρέσο ενέκρινε την παροχή οικονομικής βοήθειας για την ανασυγκρότηση των οικονομιών των δυτικοευρωπαϊκών χωρών, γνωστή και ως **σχέδιο Μάρσαλ.**

Η σημασία του σχεδίου Μάρσαλ για την οικονομική ανασυγκρότηση των ευρωπαϊκών χωρών ήταν τεράστια.

Το Συνέδριο της Ευρώπης στη Χάγη

14. Τον Δεκέμβριο του 1947 διάφορες φιλοευρωπαϊκές οργανώσεις προχώρησαν στη σύσταση διεθνούς επιτροπής των κινήσεων για την ευρωπαϊκή ενοποίηση και εν συνεχεία διοργάνωσαν στη **Χάγη τον Μάιο του 1948 το Συνέδριο της Ευρώπης** στο οποίο συμμετείχαν 663 αντιπρόσωποι από **16 χώρες** από τους οποίους 18 προερχόταν από την Ελλάδα.

Σκοπός του Συνεδρίου της Ευρώπης ήταν η ενίσχυση της ιδέας της ευρωπαϊκής ενοποίησης και η διαμόρφωση πρακτικών προτάσεων για την υλοποίηση της. Στο μήνυμα προς τους Ευρωπαίους που υιοθετήθηκε από το Συνέδριο, στο οποίο προήδρευσε ο W.Churchill, προτάθηκε η υιοθέτηση μιας Χάρτας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων που θα μπορούσε να εγγυηθεί την ελευθερία σκέψης, έκφρασης και το δικαίωμα σύστασης αντιπολίτευσης.

Ταυτόχρονα προτάθηκε η θεσμοθέτηση ενός Δικαστηρίου για την προστασία των δικαιωμάτων που θα κατοχύρωνε η Χάρτα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων καθώς επίσης και η ίδρυση μιας Ευρωπαϊκής Συνέλευσης στην οποία θα εκπροσωπούντο οι λαοί της Ευρώπης.

Η Benelux

15. Η οικονομική ολοκλήρωση των χωρών της δυτικής Ευρώπης ενισχύθηκε σημαντικά με την ίδρυση της Benelux την 1^η Ιανουαρίου 1948.

Η Benelux ήταν μια τελωνειακή ένωση την οποία ίδρυσαν η Ολλανδία, το Βέλγιο και το Λουξεμβούργο.

Στο πλαίσιο αυτό κατήργησαν τους δασμούς μεταξύ τους και διαμόρφωσαν κοινό εξωτερικό δασμολόγιο έναντι των προϊόντων των τρίτων χωρών.

Σημαντική ρύθμιση αποτέλεσε η απόφαση των χωρών της Benelux το 1954 να απελευθερώσουν την κίνηση κεφαλαίων στο πλαίσιο της γεγονός το οποίο βοήθησε στην αύξηση των επενδύσεων και στην κυκλοφορία των νομισμάτων των τριών χωρών στην επικράτεια τους.

Το 1956 αποδέχθηκαν την ελευθερία διακίνησης των εργαζόμενων ενώ το 1958 υπέγραψαν Συνθήκη Οικονομικής Ένωσης η οποία τέθηκε σε ισχύ στις 17 Νοεμβρίου 1960.

Η Οικονομική Ένωση της Benelux βασιζόταν στην ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων, αγαθών, κεφαλαίων και υπηρεσιών.

Οι υπήκοοι των κρατών μελών της Benelux είχαν το δικαίωμα ελεύθερης εισόδου στο έδαφος κάθε κράτους μέλους. Ταυτόχρονα είχαν το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας, εγκατάστασης, απασχόλησης και παροχής υπηρεσιών.

Περαιτέρω απολάμβαναν ίσης μεταχείρισης με τους υπηκόους του κράτους μέλους υποδοχής ενώ μπορούσαν να ασκήσουν χωρίς εμπόδια τα αστικά τους δικαιώματα συμπεριλαμβανομένης και της δικαστικής τους προστασίας.

Επίσης σύμφωνα με το άρθρο 1 της Συνθήκης Οικονομικής Ένωσης της Benelux η Ένωση προϋπέθετε τον συντονισμό της οικονομικής, νομισματικής και κοινωνικής πολιτικής των τριών κρατών μελών της και την διαμόρφωση κοινής πολιτικής στις οικονομικές τους σχέσεις με τρίτα κράτη.

Η Οικονομική Ένωση της Benelux σύμφωνα με το άρθρο 15 της Συνθήκης διέθετε οκτώ θεσμικά όργανα τα οποία σε μεγάλο βαθμό παρουσιάζουν αρκετές αναλογίες με τα θεσμικά και επικουρικά όργανα της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας.

Η κλιμάκωση του ψυχρού πολέμου που ακολούθησε οδήγησε στην ίδρυση της Δυτικοευρωπαϊκής Ένωσης και του NATO.

Η Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση

16. Η Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση (ΔΕΕ) ιδρύθηκε με την υπογραφή στις 17 Μαρτίου 1948 της συνθήκης των Βρυξελλών μεταξύ της Γαλλίας, της Βρετανίας, του Βελγίου, της Ολλανδίας και του Λουξεμβούργου και αποτελούσε οργανισμό αμυντικής συνεργασίας.

Βασικό στοιχείο της Συνθήκης αποτέλεσε η ενσωμάτωση της **αρχής της αμοιβαίας συνδρομής**. Έτσι σύμφωνα με το αρχικό **άρθρο 4 (κατόπιν άρθρο 5)** της Συνθήκης εάν κάποιο μέλος της ΔΕΕ δεχόταν στρατιωτική επίθεση στην Ευρώπη από τρίτο κράτος, τα υπόλοιπα μέλη της ΔΕΕ όφειλαν να παρέχουν αμοιβαία συνδρομή με στρατιωτικά και άλλα μέσα.

Στην ΔΕΕ προσχώρησαν αργότερα στις 23 Οκτωβρίου 1954 **η Γερμανία και η Ιταλία** με την υπογραφή στο Παρίσι σχετικού Πρωτοκόλλου.

Στο εν λόγω Πρωτόκολλο πέραν των άλλων προβλεπόταν και η δημιουργία του Συμβουλίου της ΔΕΕ το οποίο μπορούσε να προχωρήσει στην περαιτέρω δημιουργία επικουρικών οργάνων της ΔΕΕ.

Σύμφωνα με το αρχικό άρθρο 10 της Συνθήκης της ΔΕΕ, η **διάρκεια της Συνθήκης ήταν 50 ετών**, δηλαδή μέχρι το 1998.

Στην ΔΕΕ η οποία με την υπογραφή της Συνθήκης του Μάαστριχτ αποτελεί πλέον τον αμυντικό βραχίονα της Ευρωπαϊκής Ένωσης προσχώρησαν κατά την δεκαετία του '90 η **Ισπανία, η Πορτογαλία και η Ελλάδα.**

Το Βορειοατλαντικό σύμφωνο

17.Το ΝΑΤΟ ιδρύθηκε το 1949 από τις **ΗΠΑ, τον Καναδά** και από διάφορα κράτη της δυτικής Ευρώπης. Αποτελούσε συμμαχία των χωρών αυτών **απέναντι στην ΕΣΣΔ.**

Το Συμβούλιο της Ευρώπης

18.Το 1949 ιδρύθηκε επίσης ένας άλλος διεθνής οργανισμός, το Συμβούλιο της Ευρώπης, οι απαρχές του οποίου θα μπορούσαν να αναζητηθούν στα συμπεράσματα του Συνεδρίου της Ευρώπης που όπως προαναφέρθηκε έλαβε χώρα στην Χάγη. Το Συμβούλιο της Ευρώπης αποσκοπούσε στην στενότερη συνεργασία των ευρωπαϊκών κρατών στο πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό πεδίο.

Στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης υπογράφηκαν πολλές διεθνείς συμβάσεις με κυριότερη την **Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Θεμελιωδών Ελευθεριών** της 4^{ης} Νοεμβρίου 1950.

Στο πλαίσιο της σύμβασης αυτής πέραν της κατοχύρωσης των θεμελιωδών δικαιωμάτων προβλέπεται και η λειτουργία μηχανισμού για την αποτελεσματική προστασία των δικαιωμάτων αυτών με τη θεσμοθέτηση τότε της **Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.**

Η κλιμάκωση του ψυχρού πολέμου, η έκρηξη του πολέμου στην Κορέα το 1950 αλλά και η κρίση στην Ινδοκίνα οδήγησαν την γαλλική πολιτική στην ανάληψη σημαντικών πρωτοβουλιών στο πεδίο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

III.Η ίδρυση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

Το σχέδιο Schuman

19.Το σχέδιο Schuman απέβλεπε στην **ενοποίηση της γαλλογερμανικής παραγωγής άνθρακα και χάλυβα** γεγονός που θα καθιστούσε όχι μόνο αδιανόητο αλλά και υλικά αδύνατο ένα νέο πόλεμο μεταξύ Γαλλίας και Γερμανίας.

Η ίδρυση και λειτουργία της **Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ)** θα επιτύγχανε μια de facto αλληλεγγύη στο επίπεδο της οικονομίας, θα μείωνε τις μακροχρόνιες εντάσεις μεταξύ των διαφόρων γαλλογερμανικών οικονομικών συμφερόντων και θα έθετε τα κοινά θεμέλια για την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής.

Με τον τρόπο αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί η άνοδος του βιοτικού επιπέδου και θα συντελείτο **το πρώτο αποφασιστικό βήμα** στη διαδικασία **ενοποίησης της Ευρώπης** αφού θα μπορούσαν να διασφαλιστούν κοινές βάσεις οικονομικής ανάπτυξης.

20.Στους σκοπούς της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα, ο R. Schuman, μεταξύ άλλων συμπεριέλαβε τον εκσυγχρονισμό της παραγωγής και τη βελτίωση της ποιότητας της, την προμήθεια με ίσους όρους της γερμανικής και γαλλικής αγοράς με χάλυβα και άνθρακα και την εξίσωση και καλυτέρευση των συνθηκών εργασίας των εργαζομένων στις βιομηχανίες των παραπάνω προϊόντων.

Η διακίνηση άνθρακα και χάλυβα θα απελευθερωνόταν από την επιβολή δασμών και η Κοινότητα θα εξασφάλιζε την ενοποίηση των αγορών και την επέκταση της παραγωγής.

Σταδιακά στο πλαίσιο της θα μπορούσαν να δημιουργηθούν οι συνθήκες εκείνες οι οποίες θα διασφάλιζαν την ορθολογικότερη κατανομή της παραγωγής στο υψηλότερο επίπεδο παραγωγικότητας.

Για το λόγο αυτό προτάθηκε να τεθεί το σύνολο της γαλλογερμανικής παραγωγής άνθρακα και χάλυβα υπό την εποπτεία μιας Ανωτάτης Αρχής στο πλαίσιο ενός Οργανισμού ανοικτού σε όλα τα ευρωπαϊκά κράτη.

Η Ανωτάτη Αρχή θα αποτελείτο από ανεξάρτητες προσωπικότητες τις οποίες θα διόριζαν επί ίσης βάσεως οι κυβερνήσεις των ενδιαφερομένων κρατών, ενώ ο Πρόεδρος της θα επιλεγόταν με κοινή συμφωνία.

Η Ανωτάτη Αρχή σύμφωνα με το σχέδιο θα διέθετε εκτελεστικές εξουσίες οι οποίες θα μεταβιβαζόταν από **τα συμμετέχοντα κράτη μέλη** τα οποία έτσι **θα περιόριζαν σε κάποιο βαθμό την κυριαρχία τους.**

Οι αποφάσεις της Ανωτάτης Αρχής θα ήταν εκτελεστές τόσο στη Γαλλία όσο και στη Γερμανία και **στις άλλες χώρες μέλη.**

Η Ανωτάτη Αρχή θα έπρεπε να ελέγχεται πολιτικά από μια κοινοβουλευτική Συνέλευση, ενώ με τη δημιουργία ενός Δικαστηρίου θα μπορούσε να διασφαλιστεί **το κράτος δικαίου** στο πλαίσιο του Οργανισμού.

Ταυτόχρονα τα κράτη μέλη με τη δημιουργία ενός **Συμβουλίου Υπουργών** θα μπορούσαν να ασκήσουν τη δική τους επιρροή κατά τη διαδικασία λήψης απόφασης.

Διαθέτοντας λοιπόν διεθνή προσωπικότητα, δικά του θεσμικά όργανα και εξουσία λήψης απόφασης **ο προτεινόμενος Οργανισμός** διέφερε σημαντικά από τους διεθνείς Οργανισμούς που είχαν ιδρυθεί μέχρι τότε καθώς παρουσίαζε ένα ιδιότυπο καθεστώς και χαρακτήρα ο οποίος στην πορεία **χαρακτηρίστηκε ως “υπερεθνικός”.**

Θα πρέπει πάντως να επισημανθεί ότι οι βιομηχανίες άνθρακα και χάλυβα ήταν καθοριστικές για τη διεξαγωγή ενός πολέμου καθώς οι πρώτες τροφοδοτούσαν τα κράτη με την κυριότερη πηγή ενέργειας εκείνης της εποχής, (τον άνθρακα) και οι δεύτερες τις πολεμικές βιομηχανίες με τη βασικότερη πρώτη ύλη για την κατασκευή οπλικών συστημάτων.

Το σχέδιο Schuman αποτελούσε το **πρώτο βήμα προς την Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία** και η επιτυχής λειτουργία του μπορούσε να οδηγήσει στην πλήρη πολιτική και οικονομική ενοποίηση της Ευρώπης.

Το σχέδιο Schuman έγινε δεκτό με ενθουσιασμό τόσο από τη Συμβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης, όσο και από τα κράτη της Benelux, την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και την Ιταλία αν και διάφορες πολιτικές δυνάμεις εξέφρασαν είτε την αντίθεση τους είτε τις επιφυλάξεις τους.

Αντίθετα η Βρετανία επέδειξε απροθυμία να συμμετάσχει αφού διαφωνούσε με τα βασικά σημεία του σχεδίου και κυρίως με την δυνατότητα ίδρυσης ενός Οργανισμού ο οποίος θα μπορούσε να λαμβάνει αποφάσεις μέσω ενός ανεξαρτήτου θεσμικού οργάνου, της Ανωτάτης Αρχής, αποφάσεις οι οποίες μάλιστα θα ήταν άμεσα εκτελεστές στα κράτη μέλη.

Οι διαπραγματεύσεις για την ίδρυση του νέου Οργανισμού άρχισαν το φθινόπωρο του 1950 και ολοκληρώθηκαν με την υπογραφή της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα.

Η ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα

21. Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ) ιδρύθηκε στις 18-4-1951 με την αποδοχή του σχεδίου Schuman και την υπογραφή της σχετικής συνθήκης στο Παρίσι από τις κυβερνήσεις της **Γαλλίας, της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, της Ιταλίας, της Ολλανδίας, του Βελγίου και του Λουξεμβούργου** και άρχισε να λειτουργεί το 1953.

Ο Guy de Carmay αναφερόμενος στην ΕΚΑΧ την χαρακτήρισε ως «οιονεί ομοσπονδία σε ένα σημαντικό οικονομικό τομέα».

Πεδίο εφαρμογής της Συνθήκης αποτελούσαν οι βιομηχανίες και οι επιχειρήσεις εμπορίας άνθρακα και χάλυβα και λοιπών συγγενών προϊόντων, η δε χρονική διάρκεια της Συνθήκης προσδιορίστηκε για **50 χρόνια** από την έναρξη ισχύος της γεγονός που σήμαινε ότι η Συνθήκη της ΕΚΑΧ θα έπαυε να ισχύει στα τέλη του 2003.

Σκοποί και μέσα της Συνθήκης της ΕΚΑΧ

22. Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα βασίζεται, σύμφωνα με το πρώτο άρθρο της Συνθήκης, σε μια **κοινή αγορά, σε κοινά όργανα και σε κοινούς σκοπούς**.

Οι σκοποί της ΕΚΑΧ που είχαν καθοριστεί από το άρθρο 2 της Συνθήκης συνίσταντο:

1. Στην οικονομική επέκταση των μελών της,
2. Στην ανάπτυξη της απασχόλησης και
3. Στην ανύψωση του βιοτικού επιπέδου των πληθυσμών της Κοινότητας.

Σύμφωνα με τη Συνθήκη οι εν λόγω οικονομικοί και κοινωνικοί σκοποί της Κοινότητας θα έπρεπε να επιδιώκονται σε αρμονία με την γενική οικονομία των κρατών μελών της ΕΚΑΧ.

Ο βασικός μηχανισμός για την επίτευξη των σκοπών αυτών ήταν η δημιουργία μιας κοινής αγοράς την οποία θα αναλύσουμε παρακάτω (άρθρο 4).

Επίσης η Συνθήκη καθόριζε ότι η οικονομική επέκταση θα έπρεπε να επιτευχθεί από την Κοινότητα με τη δημιουργία προοδευτικά των προϋποθέσεων που εξασφάλιζαν μόνες τους την ορθολογικότερη κατανομή της παραγωγής στο υψηλότερο επίπεδο παραγωγικότητας (άρθρο 2).

Ταυτόχρονα όμως η Κοινότητα όφειλε να μεριμνά ούτως ώστε κατά τη διαδικασία ορθολογικοποίησης της παραγωγής να διαφυλάσσεται η συνεχής απασχόληση και να αποφεύγεται η πρόκληση θεμελιωδών και παρατεινόμενων διαταραχών της οικονομίας των κρατών μελών.

Οι οικονομικοί και κοινωνικοί σκοποί της ΕΚΑΧ εξειδικεύτηκαν παραπέρα από το άρθρο 3 της Συνθήκης.

Πάντως το άρθρο αυτό της Συνθήκης επικεντρώνεται κυρίως στην εξειδίκευση του στόχου της οικονομικής επέκτασης και αναφέρεται ελάχιστα στην απασχόληση και στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου των πληθυσμών της Κοινότητας.

Αυτό δεν είναι ιδιαίτερα παράδοξο καθόσον οι κυρίαρχες οικονομικές θεωρίες της δεκαετίας του '50, υποστήριζαν ότι η οικονομική επέκταση μπορούσε να συμβάλλει τουλάχιστον μακροπρόθεσμα τόσο στην εξασφάλιση της απασχόλησης όσο και στην περαιτέρω άνοδο του βιοτικού επιπέδου.

Έτσι οι κοινωνικοί σκοποί της Κοινότητας επικεντρώθηκαν κυρίως στη βελτίωση των όρων διαβίωσης και εργασίας του εργατικού δυναμικού των βιομηχανιών άνθρακα και χάλυβα της Κοινότητας κατά τρόπο που να επιτρέπει την εξίσωση τους με στόχο την πρόοδο σε κάθε μία από τις βιομηχανίες που ανήκαν στην ευθύνη της Κοινότητας.

Στους οικονομικούς σκοπούς της Κοινότητας συμπεριλήφθηκε ο κανονικός εφοδιασμός της κοινής αγοράς κατά τρόπο που να λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες των τρίτων χωρών, η εξασφάλιση σε όλους τους καταναλωτές της Κοινότητας που βρίσκονται σε παρεμφερείς συνθήκες, ίσης πρόσβασης στις πηγές παραγωγής, η ανάπτυξη των διεθνών συναλλαγών και η διατήρηση εύλογων τιμών στη διεθνή αγορά.

Η πολιτική τιμών αποτελούσε σημαντικό τομέα δράσης της Κοινότητας.

Στο πλαίσιο αυτό, οι τιμές των προϊόντων επί των οποίων εφαρμόζονταν η Συνθήκη θα έπρεπε να καθορίζονται σε χαμηλά επίπεδα χωρίς ταυτόχρονα να επέρχεται καμία αντίστοιχη άνοδος τόσο των τιμών που εφαρμόζονταν από τις ίδιες επιχειρήσεις σε άλλες συναλλαγές, όσο και του συνόλου των τιμών σε άλλη χρονική περίοδο.

Από τους οικονομικούς σκοπούς της Κοινότητας οι δυναμικότεροι αφορούσαν στην επέκταση και στον εκσυγχρονισμό της παραγωγής, στη βελτίωση της ποιότητας σε συνθήκες ανταγωνισμού και στον αποκλεισμό κάθε προστασίας έναντι των λοιπών κοινοτικών ανταγωνιστικών βιομηχανιών.

Τέλος η Κοινότητα έπρεπε να μεριμνά για τη διατήρηση συνθηκών, οι οποίες ωθούσαν τις επιχειρήσεις να αναπτύσσουν και να βελτιώνουν το παραγωγικό τους δυναμικό και να προωθούν μια πολιτική ορθολογικής εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων αποφεύγοντας την αλόγιστη εξάντληση τους.

Αρνητική και θετική ολοκλήρωση

23. Σύμφωνα με τη Συνθήκη όλοι αυτοί οι οικονομικοί σκοποί μπορούσαν να επιτευχθούν μέσω του μηχανισμού της κοινής αγοράς άνθρακα και χάλυβα.

Το άρθρο 4 της Συνθήκης της ΕΚΑΧ αναφερόταν στο μηχανισμό της λεγόμενης **αρνητικής ολοκλήρωσης** της κοινής αγοράς, προσδιόριζε δηλαδή τις απαγορεύσεις που θα έπρεπε να εφαρμοσθούν στα πλαίσια της .

Έτσι καταργήθηκαν τόσο οι εσωτερικοί όσο και οι εξωτερικοί δασμοί έναντι των προϊόντων στα οποία εφαρμόζονταν η Συνθήκη, οι φορολογικές επιβαρύνσεις ισοδυνάμου αποτελέσματος και οι κάθε είδους ποσοτικοί περιορισμοί στη κυκλοφορία των προϊόντων.

Απαγορεύτηκαν επίσης τα μέτρα και οι κάθε είδους πρακτικές που μπορούσαν να εισάγουν διακρίσεις μεταξύ παραγωγών, αγοραστών ή καταναλωτών και οι πρακτικές που εμπόδιζαν την ελεύθερη επιλογή του προμηθευτή από τον αγοραστή.

Οι επιδοτήσεις και οι ενισχύσεις που κατά παραδοσιακό τρόπο χορηγούσαν επί σειρά ετών τα διάφορα κράτη μέλη στην άκρως προστατευμένη βιομηχανία χάλυβα και άνθρακα καταργήθηκαν και απαγορεύτηκαν μετά την έναρξη εφαρμογής της Συνθήκης.

Το ίδιο ίσχυε και για τις ειδικές επιβαρύνσεις που επέβαλαν τα κράτη μέλη.

Επίσης θεωρήθηκαν **αντίθετες προς τη Συνθήκη** οι περιοριστικές πρακτικές των διαφόρων επιχειρήσεων που αποσκοπούσαν τόσο στην κατανομή των αγορών, όσο και στην εκμετάλλευσή τους και οι οποίες είχαν προσδώσει **μονοπωλιακό χαρακτήρα στην δυτικοευρωπαϊκή βιομηχανία άνθρακα και χάλυβα** από τις αρχές του εικοστού αιώνα.

Επειδή όμως κρίθηκε ότι λόγω της ολιγοπωλιακής συγκρότησης της αγοράς χάλυβα και άνθρακα, οι δυνάμεις της αγοράς, δηλαδή η λειτουργία προσφοράς και ζήτησης και ο ελεύθερος ανταγωνισμός, δεν μπορούσαν να αποδώσουν τα επιθυμητά οικονομικά και κοινωνικά αποτελέσματα οι ιδρυτές της Κοινότητας πρόβλεψαν στο άρθρο 5 της Συνθήκης ότι η Κοινότητα προκειμένου να εκπληρώσει την αποστολή της μπορούσε να προβεί με τα αρμόδια όργανα της σε **περιορισμένες παρεμβάσεις**.

Έτσι το άρθρο 5 της Συνθήκης ΕΚΑΧ προσδιόριζε τα μέσα με τα οποία θα μπορούσε να επιτευχθεί η παραπέρα ολοκλήρωση της αγοράς χάλυβα και άνθρακα.

Σύμφωνα λοιπόν με την παραπάνω διάταξη η ολοκλήρωση της κοινής αγοράς μπορούσε να επιτευχθεί κυρίως με την εξασφάλιση και τη διατήρηση της λειτουργίας του κανονικού ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων.

Επικουρικά, η Κοινότητα έπρεπε να εκπληρώσει την αποστολή της και με τη χρήση ορισμένων εμμέσων ή αμέσων παρεμβατικών πολιτικών και μέτρων.

Πρόκειται δηλαδή εν προκειμένω για **μέτρα θετικής ολοκλήρωσης** τα οποία ήταν αναγκαία για την εμβάθυνση και επιτυχία του ενοποιητικού εγχειρήματος.

Ειδικότερα η Κοινότητα όφειλε να εξασφαλίζει τη διατήρηση των κανονικών όρων ανταγωνισμού και δεν έπρεπε να παρεμβαίνει άμεσα στην προσφορά και στη ζήτηση παρά μόνο όταν το απαιτούσαν οι οικονομικές συγκυρίες.

Περαιτέρω μπορούσε να θέτει στη διάθεση των επιχειρήσεων χρηματοδοτικά μέσα για την πραγματοποίηση επενδύσεων ενώ θα μπορούσε να μετέχει στα βάρη της αναπροσαρμογής.

Επίσης ήταν αρμόδια να καθοδηγεί και να διευκολύνει τη δράση των επιχειρήσεων συλλέγοντας πληροφορίες και ορίζοντας γενικούς επιθυμητούς στόχους, να καθιστά γνωστούς τους λόγους δράσης της και να επεμβαίνει κυρίως έμμεσα λαμβάνοντας τα αναγκαία διοικητικά μέτρα για την τήρηση των κανόνων που προέβλεπε η Συνθήκη.

Τέλος θα έπρεπε να παρεμβαίνει απ' ευθείας στην παραγωγή και στην αγορά μόνο όταν το απαιτούσαν οι περιστάσεις.

Η θεσμοθέτηση των δύο τελευταίων παρεμβατικών πολιτικών της Κοινότητας, οι οποίες είναι και οι πιο σημαντικές, οφείλεται στις **προτιμήσεις της γαλλικής κυβέρνησης προς τις θεωρίες του κρατικού παρεμβατισμού και του κεντρικού σχεδιασμού** που δέσποζαν στη Γαλλία κατά τη δεκαετία του '50.

Οι ρυθμίσεις λοιπόν και η **οικονομική φιλοσοφία** που χαρακτηρίζει τη Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα σε αντίθεση με αυτές της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, που θα αναλυθούν παρακάτω, βρίσκονται **σε στενή αρμονία με τις κενσυναές θεωρητικές απόψεις περί κρατικού παρεμβατισμού και οργανωμένης λειτουργίας του ελεύθερου ανταγωνισμού** και επιβλήθηκαν κατά τις διαπραγματεύσεις της Συνθήκης που έλαβαν χώρα το 1950 από τη γαλλική πλευρά, η οποία ως νικήτρια δύναμη διαπραγματευόταν από θέση ισχύος με την ηττημένη στρατιωτικά και οικονομικά κατεστραμμένη Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, της οποίας η Χριστιανοδημοκρατική κυβέρνηση του Αντενάουερ και του Έρτχαρτ ήταν θιασώτης της ελεύθερης οικονομίας.

Θεσμικά όργανα της ΕΚΑΧ

24. Η ΕΚΑΧ είχε νομική προσωπικότητα και εκπροσωπείτο από τα θεσμικά της όργανα, κάθε ένα από τα οποία ενεργούσε εντός των ορίων των εξουσιών και αρμοδιοτήτων του.

Το άρθρο 7 της Συνθήκης της ΕΚΑΧ προέβλεπε τα θεσμικά της όργανα τα οποία ήταν:

1. Η Ανωτάτη Αρχή,
2. Η Κοινή Συνέλευση,
3. Το Ειδικό Συμβούλιο Υπουργών,
4. Το Δικαστήριο.

Στο πλαίσιο της ΕΚΑΧ η Ανωτάτη Αρχή είχε αυξημένες αρμοδιότητες και συνιστούσε ταυτόχρονα και το κατ' εξοχήν το εκτελεστικό όργανο της ΕΚΑΧ, ενώ το Ειδικό Συμβούλιο Υπουργών διέθετε σαφώς λιγότερες εξουσίες απ' αυτές της Ανωτάτης Αρχής.

Η Ευρωπαϊκή Αμυντική Κοινότητα

25. Η έκρηξη του πολέμου στην Κορέα τον Ιούνιο του 1950 και η συνεχής ένταση του ψυχρού πολέμου στην Ευρώπη οδήγησε τη γαλλική διπλωματία στην ανάληψη μιας νέας πρωτοβουλίας για τη συνεργασία των ευρωπαϊκών κρατών στον τομέα της άμυνας και ασφάλειας.

Έτσι στις 24 Οκτωβρίου 1950 η Γαλλική κυβέρνηση πρότεινε το **σχέδιο Pleven** για τη δημιουργία μιας Ευρωπαϊκής Αμυντικής Κοινότητας.

Για το θέμα αυτό είχε προηγηθεί σχετική πρόταση του Winston Churchill στην Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης στις 11 Αυγούστου 1950 που αφορούσε στη δημιουργία ενός ενωμένου Ευρωπαϊκού στρατού υπό την ευθύνη ενός Ευρωπαίου Υπουργού Άμυνας ο οποίος θα τελούσε υπό δημοκρατικό κοινοβουλευτικό έλεγχο.

Ταυτόχρονα οι ΗΠΑ θέλοντας να ενισχύσουν την αμυντική ικανότητα των χωρών της Δυτ. Ευρώπης είχαν ενστερνιστεί την άποψη για επανεξοπλισμό της Γερμανίας και επανασύσταση της Βερμαχτ.

Το γεγονός αυτό είχε ανησυχήσει ιδιαίτερα τη γαλλική κοινή γνώμη και το Quai d'Orsay αναζητούσε εναγωνίως μια πειστική απάντηση στις αμερικανικές πιέσεις αναφορικά με την αναγκαιότητα αμυντικής θωράκισης των χωρών της Δυτ. Ευρώπης και ιδίως της Γερμανίας.

Έτσι η γαλλική πλευρά πρόκρινε τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού στρατού στο πλαίσιο του οποίου θα μπορούσαν να ενταχθούν και 12 γερμανικές μεραρχίες.

26. Οι περίπλοκες και ιδιαίτερα λεπτές διαπραγματεύσεις συνεχίστηκαν καθ' όλη τη διάρκεια του 1951 και κατέληξαν με την υπογραφή στις 27 Μαΐου 1952 της Συνθήκης για την ίδρυση της **Ευρωπαϊκής Αμυντικής Κοινότητας** από τους Υπουργούς Εξωτερικών της **Γαλλίας, της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, της Ιταλίας της Ολλανδίας, του Βελγίου και του Λουξεμβούργου.**

Βεβαίως είχαν προηγηθεί αρκετές πολιτικές παρεμβάσεις των ηγετών των έξι ενώ η διαδικασία επικύρωσης της Συνθήκης της ΕΚΑΧ σαφέστατα δημιούργησε ένα θετικό κλίμα το οποίο επισφραγίστηκε με την υπογραφή στη Βόννη της Συμφωνίας της 26^{ης} Μαΐου 1952, η οποία έθετε τέλος στο καθεστώς κατοχής της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας.

Η Ευρωπαϊκή Αμυντική Κοινότητα προέβλεπε την ενοποίηση των στρατιωτικών δυνάμεων των κρατών μελών της υπό τον έλεγχο θεσμικών οργάνων παρόμοιων με αυτά της ΕΚΑΧ.

Ο επανεξοπλισμός της Γερμανίας, διακαής πόθος των ΗΠΑ, μπορούσε πλέον να συντελεστεί αλλά μόνο στο πλαίσιο του κοινού ευρωπαϊκού στρατού.

Η συνθήκη για την ίδρυση της ΕΑΚ επικυρώθηκε από όλα τα συμβαλλόμενα μέρη πλην της Γαλλίας.

Τον Αύγουστο του 1954 η **συνθήκη της ΕΑΚ** τέθηκε για κύρωση στο **γαλλικό Κοινοβούλιο** το οποίο όμως με ψήφους 319 έναντι 264 **δεν κύρωσε** την συνθήκη της ΕΑΚ.

Η πορεία εμβάθυνσης της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης είχε πλέον χάσει τη μάχη όχι όμως και τον πόλεμο.

Η Ευρωπαϊκή Πολιτική Κοινότητα

27. Το σχέδιο συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Κοινότητας στην ουσία προέκυψε ως ανάγκη συμπλήρωσης της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Αμυντικής Κοινότητας και της διαμόρφωσης ενός δημοκρατικού πλαισίου εντός του οποίου θα έπρεπε να λειτουργήσει το όλο εγχείρημα το οποίο είχε ως επίκεντρο την ίδρυση ενός κοινού ευρωπαϊκού στρατού.

Για τον λόγο αυτό άλλωστε μετά από επιμονή της ιταλικής κυβέρνησης προστέθηκε στη Συνθήκη της ΕΑΚ το άρθρο 38.

Σκοπός του άρθρου 38 ήταν να εμπιστευθεί στην διευρυμένη Συνέλευση της ΕΚΑΧ να μελετήσει:

α) Τη σύσταση μιας Συνελεύσεως της Ευρωπαϊκής Αμυντικής Κοινότητας σε δημοκρατική βάση,

β) Τις εξουσίες που θα διέθετε μια τέτοια Συνέλευση,

γ) Τις ενδεχόμενες τροποποιήσεις που θα έπρεπε να γίνουν στις διατάξεις της ΕΑΚ σχετικά με τα υπόλοιπα θεσμικά της όργανα, αποβλέποντας ιδίως στην κατάλληλη εκπροσώπηση των κρατών-μελών της.

Επίσης η Συνέλευση όφειλε να εξετάσει τα προβλήματα που θα μπορούσαν να προκύψουν από την συνύπαρξη διαφορετικών οργανισμών ευρωπαϊκής συνεργασίας που είχαν ήδη ιδρυθεί όπως ήταν η ΕΚΑΧ ή η ΕΑΚ ή άλλων που μπορούσαν να ιδρυθούν στο μέλλον ώστε να εξασφαλιστεί ο συντονισμός στο πλαίσιο μιας ομοσπονδιακής ή συνομοσπονδιακής δομής.

Η διευρυμένη Συνέλευση της ΕΚΑΧ (Συνέλευση Ad Hoc) όφειλε να υποβάλλει τις προτάσεις της στο Συμβούλιο της ΕΑΚ εντός έξι μηνών.

Η αποτυχία όμως επικύρωσης της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Αμυντική Κοινότητα εκ μέρους της Γαλλίας οδήγησε τελικά στην εγκατάλειψη και των σχεδίων για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Κοινότητας.

Η ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας

Χαμηλή Vs. Υψηλή πολιτική

28. Μετά την αποτυχία του εγχειρήματος για την ίδρυση της ΕΑΚ η πολιτική ηγεσία των κρατών μελών της ΕΚΑΧ δεν εγκατέλειψε τις προσπάθειες της.

Αντίθετα άλλαξε τακτική και αποφάσισε να επικεντρώσει το ενοποιητικό εγχείρημα σε τομείς **χαμηλής πολιτικής (low politics)** εγκαταλείποντας πρόσκαιρα τις διαδικασίες ολοκλήρωσης στους τομείς **υψηλής πολιτικής** - πολιτική ενοποίηση, εξωτερική πολιτική, αμυντική πολιτική- (**high politics**) για τους οποίους η κοινή γνώμη των χωρών τους είχε αποδειχθεί ιδιαίτερα εχθρική.

Για το λόγο και ενόψει μάλιστα της επιτυχούς εφαρμογής της Συνθήκης της ΕΚΑΧ τα κράτη μέλη της αποφάσισαν να επεκτείνουν την συνεργασία τους και σε άλλους τομείς της οικονομίας. Έτσι προχώρησαν στην ίδρυση της ΕΟΚ.

Η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) ιδρύθηκε στις 25-3-1957 με την υπογραφή της σχετικής Συνθήκης στη Ρώμη από τα **έξι κράτη μέλη της ΕΚΑΧ** και τέθηκε σε ισχύ την 1 Μαΐου 1958.

Σε αντίθεση με την ΕΚΑΧ, που αποφασίστηκε να ισχύσει για 50 χρόνια, η Συνθήκη της ΕΟΚ αποφασίστηκε να ισχύσει **για απεριόριστο χρόνο** και το πεδίο εφαρμογής της να καλύπτει όλες τις πτυχές της οικονομικής ζωής των κρατών μελών της πλην αυτών οι οποίες ρητά εξαιρούνται από την ίδια τη Συνθήκη.

Σκοποί και μέσα της Συνθήκης

29. Οι οικονομικοί και κοινωνικοί σκοποί της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας προσδιορίστηκαν στο άρθρο 2 της Συνθήκης.

Στους οικονομικούς σκοπούς τα ιδρυτικά μέλη συμπεριέλαβαν:

1. Την αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων στο σύνολο της Κοινότητας.
2. Τη συνεχή και ισόρροπη επέκταση της οικονομίας.
3. Την αυξημένη σταθερότητα.
4. Την οικοδόμηση σχέσεων περισσότερο στενών μεταξύ των κρατών μελών της Κοινότητας.

Ως μέσα για την πραγματοποίηση της αποστολής της Κοινότητας προσδιορίστηκαν:

1. Η κοινή αγορά.
2. Η προοδευτική προσέγγιση της οικονομικής πολιτικής των κρατών μελών.

Η κοινή αγορά στηρίχθηκε:

1. Στην κατάργηση, μεταξύ των κρατών μελών, των διακρίσεων κατά την εισαγωγή και εξαγωγή εμπορευμάτων καθώς και όλων των άλλων μέτρων ισοδυνάμου αποτελέσματος.
2. Στη θέσπιση κοινού δασμολογίου έναντι των τρίτων χωρών.
3. Στην εξάλειψη των εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων μεταξύ των κρατών μελών.

30. Από τα παραπάνω παρατηρούμε ότι η κοινή αγορά ως μέσο για την πραγματοποίηση των σκοπών της Συνθήκης περιελάμβανε δύο βαθμίδες ολοκλήρωσης.

1. Την τελωνιακή ένωση και
2. Την ελεύθερη διακίνηση των συντελεστών παραγωγής (κεφαλαίου και εργασίας).

Η προοδευτική προσέγγιση της οικονομικής πολιτικής των κρατών μελών όφειλε να επιτευχθεί τόσο με την εφαρμογή διαδικασιών που θα επέτρεπαν το συντονισμό της οικονομικής πολιτικής των κρατών μελών και την άρση των διαταραχών στην ισορροπία του ισοζυγίου πληρωμών τους όσο και με την θέσπιση

διαφόρων χρηματοδοτικών μηχανισμών όπως ήταν η δημιουργία του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου για τη βελτίωση των δυνατοτήτων απασχόλησης των εργαζομένων και τη συμβολή στην ανάπτυξη του βιοτικού επιπέδου και η ίδρυση της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων προκειμένου να διευκολυνθεί η ανάπτυξη της Κοινότητας με τη δημιουργία νέων πόρων.

Επιπλέον η Συνθήκη προέβλεπε τη διαμόρφωση, εκτέλεση και εφαρμογή κοινών πολιτικών σε διάφορους τομείς.

Ειδικότερα προβλέφθηκε η θέσπιση:

1. Κοινής εμπορικής πολιτικής έναντι των τρίτων χωρών,
2. Κοινής γεωργικής πολιτικής,
3. Κοινής πολιτικής μεταφορών.

Επίσης διαμορφώθηκαν οι όροι και οι προϋποθέσεις για την εγκαθίδρυση καθεστώτος που να διασφαλίζει ανόθευτο ανταγωνισμό εντός της Κοινότητας.

Οι παραπάνω σκοποί της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και τα μέσα για την επίτευξη τους αποτέλεσαν αντικείμενο επεξεργασίας ειδικότερων άρθρων της Συνθήκης τα οποία καθόριζαν τους όρους, τις προϋποθέσεις και την έκταση εφαρμογής τους.

31. Από τα παραπάνω προκύπτει ότι οι ιδρυτές της ΕΟΚ έδωσαν μεγαλύτερη **έμφαση στις δυνάμεις της αγοράς** σαν επιθυμητό μηχανισμό για την επίτευξη της κοινοτικοποίησης και εμπιστεύτηκαν λιγότερο συγκριτικά με τη Συνθήκη της ΕΚΑΧ τις θεωρίες του παρεμβατισμού και του οικονομικού σχεδιασμού.

Στηρίχθηκαν δηλαδή κατά κύριο λόγο σ' αυτό που ο **J Tinbergen** αποκαλεί **αρνητική ολοκλήρωση** δηλαδή στη διαδικασία κατάργησης των διακρίσεων μεταξύ των φυσικών ή νομικών προσώπων των διαφόρων κρατών μελών που συμμετέχουν στο οικονομικό γίγνεσθαι και στη διαδικασία της ευρωπαϊκής οικονομικής ολοκλήρωσης.

Αντίθετα η προτίμηση της Συνθήκης στη αντίληψη της **θετικής ολοκλήρωσης** η οποία συνίσταται στη διαμόρφωση, εκτέλεση και εφαρμογή συγκεκριμένων κοινών παρεμβατικών πολιτικών, **ήταν περιορισμένη** και αποσπασματική.

Η προτίμηση της Συνθήκης της Ρώμης στις **δυνάμεις της αγοράς** οφειλόταν κυρίως στην επιβολή των απόψεων του **Ερτχαρτ και της δυτικογερμανικής κυβέρνησης** κατά τη φάση των διαπραγματεύσεων και αντανάκλυνε την αύξηση της οικονομικής ισχύος της Ο.Δ. Γερμανίας η οποία άρχισε να αποτελεί το στυλοβάτη και την ατμομηχανή της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Κατά το μετέπειτα διάστημα και ιδίως μετά την προσχώρηση στην Κοινότητα των **χωρών του μεσογειακού νότου** οι πολιτικές δυνάμεις των εν λόγω χωρών μελών, έχοντας και την σχετική εμπειρία ότι η αρνητική ολοκλήρωση και οι δυνάμεις της αγοράς στην ουσία είχαν συντελέσει στην αύξηση του πλούτου των χωρών μελών του βορρά εις βάρος τους, πέτυχαν και επέβαλλαν να συμπεριληφθούν στις Κοινοτικές Συνθήκες **ρυθμίσεις σχετικές με την οικονομική και κοινωνική συνοχή** της Κοινότητας.

Ταυτόχρονα έγινε αντιληπτό και στις κυβερνήσεις των χωρών μελών του κοινοτικού βορρά η αναγκαιότητα μεγαλύτερης και ουσιαστικότερης στήριξης της διαδικασίας της θετικής ολοκλήρωσης προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα σύγχρονα οικολογικά και κοινωνικά προβλήματα αλλά και ο διεθνής ανταγωνισμός με τις ΗΠΑ και την Ιαπωνία.

32. Η επιτυχής οικονομική ολοκλήρωση που άρχισε να επιτελείται στο πλαίσιο τόσο της ΕΚΑΧ όσο και της ΕΟΚ και της ΕΚΑΕ αναμφίβολα έθεσαν επί τάπητος για άλλη μια φορά την αναγκαιότητα συντονισμού των πολιτικών των κρατών μελών των Κοινοτήτων στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής και της Ασφάλειας.

Το θέμα αυτό γινόταν καθημερινά πιο επιτακτικό αφού οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες με τις εξωτερικές τους οικονομικές σχέσεις και την ανάπτυξη των διεθνών εμπορικών σχέσεων στην ουσία επιτελούσαν λειτουργίες οι οποίες σε μεγάλο βαθμό άρχισαν να διαπλέκονται με ζητήματα που παραδοσιακά αποτελούσαν αντικείμενο της εξωτερικής πολιτικής του σύγχρονου έθνους κράτους.

Έτσι ενόψει της ολοκλήρωσης της τελωνειακής ένωσης στα τέλη της δεκαετίας του '60 άρχισαν να ωριμάζουν στα πλαίσια των κυβερνήσεων των έξι οι συνθήκες για την επαναφορά στο προσκήνιο σχεδίων συνεργασίας σε θέματα υψηλής πολιτικής και κυρίως στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής.

Από τη Διάσκεψη Κορυφής της Χάγης στην Ενιαία Πράξη

33. Η προσέγγιση των θέσεων και δράσεων των κρατών μελών σε θέματα εξωτερικής πολιτικής εντάθηκε κυρίως μετά την Διάσκεψη Κορυφής της Χάγης το Δεκέμβριο του 1969, η οποία ζήτησε από τους Υπουργούς Εξωτερικών των κρατών μελών να συντάξουν έκθεση για τις δυνατότητες συνεργασίας στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής.

Η έκθεση τελικά καταρτίστηκε από μια **επιτροπή** την οποία αποτελούσαν οι προϊστάμενοι πολιτικών υποθέσεων των Υπουργείων Εξωτερικών των έξι κρατών μελών της Κοινότητας υπό την προεδρία του Βέλγου **Davignon** και εγκρίθηκε κατ' αρχήν από τους Υπουργούς Εξωτερικών στις 20 Ιουλίου 1970.

Η έκθεση αφού συζητήθηκε στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κατά τη σύνοδο του Οκτωβρίου 1970 εγκρίθηκε στην τελική της μορφή από τη Σύνοδο των Υπουργών Εξωτερικών στο Λουξεμβούργο στις 27 Οκτωβρίου 1970.

Στα πλαίσια αυτά προβλέφθηκε η σύγκληση Υπουργικών Συνόδων ανά εξάμηνο, η συγκρότηση Πολιτικής Επιτροπής, η υποβολή ετήσιας έκθεσης στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και η υποβολή δεύτερης έκθεσης για τα θέματα της Πολιτικής Συνεργασίας.

Εν τω μεταξύ μετά την άρση των αντιρρήσεων της Γαλλίας για την προσχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου πραγματοποιήθηκε η **πρώτη διεύρυνση** της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας **με την ένταξη του Ηνωμένου Βασιλείου, της Δανίας και της Ιρλανδίας** και τροποποιήθηκε ανάλογα η Συνθήκη της ΕΟΚ.

Η νέα Συνθήκη των εννέα πλέον μελών της Κοινότητας **τέθηκε σε ισχύ το 1973**. Κατόπιν και σε συνέχεια της **πρώτης έκθεσης Davignon** διαμορφώθηκε η **δεύτερη έκθεση Davignon** η οποία εγκρίθηκε στην Κοπεγχάγη στις 23 Ιουλίου 1973 (Έκθεση της Κοπεγχάγης).

Στη δεύτερη έκθεση Davignon προβλέφθηκε η βελτίωση των θεσμών συνεργασίας στα πλαίσια του Συμβουλίου κυρίως με την ανάπτυξη των αρμοδιοτήτων της προεδρίας και το διπλασιασμό των τακτικών συνόδων, ενώ διευρύνθηκε η συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αφού αποφασίστηκε να γίνονται πλέον τέσσερις συναντήσεις το χρόνο μεταξύ των Υπουργών Εξωτερικών και της Πολιτικής Επιτροπής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Η Πολιτική Συνεργασία των κρατών μελών της Κοινότητας ενισχύθηκε ακόμη πιο πολύ μετά τις αποφάσεις της **Συνόδου Κορυφής του Παρισιού το Δεκέμβριο του 1974** όπου μεταξύ άλλων αποφασίστηκε η δημιουργία του Ευρωπαϊκού

Συμβουλίου στα πλαίσια του οποίου οι αρχηγοί κυβερνήσεων συνεδρίαζαν συνοδευόμενοι από τους Υπουργούς Εξωτερικών τρεις φορές το χρόνο.

Το 1979 υπογράφηκε στην Αθήνα η Συνθήκη Προσχώρησης της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα. Η Συνθήκη αυτή μετά την επικύρωση της από τις εννέα χώρες μέλη της ΕΟΚ και την Ελλάδα τέθηκε σε ισχύ την 1.1.1981 και τα μέλη της Κοινότητας έγιναν πλέον δέκα.

Σε συνέχεια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Λονδίνου, οι Υπουργοί Εξωτερικών των δέκα ενέκριναν στις 13 Οκτωβρίου 1981, ενέκριναν στο Λονδίνο την τρίτη έκθεση για την Πολιτική Συνεργασία (έκθεση του Λονδίνου) η οποία σε μεγάλο μέρος έκανε δεκτές τις σχετικές προτάσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου που είχαν διατυπωθεί στο ψήφισμα του της 9ης Ιουλίου 1981.

Τα κύρια στοιχεία της έκθεσης του Λονδίνου περιλάμβαναν βελτίωση της πολιτικής συνεργασίας μέσω της αναμόρφωσης των διαδικασιών της και την πρόβλεψη για σύγκληση επειγουσών συνόδων.

Επίσης προβλέφθηκε μεγαλύτερη συμμετοχή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και συμμετοχή της Επιτροπής των Κοινοτήτων στις συναντήσεις που αφορούσαν τα κοινοτικά προβλήματα.

Η Πανηγυρική διακήρυξη της Στουτγάρδης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία υπογράφηκε από τους Αρχηγούς Κρατών και Κυβερνήσεων που συνήλθαν στη Στουτγάρδη τον **Ιούνιο του 1983** προέβλεπε ενίσχυση της πολιτικής συνεργασίας των δέκα στα θέματα της εξωτερικής πολιτικής.

Στα πλαίσια αυτά προβλεπόταν η ενίσχυση των διαβουλεύσεων των δέκα με στόχο την ανάληψη κοινών θέσεων στον τομέα αυτό.

Η προσχώρηση των χωρών της Ιβηρικής χερσονήσου στην ΕΟΚ.

34. Η προσχώρηση της Ισπανίας και της Πορτογαλίας ήταν ιδιαίτερα σημαντική από οικονομικής αλλά και πολιτικής απόψεως.

Στο οικονομικό πεδίο διευρυνε τις αγορές στις οποίες οι χώρες της ΕΟΚ είχαν προνομιακή μεταχείριση έναντι των άλλων διεθνών ανταγωνιστών τους κυρίως των ΗΠΑ και της Ιαπωνίας.

Πολιτικά ενίσχυε το **μέτωπο του μεσογειακού νότου** και εξισορροπούσε γεωγραφικά αλλά και πολιτισμικά την κατάσταση πραγμάτων εντός της ΕΟΚ των δέκα η οποία μέχρι τότε χαρακτηριζόταν από την ιδιαίτερα ενισχυμένη παρουσία των χωρών του ευρωπαϊκού βορρά.

Η προσχώρηση της Ισπανίας και Πορτογαλίας ολοκλήρωνε στην ουσία τη διεύρυνση της ΕΟΚ προς νότο και ταυτόχρονα βοηθούσε την Κοινότητα στο να αποκτήσει σημαντική πρόσβαση στη λεκάνη της Μεσογείου, στον Αραβικό κόσμο αλλά και στην περιοχή της Λατινικής Αμερικής όπου η Ισπανία αλλά και η Πορτογαλία διατηρούσαν προνομιακούς δεσμούς λόγω της εκεί αποικιοκρατικής τους παρουσίας κατά το παρελθόν.

Ταυτόχρονα η Ιβηρική προσχώρηση ενίσχυε τη δημοκρατία στην ευρωπαϊκή ήπειρο αφού δρομολογούσε την ενσωμάτωση της Ισπανίας και της Πορτογαλίας στην οικογένεια των κοινοβουλευτικών δημοκρατιών της Δυτικής Ευρώπης και σηματοδοτούσε την ανεπίστρεπτη πορεία των δύο αυτών χωρών από το καθεστώς της δικτατορίας το οποίο λειτούργησε επί δεκαετίες τόσο στην Πορτογαλία όσο και στην Ισπανία όπου ο Φράνκο με τη βοήθεια του Χίτλερ επικράτησε στον ισπανικό εμφύλιο πόλεμο.

Η ένταξη των νέων χωρών συνδυάστηκε από την Ελλάδα με την απαίτηση ενίσχυσης της ελληνικής οικονομίας προκειμένου να αντισταθμιστούν οι δυσμενείς για την Ελλάδα οικονομικές επιπτώσεις της διεύρυνσης. Στο πλαίσιο αυτό υιοθετήθηκαν οι ρυθμίσεις για τα **Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα**

Η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη

35. Η συνθήκη για την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη τέθηκε σε ισχύ τη 1^η Ιουλίου 1987. Με τη Συνθήκη αυτή η πολιτική ηγεσία της τότε ΕΟΚ επιχείρησε να αντιμετωπίσει βασικά τρία ζητήματα.

Πρώτον να εμβαθύνει την οικονομική ολοκλήρωση λαμβάνοντας ταυτόχρονα συνοδευτικά μέτρα στο τομέα της κοινωνικής πολιτικής αλλά και της κοινωνικής συνοχής των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών της Κοινότητας.

Δεύτερον να μειώσει το δημοκρατικό έλλειμμα στο πλαίσιο της Κοινότητας με την ενίσχυση των αρμοδιοτήτων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Τρίτον να ενισχύσει την παρουσία της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας στη διεθνή σκηνή με τη διαμόρφωση μηχανισμού για την συνεργασία των κρατών μελών στο πεδίο της εξωτερικής πολιτικής.

Οι λόγοι που οδήγησαν στην υιοθέτηση της Ενιαίας Πράξης πρέπει να αναζητηθούν σε διάφορα επίπεδα.

36. Στο πολιτικό πεδίο το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ασκούσε έντονες πιέσεις για την ενίσχυση των αρμοδιοτήτων του, την ενεργότερη συμμετοχή του στα κοινοτικά δρώμενα και τη θεσμική μεταρρύθμιση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Η μεταρρύθμιση αυτή γινόταν επιτακτική λόγω της επικείμενης αύξησης του αριθμού των κρατών μελών των Ε.Κ. σαν αποτέλεσμα της διεύρυνσης της ΕΟΚ με τις χώρες της Ιβηρικής χερσονήσου. Η εξέλιξη αυτή σηματοδοτούσε κυρίως την ανάγκη αλλαγών στη διαδικασία λήψης απόφασης λόγω της αναμενόμενης αυξημένης δυσκαμψίας στο μηχανισμό λήψης απόφασης (που μέχρι τότε στηριζόταν κυρίως στην αρχή της ομοφωνίας), ως αποτέλεσμα της αύξησης του αριθμού των κρατών μελών της ΕΟΚ σε δώδεκα.

37. Ταυτόχρονα η αναθεώρηση της Συνθήκης της ΕΟΚ γινόταν ιδιαίτερα άμεση και επιτακτική κυρίως λόγω των οικονομικών συγκυριών.

Η παρατεταμένη ύφεση που αντιμετώπιζαν τα ευρωπαϊκά κράτη σαν συνέπεια της δεύτερης πετρελαϊκής κρίσης που εκδηλώθηκε το διάστημα 1978-79, οδήγησε το 1983 σε αύξηση της ανεργίας στην ΕΟΚ σε ποσοστά υψηλότερα αυτών των ΗΠΑ.

Επίσης άρχισε να παρατηρείται μείωση των επενδύσεων στις χώρες της ΕΟΚ αλλά και περιορισμός του ενδοκοινοτικού εμπορίου ως ποσοστό του συνολικού εμπορίου που συνδυάστηκε με μείωση του μεριδίου της ΕΟΚ στην παγκόσμια αγορά βιομηχανικών προϊόντων.

Η απώλεια των αγορών οπωσδήποτε οφειλόταν στη μείωση της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών βιομηχανιών η οποία με τη σειρά της αποδόθηκε στον κατακερματισμό της ευρωπαϊκής αγοράς λόγω των παραδασμολογικών εμποδίων και των κλειστών εθνικών αγορών που εμπόδιζαν τη δημιουργία οικονομικών κλίμακας..

Οι πιέσεις της ευρωπαϊκής βιομηχανίας για λήψη νεοφιλελεύθερων μέτρων βρήκαν ευήκοον ους όχι μόνο στους τεχνοκράτες της ελίτ των Βρυξελλών αλλά και σε αρκετές κυβερνήσεις των κρατών μελών.

Έτσι η ανάγκη για το ξεπέρασμα του κατακερματισμού της ευρωπαϊκής αγοράς **συνδυάστηκε ιδεολογικά με την αποδοχή των απόψεων του μονεταρισμού** που εξέφραζαν την εποχή εκείνη η Αμερική του Ρόναλντ Ρέιγκαν και η Βρετανία της Μάργκαρετ Θάτσερ.

Ο μονεταρισμός έδινε μεγάλη έμφαση στη λήψη μέτρων για την ενίσχυση της προσφοράς και τον περιορισμό των ρυθμιστικών παρεμβάσεων.

Αποτελούσε ένα μοντέλο που στόχευε στην ανατροπή των κλασικών μεταπολεμικών απόψεων για το ρόλο του κράτους και της μικτής οικονομίας.

38. Η απαρχή των εξελίξεων που δρομολόγησαν τη νέα πορεία σηματοδοτείται με την ανάληψη της προεδρίας της Επιτροπής από τον **Ζακ Ντελόρ το 1984** και την εκπόνηση της **Λευκής Βίβλου** «Για την ολοκλήρωση της Εσωτερικής Αγοράς»

Στη Λευκή Βίβλο η Επιτροπή επεξεργάζεται τη διαμόρφωση μιας στρατηγικής εξόδου από την κρίση η οποία λαμβάνει υπόψη της όχι μόνο τις ενδοκοινοτικές αρνητικές παραμέτρους που αναλύθηκαν παραπάνω αλλά και το εγγενές στοιχείο της διεθνοποίησης και αλληλεξάρτησης των οικονομιών των κρατών μελών.

Οι αλλαγές που προτάθηκαν υιοθετήθηκαν σε μεγάλο βαθμό από τη διακυβερνητική διάσκεψη που συγκλήθηκε και ενσωματώθηκαν κατόπιν στη Συνθήκη για την **Ενιαία Πράξη** μαζί με άλλες ρυθμίσεις που αφορούσαν στις επιθυμητές θεσμικές αλλαγές της Κοινότητας όπως και στην υιοθέτηση μέτρων αναφορικά με το συντονισμό της εξωτερικής πολιτικής των κρατών μελών της Κοινότητας.

Από νομοτεχνικής πλευράς η Ενιαία Πράξη διαιρείται σε δύο μέρη.

Στο πρώτο μέρος περιλαμβάνονται διατάξεις με τις οποίες τροποποιήθηκαν οι συνθήκες της ΕΚΑΧ, ΕΟΚ και ΕΚΑΕ.

Στο δεύτερο μέρος περιλαμβάνονται διατάξεις που αφορούν στη θεσμοθέτηση της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνεργασίας.

Από πολιτικής πλευράς η διακυβερνητική διάσκεψη σημαδεύτηκε και από την **ελληνική παρουσία** η οποία έθεσε έντονα τη **διάσταση της κοινωνικής Ευρώπης**.

Οι χώρες του βιομηχανικού βορρά αλλά και η κυρίαρχη ιδεολογία στην τεχνοκρατία και τη γραφειοκρατία των Βρυξελλών θεωρούσε την ΕΟΚ ως προνομιακό χώρο λειτουργίας των δυνάμεων της αγοράς όπου η προσφορά και η ζήτηση θα οδηγούσαν δήθεν στον εξορθολογισμό της οικονομίας και στην ανάπτυξη.

Όμως η όλη λειτουργία του ευρωπαϊκού εγχειρήματος είχε καταδείξει ότι η λειτουργία της αγοράς οδηγούσε σε έντονες κοινωνικές ανισότητες εις βάρος των χωρών του ευρωπαϊκού νότου. Με τον τρόπο αυτό γινόταν μια **βίαιη ανακατανομή του κοινωνικού πλούτου σε βάρος των λαών των χωρών που βρισκόταν στην περιφέρεια της ΕΟΚ**, ενώ το βιομηχανικό κέντρο του σκληρού ευρωπαϊκού πυρήνα διαθέτοντας μια έντονα προστατευμένη ευρωπαϊκή αγορά την αξιοποιούσε με τον καλύτερο τρόπο αυξάνοντας τα οικονομικά του οφέλη.

Για το λόγο αυτό η Ελλάδα κυρίως ήταν ιδιαίτερα επιφυλακτική στην εμβάθυνση της κοινής αγοράς αφού διέβλεπε ότι με τον τρόπο αυτό θα αυξανόταν το κοινωνικό κόστος για τη χώρα. Βεβαίως η απαίτηση των χωρών του βιομηχανικού βορρά για το παραπέρα άνοιγμα της κοινοτικής αγοράς είχε τη σημαντική στήριξη και της ελίτ των Βρυξελλών η οποία θεωρούσε ότι οι κοινοτικές επιχειρήσεις δεν θα μπορούσαν πλέον να ανταγωνιστούν αποτελεσματικά τις αμερικανικές και ιαπωνικές

πολυεθνικές εάν η Κοινότητα δεν προχωρούσε στο παραπέρα άνοιγμα της ευρωπαϊκής αγοράς και στη διευκόλυνση δημιουργίας οικονομιών κλίμακας.

Με βάση λοιπόν τον δυσμενή αυτό συσχετισμό δυνάμεων η Ελλάδα δεν μπορούσε από μόνη της να αντιταχθεί στις επερχόμενες αλλαγές οι οποίες θα κατέληγαν σε αναθεώρηση της Συνθήκης της ΕΟΚ προς μια μονοσήμαντα φιλελεύθερη κατεύθυνση την οποία επιθυμούσε κατά κύριο λόγο το Χριστιανοδημοκρατικό κόμμα του καγκελαρίου **Κολ** αλλά και η μονεταριστικής φιλοσοφίας βρετανή πρωθυπουργός **Κα Θάτσερ**.

Έγινε λοιπόν δεκτό από ελληνικής πλευράς το πακέτο οικονομικών προσαρμογών που πρότειναν οι βιομηχανικές χώρες του κοινοτικού βορρά με την επισήμανση ότι θα έπρεπε ταυτόχρονα να ληφθούν συγκεκριμένα κοινοτικά συνοδευτικά μέτρα προκειμένου να μειωθούν οι δυσμενείς κοινωνικές συνέπειες που θα είχε το άνοιγμα των αγορών για τις οικονομίες των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας.

Στο πλαίσιο αυτό λοιπόν άρχισε να αναπτύσσεται μια στρατηγική λήψης παρεμβατικών κοινοτικών μέτρων τα οποία θα συνέβαλαν στη διατήρηση της κοινοτικής συνοχής στο πλαίσιο της Κοινότητας.

Το κοινωνικό λοιπόν πακέτο των συνοδευτικών μέτρων επικεντρώθηκε γύρω από την έννοια της **κοινωνικής συνοχής** η οποία αντιμετωπίστηκε ως μηχανισμός συνοχής μεταξύ του κοινοτικού βορρά και του νότου και λιγότερο βέβαια ως κοινωνική συνοχή εντός των ίδιων των κοινωνιών των χωρών μελών της ΕΟΚ.

Από τις τροποποιήσεις των συνθηκών των τριών Κοινοτήτων οι κυριότερες αφορούσαν στους παρακάτω τομείς:

Εσωτερική αγορά

39. Σύμφωνα με το άρθρο 8Α της τότε συνθήκης της Ε.Ο.Κ η **εσωτερική αγορά**, η οποία έπρεπε να εγκαθιδρυθεί το αργότερο **μέχρι 31.12.1992** περιελάμβανε ένα χώρο χωρίς εσωτερικά σύνορα μέσα στον οποίο εξασφαλιζόταν η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των προσώπων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων σύμφωνα με τους ειδικότερους όρους της συνθήκης της ΕΟΚ.

Στην ουσία επρόκειτο για την πλήρη και χωρίς εμπόδια και διακρίσεις εφαρμογή των **κοινοτικών ελευθεριών** σε όλη την επικράτεια της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας.

Προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών-μελών

40. Για την εγκαθίδρυση της εσωτερικής αγοράς κρίθηκε αναγκαίο η διαμόρφωση ενός ρυθμιστικού πλαισίου **λήψης μέτρων αρνητικής ολοκλήρωσης**. Κεντρικό ρόλο στο όλο σύστημα διαδραμάτιζε η Επιτροπή η οποία πρότεινε τα αναγκαία μέτρα που έπρεπε να ληφθούν σχετικά με την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των χωρών-μελών που είχαν ως αντικείμενο την εγκαθίδρυση και την λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

Συνεργασία των κρατών-μελών στο τομέα της οικονομικής και νομισματικής πολιτικής.

41. Η συνεργασία στους τομείς αυτούς αποσκοπούσε στην εξασφάλιση της εξισορρόπησης του συνολικού ισοζυγίου πληρωμών κάθε κράτους μέλους, στην

διατήρηση της εμπιστοσύνης στο νόμισμα των χωρών αυτών, στην εξασφάλιση υψηλού βαθμού απασχόλησης και στην σταθερότητα του επιπέδου των τιμών.

Κοινωνική Ευρώπη

42. Οι ρυθμίσεις για την Κοινωνική Ευρώπη αφορούσαν στη διαμόρφωση ενός νομοθετικού πλαισίου για την καλυτέρευση του χώρου εργασίας, την προστασία της ασφάλειας και της υγιεινής των εργαζομένων και την εναρμόνιση των συνθηκών που επικρατούσαν στον τομέα αυτό.

Η θεσμοθέτηση πάντως των ρυθμίσεων αυτών σε κοινοτικό επίπεδο δεν εμπόδιζε όποιο κράτος – μέλος το επιθυμούσε να θεσπίσει αυστηρότερα εθνικά μέτρα προστασίας των συνθηκών εργασίας, υπό τον όρο ότι δεν θα ήταν αντίθετα με τη συνθήκη της ΕΟΚ.

Κοινωνικός διάλογος.

43. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απέκτησε αρμοδιότητες προκειμένου να μπορεί να αναπτύξει μεταξύ των **κοινωνικών εταίρων σε ευρωπαϊκό επίπεδο** το διάλογο ο οποίος θα μπορούσε να καταλήξει εφόσον το επιθυμούσαν οι παραπάνω κοινωνικοί εταίροι, σε **συμβατικές σχέσεις**.

Το άρθρο 22 της Ενιαίας Πράξης αποτελούσε ρύθμιση κεφαλαιώδους σημασίας καθώς έδινε τη δυνατότητα συνάψεως συλλογικών συμβάσεων εργασίας σε κοινοτικό επίπεδο.

Οι εν λόγω συμβάσεις θα μπορούσαν να ρυθμίζουν τις εργασιακές σχέσεις σε **κλαδικό κοινοτικό επίπεδο**, οπότε θα επρόκειτο για **κλαδικές Σ.Σ.Ε.** ή σε γενικό κοινοτικό επίπεδο, οπότε θα επρόκειτο για **γενική Σ.Σ.Ε.**

Οικονομική και κοινωνική συνοχή.

44. Με τον άρθρο 23 της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης προστέθηκε στην Συνθήκη της ΕΟΚ ο τίτλος που αναφέρεται στην οικονομική και κοινωνική συνοχή. Περιελάμβανε τα άρθρα 130Α, 130Β, 130Γ, 130Δ, 130Ε και αποτέλεσε βασική συνεισφορά της Ελληνικής Κυβέρνησης, η οποία πρότεινε τις εν λόγω ρυθμίσεις κατά τις διαπραγματεύσεις για την αναθεώρηση της Συνθήκης το 1986 -87.

Σύμφωνα με το άρθρο 130Α προκειμένου να προαχθεί η αρμονική ανάπτυξη του συνόλου της Κοινότητας αυτή όφειλε να αναπτύσσει τη δράση της με σκοπό την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής της συνοχής.

Στα πλαίσια αυτά η Κοινότητα έπρεπε να αποσκοπεί ιδιαίτερα στη μείωση του οικονομικού χάσματος μεταξύ των χωρών του Ευρωπαϊκού Βορρά και του Ευρωπαϊκού Νότου καθώς και στη μείωση της καθυστέρησης των πλέον μειονεκτικών περιοχών.

Για τον λόγο αυτό τα κράτη - μέλη όφειλαν να ασκούν και να συντονίζουν την οικονομική τους πολιτική, με σκοπό να επιτευχθούν και οι στόχοι της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής.

Ομοίως κατά την υλοποίηση τόσο των **κοινών πολιτικών** όσο και της **εσωτερικής αγοράς** έπρεπε να λαμβάνεται υπόψη ο **στόχος** της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής της Κοινότητας.

Για την πραγματοποίηση του στόχου αυτού η Κοινότητα μπορούσε να αναλάβει δράσεις αξιοποιώντας τόσο **τα διάφορα διαρθρωτικά Ταμεία**, δηλαδή το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων, (τμήμα προσανατολισμού), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης όσο και μέσω της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και των άλλων υφισταμένων χρηματοδοτικών μέσων.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να επισημανθεί ότι με βάση τα στοιχεία της Επιτροπής για το έτος 1987, (έτος έναρξης εφαρμογής της Ενιαίας Πράξης), το κατά κεφαλήν ΑΕΠ στις χώρες του κοινοτικού νότου ήταν 53,8%, 72,6%, και 53,3% του μέσου κοινοτικού όρου των 12 για την Ελλάδα, την Ισπανία και την Πορτογαλία αντίστοιχα, ενώ για την Ιρλανδία τη μοναδική ίσως φτωχή τότε χώρα του βορρά το ποσοστό της ανερχόταν σε 62,4%.

Παρά τις σημαντικές όμως ρυθμίσεις και τη σχετική μεταφορά πόρων προς τις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες ορισμένοι επεσήμαναν ότι η διατήρηση της συνοχής δεν μπορούσε να στηρίζεται μόνο σε δημοσιονομικές προσεγγίσεις μεταφοράς πόρων αλλά αντίθετα θα έπρεπε να στηρίζεται και σε μια πολιτική προσέγγιση η οποία όφειλε να ενσωματώνει ένα νέο πλέγμα πολιτικών και να διευκολύνει την αποκέντρωση των οικονομικών δραστηριοτήτων προς τις λιγότερο εύπορες περιοχές.

Σε κάθε περίπτωση πάντως η Ενιαία Πράξη επιφύλασσε κεντρικό ρόλο στο **Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)** το οποίο προοριζόταν να συμβάλλει στην διόρθωση των κυριοτέρων περιφερειακών ανισοτήτων που υπήρχαν στην Κοινότητα.

Αυτό κρίθηκε ότι θα μπορούσε να επιτευχθεί μέσω της οικονομικής συμμετοχής του ΕΤΠΑ σε προγράμματα που αποσκοπούσαν:

- α) στην ανάπτυξη και
- β) στην διαρθρωτική αναπροσαρμογή των περιοχών που παρουσίαζαν καθυστέρηση στην ανάπτυξη τους.

Επίσης το ΕΤΠΑ μπορούσε να χρηματοδοτεί προγράμματα που αποσκοπούσαν στη μετατροπή των βιομηχανικών περιοχών που βρισκόταν σε παρακμή.

Προκειμένου δε να μπορέσουν τα διάφορα διαρθρωτικά ταμεία να συμβάλουν στην πραγματοποίηση του στόχου της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής της Κοινότητας, η Επιτροπή με την έναρξη ισχύος της Ενιαίας Πράξης μπορούσε να υποβάλει στο Συμβούλιο πρόταση για την τροποποίηση των κανόνων λειτουργίας των υφισταμένων διαρθρωτικών ταμείων.

Έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη.

45. Σύμφωνα με το άρθρο 130 ΣΤ' της τότε συνθήκης της Ε.Ο.Κ. στους στόχους της Κοινότητας η Ενιαία Πράξη συμπεριέλαβε τόσο την ενίσχυση των επιστημονικών και τεχνολογικών βάσεων της ευρωπαϊκής βιομηχανίας, όσο και τη διευκόλυνση της ανάπτυξης της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της.

Περιβάλλον

46. Σύμφωνα με το άρθρο 130 Π της Συνθήκης, η δράση της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος είχε σαν αντικείμενο:

α) Τη διατήρηση, την προστασία και τη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος.

β) Τη συμβολή στην προστασία της υγείας των προσώπων.

γ) Την εξασφάλιση συνετής και ορθολογικής χρησιμοποίησης των φυσικών πόρων.

Η δράση της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος στηριζόταν σε τρεις αρχές:

1. Στην αρχή της προληπτικής δράσης.

2. Στην αρχή της επανόρθωσης των προσβολών του περιβάλλοντος κατά προτεραιότητα στην πηγή.

3. Στην αρχή ο ρηπαίνων πληρώνει.

Η Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία

Στόχοι της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνεργασίας

47. Η Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία, (ΕΠΣ) θεσπίστηκε με την Ενιαία Πράξη στην προσπάθεια της Ευρώπης να κάνει αισθητή την παρουσία της στη διεθνή σκηνή.

Σύμφωνα με το άρθρο 1 της Ενιαίας Πράξης η λειτουργία της ΕΠΣ βασιζόταν στις ρυθμίσεις του άρθρου 30 της Ενιαίας Πράξης.

Βασικός στόχος της ΕΠΣ σύμφωνα με το άρθρο 30 της Ενιαίας Πράξης ήταν η διατύπωση και από κοινού εφαρμογή μιας ευρωπαϊκής εξωτερικής πολιτικής εκ μέρους των κρατών μελών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Για το λόγο αυτό τα κράτη μέλη ανέλαβαν τη δέσμευση να ενημερώνονται και να διαβουλεύονται σε κάθε θέμα εξωτερικής πολιτικής το οποίο παρουσίαζε γενικό ενδιαφέρον με στόχο το συντονισμό, τη σύγκλιση των θέσεων τους και την πραγματοποίηση κοινών δράσεων.

Όπως ήταν λογικό οι διαβουλεύσεις των κρατών μελών έπρεπε να διενεργούνται πριν από τον καθορισμό της οριστικής τους θέσης.

Τόσο η υιοθέτηση θέσεων όσο και η ανάληψη εθνικής δράσης έπρεπε σύμφωνα με το άρθρο 30 της Ενιαίας Πράξης, να λαμβάνει πλήρως υπόψη τις θέσεις των υπολοίπων κρατών μελών και να συνεκτιμά το ενδιαφέρον που παρουσίαζε η εφαρμογή κοινών ευρωπαϊκών θέσεων.

Βεβαίως η ανάληψη κοινής ευρωπαϊκής δράσης δεν μπορούσε να γίνει εάν δεν υπήρχε μέριμνα εκ μέρους των κρατών μελών της Κοινότητας να αναπτύξουν προοδευτικά και να καθορίσουν κοινές αρχές και στόχους.

Ταυτόχρονα τα κράτη μέλη της Κοινότητας οφείλαν να αποφεύγουν κάθε δράση η οποία ενδεχομένως θα μπορούσε να βλάψει την αποτελεσματικότητα τους ως συμπαγούς δύναμης στις διεθνείς σχέσεις ή στα πλαίσια διεθνών οργανισμών.

Στον τομέα της ασφάλειας η ΕΠΣ προέβλεπε συντονισμό θέσεων των κρατών μελών πάνω στις οικονομικές και πολιτικές πτυχές της ασφάλειας αφού είχε θεωρηθεί ότι ήταν απαραίτητη μια στενότερη συνεργασία πάνω στα θέματα ευρωπαϊκής ασφάλειας προκειμένου να αναπτυχθεί μια ευρωπαϊκή ταυτότητα στο πεδίο της εξωτερικής πολιτικής.

Βέβαια η συνεργασία σε θέματα ασφάλειας στα πλαίσια της ΕΠΣ δεν μπορούσε να αποτελέσει εμπόδιο στις προσπάθειες ορισμένων κρατών μελών να αναπτύξουν στενότερη συνεργασία μεταξύ τους στον τομέα της ασφάλειας τόσο στο πλαίσιο της Δυτικοευρωπαϊκής Ένωσης όσο και στο πλαίσιο του ΝΑΤΟ.

48. Η κατάρρευση του τείχους του Βερολίνου και η επανανοποίηση της Γερμανίας ανέτρεψαν το μεταπολεμικό πολιτικό σκηνικό που σε μεγάλο βαθμό είχε οδηγήσει στην ίδρυση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Το δίλημμα μιας **ευρωπαϊκής Γερμανίας ή μιας γερμανικής Ευρώπης** αναμφίβολα αποτέλεσε βασικό παράγοντα για την απόφαση των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας να προχωρήσουν στην εμβάθυνση της πολιτικής και οικονομικής τους ολοκλήρωσης.

Στους παράγοντες αυτούς θα πρέπει να προστεθούν η **ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς** η οποία είχε προγραμματιστεί να συντελεστεί στα τέλη του **1992** και ο αυξανόμενος **ανταγωνισμός** της ευρωπαϊκής οικονομίας με τις οικονομίες των **ΗΠΑ και της Ιαπωνίας** καθώς επίσης και η ραγδαία **παγκοσμιοποίηση των αγορών** που είχε συντελεστεί λόγω ακριβώς της ελεύθερης διακίνησης των

κεφαλαίων διεθνώς αλλά και της ανάπτυξης των σύγχρονων τεχνολογιών και επικοινωνιών.

Για την αντιμετώπιση των νέων προκλήσεων της εποχής η πολιτική ηγεσία των κρατών μελών της ευρωπαϊκής Κοινότητας αποφάσισε να προχωρήσει στην τροποποίηση της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και να εμβαθύνει περαιτέρω τις διαδικασίες πολιτικής και οικονομικής ολοκλήρωσης.

IV. Η Ευρωπαϊκή ενοποίηση μετά την κατάρρευση των χωρών του υπαρκτού σοσιαλισμού

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ

Η διακυβερνητική διάσκεψη για την πολιτική ένωση

49. Η ανάγκη περαιτέρω εμβάθυνσης της συνεργασίας των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στους τομείς της εξωτερικής πολιτικής, της ασφάλειας και της άμυνας προέκυψε ως φυσικό επακόλουθο των καταλυτικών εξελίξεων στον χώρο της ανατολικής Ευρώπης και της πρώην ΕΣΣΔ.

Η κατάρρευση του τείχους του Βερολίνου και η ενοποίηση της Γερμανίας σηματοδότησαν ιστορικές εξελίξεις στην πορεία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Μπροστά σ' αυτές τις εξελίξεις οι ρυθμίσεις της ΕΠΣ φάνταζαν εντελώς ξεπερασμένες.

Έτσι με πρωτοβουλία του Βελγίου τέθηκε επί τάπητος η πρόταση να συνδυαστεί η προσπάθεια για την ίδρυση της **ONE** με τη δημιουργία μιας **Πολιτικής Ένωσης**.

Είναι χαρακτηριστικό ότι στο βελγικό μνημόνιο της 19ης Μαρτίου 1990 επισημαίνεται ότι οι εξελίξεις στην Ανατολική Ευρώπη είχαν καταστήσει σαφή τα περιορισμένα όρια λειτουργίας του μηχανισμού πολιτικής συνεργασίας σε θέματα εξωτερικής πολιτικής.

Για το λόγο αυτό έπρεπε να τροποποιηθεί το άρθρο 30 της Ενιαίας Πράξης.

50. Τις σκέψεις και προτάσεις του βελγικού μνημονίου έκαναν δεκτές οι **Kol-Mitterrand** οι οποίοι στις 19 Απριλίου 1990 απηύθυναν κοινή επιστολή στην Ιρλανδική Προεδρία ζητώντας μεταξύ των άλλων στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 28ης Απριλίου 1990 να αποφασιστεί και η προετοιμασία μιας **διακυβερνητικής διάσκεψης για την Πολιτική Ένωση** η οποία θα βαδίζει παράλληλα με την ήδη αποφασισθείσα **διακυβερνητική διάσκεψη για την ONE**.

Στην agenda της διακυβερνητικής για την Πολιτική Ένωση οι Kol-Mitterrand πρότειναν μεταξύ άλλων να συμπεριληφθεί η διαμόρφωση και εφαρμογή μιας κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας.

Αναφερόμενη στην εξωτερική πολιτική και πολιτική άμυνας, **η χώρα μας** με το από 15 Μαΐου 1990 μνημόνιο της επεσήμανε ότι η εξωτερική πολιτική αποτελούσε ένα τομέα στον οποίο η κοινή δράση των κρατών μελών μπορούσε να έχει θετικότερα αποτελέσματα απ' ό,τι η μεμονωμένη δράση των κρατών μελών.

Για το λόγο αυτό πρότεινε την τροποποίηση του Άρθρου 30 της Ενιαίας Πράξης που αφορούσε στις ρυθμίσεις της ΕΠΣ και ζήτησε την ενσωμάτωση της στις Κοινοτικές διαδικασίες.

Στο πλαίσιο αυτό ο συντονισμός της Κοινοτικής δράσης στον τομέα των εξωτερικών σχέσεων θα μπορούσε να γίνεται από το Συμβούλιο και από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, ενώ η γραμματεία της ΕΠΣ θα μπορούσε να ενσωματωθεί στην γενική γραμματεία του Συμβουλίου.

Προτάθηκε επίσης:

1. Η διαμόρφωση κοινών θέσεων στα διεθνή φόρα,
2. Η υιοθέτηση της έννοιας των εξωτερικών συνόρων της Κοινότητας,
3. Η αντιμετώπιση **μέσω κοινών δράσεων** ορισμένων προβλημάτων που αντιμετώπιζαν τα κατ' ιδίαν κράτη μέλη στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής και
4. Η θεσμοθέτηση της **κοινοτικής αλληλεγγύης** ως βασικής αρχής η οποία έπρεπε να διέπει τη συμπεριφορά των κρατών μελών κατά την επίλυση προβλημάτων εξωτερικής πολιτικής.

51. Ακολούθησε δύο μήνες μετά το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 11ης Ιουλίου 1990, το οποίο μεταξύ άλλων ζητούσε την αναθεώρηση του άρθρου 30 της Ενιαίας Πράξης και την ενσωμάτωση της πολιτικής συνεργασίας σε Κοινοτικό πλαίσιο με υιοθέτηση βεβαίως των σχετικών κατάλληλων διαδικασιών.

Επесήμανε δε τις αρνητικές συνέπειες που είχε μέχρι τότε ο διαχωρισμός ανάμεσα στις εξωτερικές οικονομικές σχέσεις της Κοινότητας που αποτελούσαν αντικείμενο χειρισμού των Κοινοτικών οργάνων και της πολιτικής συνεργασίας την οποία χειριζόταν τα αρμόδια όργανα της ΕΠΣ.

Για το λόγο αυτό ο διαχωρισμός αυτός έπρεπε να ανατραπεί και έπρεπε να αποκατασταθεί η ενότητα και η συνοχή της δράσης της Κοινότητας στη διεθνή σκηνή.

52. Η Επιτροπή με τη σειρά της στο προσχέδιο διατάξεων για την διαμόρφωση μιας κοινής εξωτερικής πολιτικής πρότεινε το πεδίο εφαρμογής της κοινής εξωτερικής πολιτικής να καλύπτει όχι μόνο την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας αλλά και την εξωτερική οικονομική πολιτική και τη συνεργασία για την ανάπτυξη.

Βασικό όργανο προσδιορισμού των θεμάτων ζωτικής σημασίας για την κοινή εξωτερική πολιτική θα έπρεπε κατά την Επιτροπή να αποτελέσει το **Ευρωπαϊκό Συμβούλιο** ενεργώντας μετά από πρωτοβουλία είτε της Προεδρίας είτε της Επιτροπής είτε της απλής πλειοψηφίας των κρατών μελών και μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Στο σχέδιο της Επιτροπής προβλεπόταν επίσης και **αναβαθμισμένος ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου** το οποίο θα έπρεπε να συμμετάσχει ενεργά στη διαμόρφωση της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας.

Οι ρυθμίσεις της ΚΕΠΠΑ, έτσι τουλάχιστον όπως έγιναν δεκτές από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, διαμορφώθηκαν κυρίως από τα σχέδια συνθηκών της Λουξεμβουργιανής Προεδρίας και της Ολλανδικής Προεδρίας.

53. Στο σχέδιο της Λουξεμβουργιανής Προεδρίας, η ΚΕΠΠΑ προβλεπόταν στα άρθρα Α έως Λ των ειδικών διατάξεων για την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας.

Καθοριστικός ρόλος σε θεσμικό επίπεδο είχε επιφυλαχθεί στο **Ευρωπαϊκό Συμβούλιο** για τη διαμόρφωση των αρχών και των γενικών προσανατολισμών της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας σύμφωνα με τους στόχους της ΚΕΠΠΑ οι οποίοι σε μεγάλο βαθμό συμπεριλήφθηκαν τελικά στο άρθρο Ι.1 της **Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ).**

Ως **μέσα** για την επίτευξη των στόχων της ΚΕΠΠΑ το σχέδιο συνθήκης προέβλεπε τόσο τη **συνεργασία** όσο και την **κοινή δράση**, ενώ προέβλεπε και ρυθμίσεις για τις αρμοδιότητες της Ένωσης στον τομέα της ασφάλειας.

Τελικά με την **ευθύνη της Ολλανδικής Προεδρίας** διαμορφώθηκαν οι τελικές προτάσεις οι οποίες οδήγησαν στην υιοθέτηση της **Συνθήκης του Μάαστριχτ**.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΘΕΣΜΟΙ

Ι. Ευρωπαϊκή Κοινότητα

Εισαγωγή

Σύμφωνα με το άρθρο 7 ΣΕΚ η πραγματοποίηση του έργου της Ευρωπαϊκής Κοινότητας εξασφαλίζεται από τα παρακάτω πέντε όργανα, κάθε ένα από τα οποία ενεργεί εντός των ορίων των εξουσιών που του παρέχονται από τη Συνθήκη.

Τα όργανα αυτά είναι τα εξής:

1. Το Συμβούλιο.
2. Η Επιτροπή.
3. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.
4. Το Δικαστήριο.
5. Το Ελεγκτικό Συνέδριο.

Το Συμβούλιο και η Επιτροπή επικουρούνται από την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών που ασκούν συμβουλευτικά καθήκοντα.

Στο πλαίσιο της ΟΝΕ σημαντικό ρόλο διαδραματίζει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δεν αποτελεί όργανο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Η σύσταση και λειτουργία του προβλέφθηκε σε επίπεδο πρωτογεννούς δικαίου για πρώτη φορά με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ και αποτελεί όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στις σημειώσεις αυτές θα αναλύσουμε τα κύρια και επικουρικά όργανα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, την ΕΚΤ και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

1. Το Συμβούλιο

Συγκρότηση

54. Το Συμβούλιο παρά τις συνεχείς αναθεωρήσεις των Συνθηκών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και την αναβάθμιση του ρόλου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου συνεχίζει ακόμη και σήμερα να αποτελεί το κατ' εξοχήν αποφασιστικό όργανο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Σύμφωνα με το άρθρο 203 της **Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΣΕΚ)** το Συμβούλιο απαρτίζεται από **είκοσι επτά (27) μέλη**, ήτοι από ένα αντιπρόσωπο από κάθε κράτος μέλος σε υπουργικό επίπεδο ο οποίος είναι εξουσιοδοτημένος να δεσμεύει την κυβέρνηση του κράτους μέλους που αντιπροσωπεύει. Η ρύθμιση αυτή είναι ευρύτερη από την αντίστοιχη της του άρθρου 2 της Συνθήκης Συγχώνευσης η οποία καθόριζε ότι το Συμβούλιο αποτελείτο από

αντιπροσώπους των κρατών μελών και για το λόγο αυτό κάθε κυβέρνηση απέστειλνε στο Συμβούλιο σαν εκπρόσωπό της ένα από τα μέλη της.

Η νέα ρύθμιση υιοθετήθηκε για πρώτη φορά από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ μετά από πίεση των γερμανικών ομοσπονδών κρατιδίων και δίνει τη δυνατότητα εκπροσώπησης και συμμετοχής στο Συμβούλιο και υπουργών μελών των κυβερνήσεων των ομοσπονδών κρατιδίων της Γερμανίας ή της Αυστρίας και των υπουργών των περιφερειών του Βελγίου. Επίσης ενώ με την παλαιά ρύθμιση στο Συμβούλιο συμμετείχαν πέραν των υπουργών και υφυπουργών και ορισμένες φορές γενικοί γραμματείς υπουργείων τώρα πλέον συμμετέχουν μόνο μέλη κυβερνήσεων συμπεριλαμβανομένων κατά τα παραπάνω και μελών ομοσπονδών κρατιδίων.

Νόμιμη συγκρότηση του Συμβουλίου έχουμε επίσης και στην περίπτωση που αυτό συνεδριάζει υπό τη σύνθεση των Αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων σε όσες περιπτώσεις προβλέπεται ρητά από τη ΣΕΕ ή τη ΣΕΚ.

Αυτό καθορίζεται είτε στο άρθρο 7 της ΣΕΕ αναφορικά με τη λήψη μέτρων κατά των κρατών μελών της ΣΕΕ σε περίπτωση παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είτε στα άρθρα 121 και 122 ΣΕΚ αναφορικά με την απόφαση προσδιορισμού των κρατών που εκπληρώνουν τις προϋποθέσεις συμμετοχής στην ευρωζώνη.

Σύνθεση

55. Το Συμβούλιο μπορεί να συνέρχεται με διαφορετικές **συνθέσεις** ανάλογα με τα θέματα τα οποία εξετάζει. Έτσι στο Συμβούλιο συμμετέχουν οι Υπουργοί Οικονομικών, Γεωργίας, Βιομηχανίας, Απασχόλησης κλπ.

Στο Παράρτημα Ι του Εσωτερικού Κανονισμού του Συμβουλίου παρατίθεται σχετικός κατάλογος των συνθέσεων υπό τις οποίες συνεδριάζει το Συμβούλιο.

Πρόκειται για εννέα (9) διαφορετικές συνθέσεις οι οποίες έχουν ως εξής:

Γενικές Υποθέσεις και Εξωτερικές Σχέσεις.

Οικονομικές και Δημοσιονομικές Υποθέσεις (Ecofin).

Δικαιοσύνη και Εσωτερικές Υποθέσεις (ΔΕΥ).

Απασχόληση, κοινωνική πολιτική, υγεία και καταναλωτές.

Ανταγωνιστικότητα.

Μεταφορές, τηλεπικοινωνίες και ενέργεια.

Γεωργία και αλιεία. Περιβάλλον.

Παιδεία, Νεολαία και Πολιτισμός.

Ο Υπουργός που κυρίως εκπροσωπεί τα κράτη μέλη στο Συμβούλιο είναι ο Υπουργός Εξωτερικών, οπότε το Συμβούλιο συνεδριάζει ως Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων και Εξωτερικών Σχέσεων.

Στη χώρα μας εδώ και δεκαετίες έχει θεσμοθετηθεί θέση Αναπληρωτή Υπουργού Εξωτερικών αρμόδιου για θέματα Ευρωπαϊκής Ένωσης/Ευρωπαϊκής Κοινότητας ο οποίος φέρει το βάρος εκπροσώπησης της Ελλάδας στις συνεδριάσεις του Συμβουλίου.

Στις κατ' εξοχήν αρμοδιότητες του Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων και Εξωτερικών Σχέσεων ανήκει η προετοιμασία και η συνέχεια που δίδεται στις συνόδους του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, δράσεις στις οποίες περιλαμβάνονται ο συντονισμός των προπαρασκευαστικών εργασιών, ο γενικός συντονισμός των πολιτικών, τα θεσμικά και οριζόντια θέματα κλπ.

Προεδρία

56. Η Προεδρία του Συμβουλίου ασκείται διαδοχικά από κάθε κράτος μέλος του Συμβουλίου για περίοδο έξι μηνών σύμφωνα με τη σειρά που αποφασίζει ομόφωνα το Συμβούλιο (άρθρο 203, παρ. β) η οποία μετά την τελευταία διεύρυνση δυνάμει της υπ' αριθμ. 2007/Ε/ΕΚ Ευρατόμ (ΕΕ L 1/11) απόφασης του Συμβουλίου έχει ως εξής αρχής γενομένης από **1.1.2007**:

Γερμανία, Πορτογαλία, Σλοβενία, Γαλλία, Τσεχία, Σουηδία, Ισπανία, Βέλγιο, Ουγγαρία, Πολωνία, Δανία, Κύπρος, Ιρλανδία, Λιθουανία, **Ελλάδα (1.1.2014)** Ιταλία, Λετονία, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες, Σλοβακία, Μάλτα, Ηνωμένο Βασίλειο, Εσθονία, Βουλγαρία, Αυστρία, Ρουμανία, Φινλανδία.

Η διάταξη αυτή υιοθετήθηκε από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ και παρέχει μεγαλύτερη ευελιξία σε σχέση με το παρελθόν που η σειρά καθοριζόταν από την ίδια τη Συνθήκη και επομένως μπορούσε να τροποποιηθεί μόνο με αναθεώρηση της ίδιας της Συνθήκης.

Για την **Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα των δώδεκα** δυνάμει του άρθρου 14 της Πράξης Προσχωρήσεως Ισπανίας-Πορτογαλίας είχαν καθοριστεί δύο κύκλοι έξι ετών με την παρακάτω σειρά: Για τον πρώτο κύκλο έξι ετών: Βέλγιο, Δανία, Γερμανία, Ελλάδα, Ισπανία, Γαλλία, Ιρλανδία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες, Πορτογαλία, Ηνωμένο Βασίλειο.

Για τον επόμενο κύκλο έξι ετών: Δανία, Βέλγιο, Ελλάδα, Γερμανία, Γαλλία, Ισπανία, Ιταλία, Ιρλανδία, Κάτω Χώρες, Λουξεμβούργο, Ηνωμένο Βασίλειο, Πορτογαλία.

Το Συμβούλιο συνέρχεται κατόπιν προσκλήσεως του Προέδρου του είτε με πρωτοβουλία του ίδιου είτε εάν το ζητήσει ένα από τα μέλη του ή η Επιτροπή (άρθρο 204).

Το Συμβούλιο θεσπίζει τον εσωτερικό του κανονισμό βάσει του οποίου διεξάγει τις εργασίες του (άρθρο 207 παρ. 3 ΣΕΚ)

Νομικοπολιτικά χαρακτηριστικά του Συμβουλίου

57. Το Συμβούλιο παρά την διακυβερνητική του σύνθεση αφού όπως προαναφέρθηκε απαρτίζεται από αντιπροσώπους των κρατών μελών σε υπουργικό επίπεδο εντούτοις δεν αποτελεί διακυβερνητικό όργανο αλλά όργανο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων που έχει ως αποστολή του την πραγματοποίηση των σκοπών της ΣΕΚ κατά τους ειδικότερους όρους που καθορίζονται απ' αυτήν (άρθρο 4 ΣΕΚ και 202 ΣΕΚ).

Οι υπουργοί- μέλη του Συμβουλίου υπό την ιδιότητά τους του εκπροσώπου των κρατών μελών ενεργούν βάσει των εντολών των κυβερνήσεων στις οποίες μετέχουν και ως εκ τούτου υπέχουν συγκεκριμένη πολιτική ευθύνη ενώπιον των εθνικών εκλογικών σωμάτων και ιδίως των εθνικών κοινοβουλίων για τις θέσεις τις οποίες υποστηρίζουν στο Συμβούλιο και για τον τρόπο ψηφοφορίας.

Για το λόγο αυτό είναι καθοριστικής σημασίας η εμπέδωση της **αρχής της δημοσιότητας στο πλαίσιο του Συμβουλίου** ιδίως κατά την ενάσκηση των νομοθετικών του καθηκόντων την οποία αναλύουμε παρακάτω.

Στην πλειοψηφία τους οι κυβερνήσεις των χωρών μελών καλύπτουν πολιτικά τους υπουργούς τους για τις θέσεις που λαμβάνουν στα πλαίσια του Συμβουλίου.

Υπάρχουν βεβαίως και εξαιρέσεις όποτε έχουμε παραίτηση ή αναδόμηση του εν λόγω υπουργού.

Σε περίπτωση που σε κάποια χώρα, βρίσκεται στην διακυβέρνηση μια κυβέρνηση συνεργασίας, τότε οι θέσεις που λαμβάνουν οι διάφοροι υπουργοί της στα πλαίσια του Συμβουλίου, αποτελούν αντικείμενο προγενέστερης διαβούλευσης των κομμάτων που συνεργάζονται στο πλαίσιο της κυβέρνησης.

Αρκετές φορές δε, οι θέσεις που υποστηρίζουν διάφοροι υπουργοί των παραπάνω κυβερνήσεων συνεργασίας, αποτέλεσε λόγο άρσεως εμπιστοσύνης προς την κυβέρνηση εκ μέρους κάποιου από τα συνεργαζόμενα κόμματα.

Οι θέσεις που υποστηρίζουν οι εκπρόσωποι των κυβερνήσεων στα πλαίσια του Συμβουλίου ουδόλως αποτελούν κώλυμα στα κράτη μέλη να στραφούν δικαστικά κατά των αποφάσεων που ελήφθησαν και με την ψήφο του αντιπροσώπου τους υπουργού.

Αρμοδιότητες

58. Σύμφωνα με το άρθρο 202 ΣΕΚ, το Συμβούλιο διαθέτει:

1. Νομοθετικές αρμοδιότητες.
2. Εκτελεστικές αρμοδιότητες.
3. Εποπτικές αρμοδιότητες.
4. Συντονιστικές αρμοδιότητες.

Επίσης ψηφίζει κατά οριστικό τρόπο τον Προϋπολογισμό της Κοινότητας και χαράσσει κατευθυντήριες γραμμές.

Συντονιστικές αρμοδιότητες

59. Το Συμβούλιο διασφαλίζει τον συντονισμό της γενικής οικονομικής πολιτικής των κρατών - μελών.

Ο συντονισμός της γενικής οικονομικής πολιτικής των κρατών-μελών όπως ήδη αναλύσαμε παραπάνω αποτελεί ένα από τα μέσα με τα οποία επιδιώκεται η εξασφάλιση των σκοπών της ΣΕΚ. Ειδικότερα στο άρθρο 4 ΣΕΚ γίνεται μνεία στο στενό συντονισμό των οικονομικών πολιτικών των κρατών-μελών ως βασική προϋπόθεση για τη θέσπιση οικονομικής πολιτικής εκ μέρους των κρατών-μελών και της Κοινότητας. Τα κράτη-μέλη θεωρούν τις οικονομικές τους πολιτικές θέμα κοινού ενδιαφέροντος και για το λόγο αυτό τις συντονίζουν στα πλαίσια του Συμβουλίου.

Πριν την υιοθέτηση της Συνθήκης του Μάαστριχτ και την συνακόλουθη ίδρυση της ΟΝΕ η Συνθήκη της ΕΟΚ προέβλεπε ότι ο συντονισμός της γενικής οικονομικής πολιτικής των κρατών-μελών διασφαλιζόταν στο άρθρο 3 της Συνθήκης ΕΟΚ σύμφωνα με το οποίο στην δράση της Κοινότητας περιλαμβανόταν και η εφαρμογή διαδικασιών που επέτρεπαν τον συντονισμό της οικονομικής πολιτικής των κρατών μελών και την άρση των διαταραχών στην ισορροπία των ισοζυγίων πληρωμών τους. Έτσι τα κράτη μέλη σε στενή συνεργασία με το Συμβούλιο και τα υπόλοιπα όργανα της Κοινότητας συντόνιζαν κάθε οικονομική τους πολιτική κατά το μέτρο που ήταν αναγκαίο προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της Συνθήκης της ΕΟΚ. Ταυτόχρονα όμως το Συμβούλιο κατά τον συντονισμό της οικονομικής πολιτικής των κρατών μελών όφειλε να φροντίζει ώστε να μην τίθεται σε κίνδυνο η εξωτερική οικονομική σταθερότητα των κρατών - μελών.

Το Συμβούλιο ασκεί τις συντονιστικές του αυτές αρμοδιότητες μετά από συστάσεις που του υποβάλλονται από την Επιτροπή. Ο συντονισμός αυτός δεν αφορά μόνο την οικονομική πολιτική των κρατών μελών με την στενή της έννοια, ήτοι την εξισορρόπηση του συνολικού ισοζυγίου πληρωμών των κρατών μελών, την σταθερότητα του επιπέδου των τιμών, την αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων στο σύνολο της Κοινότητας, την αυξημένη σταθερότητα και την συνεχή και ισόρροπη ανάπτυξη της οικονομίας, αλλά επεκτείνεται και σε πτυχές που αφορούν την οικονομική πολιτική με την ευρύτερη δυνατή της έννοια, ήτοι την

διασφάλιση υψηλού βαθμού απασχόλησης και την επιταχυνόμενη ανύψωση του βιοτικού επιπέδου.

Εκτείνεται λοιπόν ο συντονισμός αυτός στην αποπληθωριστική πολιτική και στην πολιτική απασχόληση κάθε χώρας μέλους.

Η συντονιστική αυτή αρμοδιότητα του Συμβουλίου βεβαίως δεν πρέπει να εκληφθεί και ως επιβολή επιθυμητής οικονομικής πολιτικής στις κυβερνήσεις των κρατών μελών.

Οπωσδήποτε όμως αποτελεί ένα συνεχή διάλογο ανάμεσα στις κυβερνήσεις των χωρών μελών και στο Συμβούλιο, ο οποίος περιλαμβάνει και υποβολή προτάσεων εκ μέρους του Συμβουλίου, ο δεσμευτικός χαρακτήρας των οποίων είναι αντιστρόφως ανάλογος της ισχύος της οικονομίας των χωρών μελών.

Από ορισμένες πλευρές πάντως τονίζεται ότι το Συμβούλιο στην ουσία επιβάλλει την ακολουθητέα οικονομική πολιτική στα κράτη μέλη της Ένωσης, ενώ δεν θα πρέπει να μας διαφεύγει ότι αρκετές κυβερνήσεις των κρατών μελών προκειμένου να αποφύγουν την πολιτική φθορά χρεώνουν στο Συμβούλιο και στην Ένωση τη λήψη διαφόρων αντιλαϊκών κυβερνητικών μέτρων. Σε σχέση με το ζήτημα αυτό θα πρέπει να επισημανθεί ότι το Συμβούλιο κατά την ενάσκηση της εν λόγω συντονιστικής του αρμοδιότητας καθορίζει περίγραμμα στόχων οικονομικής πολιτικής αλλά και πλαίσιο αρχών σύμφωνα αφ' ενός μεν με το άρθρο 4 παρ.1 ΣΕΚ, το οποίο αφορά στην αρχή της οικονομίας της ανοικτής αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό και αφ' ετέρου με το άρθρο 4 παρ. 3 ΣΕΚ που αφορά στις σταθερές τιμές, στα υγιή δημόσια οικονομικά, στις υγιείς νομισματικές συνθήκες και στο σταθερό ισοζύγιο πληρωμών, ενώ κατά τα λοιπά οι εθνικές κυβερνήσεις παραμένουν κυρίαρχες για την άσκηση της επιθυμητής οικονομικής πολιτικής.

Βεβαίως όταν βασικοί παράμετροι όπως οι παραπάνω καθορίζονται από το Συμβούλιο μοιραία οδηγούν εν τοις πράγμασι στον περιορισμό της «οικονομικής κυριαρχίας» των κρατών-μελών και των αντιστοίχων αρμοδιοτήτων των εθνικών κυβερνήσεων και ιδίως των μικρών και μεσαίων χωρών της Ένωσης.

Νομοθετικές αρμοδιότητες.

60. Το Συμβούλιο αποτελεί το κατ' εξοχήν νομοθετικό όργανο της Κοινότητας. Είναι αρμόδιο για την έκδοση, τροποποίηση και κατάργηση, κατά περίπτωση, των κανόνων του πρωτογενούς και του δευτερογενούς ή παραγώγου κοινοτικού δικαίου.

Πρωτογενές δίκαιο

61. Οι νομοθετικές αρμοδιότητες του Συμβουλίου αναφορικά με το πρωτογενές δίκαιο προβλέπονται γενικά ή ειδικά από την ίδια την Συνθήκη και είναι οι εξής :

Γενικές αρμοδιότητες

Κάλυψη κενών των Συνθηκών

62. Εάν κάποια ενέργεια της Κοινότητας θεωρείται αναγκαία για την πραγματοποίηση ενός από τους στόχους της στο πλαίσιο της λειτουργίας της κοινής αγοράς και δεν προβλέπονται από την Συνθήκη οι απαιτούμενες προς τούτο εξουσίες, το Συμβούλιο με πρόταση της Επιτροπής και κατόπιν διαβουλεύσεως με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, θεσπίζει ομόφωνα τις κατάλληλες διατάξεις.

Με τον τρόπο αυτό επιτρέπεται η κάλυψη των κενών που υπάρχουν στις συνθήκες με την έκδοση κανονιστικών διατάξεων.

Η εξουσία αυτή του Συμβουλίου είναι πολύ σημαντική διότι έτσι αποφεύγεται η συχνή αναθεώρηση της συνθήκης, ο οποίος είναι και ο μοναδικός ορθόδοξος τρόπος προκειμένου να πληρωθούν τα υφιστάμενα κενά.

Η διάταξη αυτή του άρθρου 308 της Συνθήκης χρησιμοποιήθηκε αρκετές φορές από το Συμβούλιο ως νομιμοποιητική βάση προκειμένου να εκδώσει κανονιστικές πράξεις για θέματα που δεν προβλέπονται ρητά από τη Συνθήκη, εμπίπτουν όμως στους σκοπούς τους στο πλαίσιο λειτουργίας της κοινής αγοράς.

Σύμφωνα με την νομολογία του ΔΕΚ το άρθρο 308, πρώην άρθρο 235 προσφέρει ένα συμπληρωματικό μέσο δράσης και εφαρμόζεται μόνο στις περιπτώσεις για τις οποίες η Συνθήκη δεν έχει προνοήσει τις απαραίτητες εξουσίες για την πραγμάτωση του επιδιωκόμενου σκοπού.

Κατά την γνώμη του Γενικού Εισαγγελέα ROEMER στην υπόθεση 73 και 74/63 η διαδικασία λήψης της απόφασης κατά το πρώην άρθρο 235 της Συνθήκης είναι από την φύση της χρονοβόρα καθόσον απαιτείται πρόταση της Επιτροπής, διαβούλευση με την Συνέλευση και λήψη ομόφωνης απόφασης από το Συμβούλιο.

Οι κανονιστικές διατάξεις που το Συμβούλιο λαμβάνει στα πλαίσια του άρθρου 308 ΣΕΚ αποσκοπούν στην συμπλήρωση της Συνθήκης και λαμβάνονται μέσα στα πλαίσια των αντικειμενικών σκοπών της Κοινότητας.

Στα πλαίσια αυτά, ένα κανονιστικό μέτρο το οποίο ελήφθη βάσει των αντικειμενικών σκοπών της Συνθήκης και στα θεσμικά πλαίσια αυτής δεν μπορεί να θεωρηθεί ως διεθνής συμφωνία.

Τι είδους κανονιστικές διατάξεις μπορεί άραγε να εκδώσει το Συμβούλιο στα πλαίσια του άρθρου 308 ΣΕΚ;

Σύμφωνα με τον Γενικό Εισαγγελέα GAND στην υπόθεση 38/69 η μορφή των κανονιστικών αυτών μέτρων μπορεί να διαφέρει κατά περίπτωση καθόσον το πρώην άρθρο 235 της συνθήκης της ΕΟΚ ομιλεί για θέσπιση των κατάλληλων διατάξεων.

Μπορεί να έχουν την τυπική μορφή ενός **ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ** του Συμβουλίου όπως συνέβη με τον Κανονισμό Νο 167/64/ΕΟΚ της 30-10-1964 σχετικά με τον φόρο σε διάφορα μίγματα γαλακτοκομικών προϊόντων ή μιας **ΑΠΟΦΑΣΗΣ** στα πλαίσια του πρώην άρθρου 189 της συνθήκης της ΕΟΚ η οποία να είναι δεσμευτική ως προς όλα τα μέρη της για τους αποδέκτες που ορίζει, όπως συνέβη με την απόφαση του Συμβουλίου Νο 66/532/ΕΟΚ της 26-7-1966, σχετικά με την κατάργηση των δασμών, την απαγόρευση των ποσοτικών περιορισμών μεταξύ των χωρών -μελών κ.λ.π.

Τα εν λόγω κανονιστικά μέτρα, από την στιγμή που θα ληφθούν και θα έχουν τον τύπο ενός από τα κανονιστικά μέτρα που αναφέρονται στο πρώην άρθρο 189 της Συνθήκης ΕΟΚ, ήτοι του Κανονισμού, της Οδηγίας ή της Απόφασης είναι δεσμευτικά και θα πρέπει να εφαρμοστούν από τα κράτη μέλη χωρίς επιφυλάξεις καθόσον αποτελούν πράξεις ενός οργάνου της Κοινότητας και ΟΧΙ διεθνείς συμφωνίες.

Στην προκειμένη περίπτωση η μόνη άμυνα που υπάρχει για τα κράτη μέλη προκειμένου να αποκρούσουν την εφαρμογή των παραπάνω κανονιστικών μέτρων είναι η αξιοποίηση της διαδικασίας του άρθρου 230 ΣΕΚ, πρώην άρθρου 173 της Συνθήκης ΕΟΚ.

Κατά την γνώμη του Συμβουλίου δεν απαιτείται προσφυγή στο άρθρο 308 ΣΕΚ, όταν υφίστανται άλλα μέσα κοινής δράσης των κρατών μελών. Ο μηχανισμός του άρθρου 308 ΣΕΚ μπορεί να τεθεί σε κίνηση με πρωτοβουλία της Επιτροπής δια της υποβολής προτάσεως προς το Συμβούλιο. Οπωσδήποτε όμως η χρήση των διατάξεων του άρθρου 308 ΣΕΚ από την Επιτροπή δεν υποχρεώνει το Συμβούλιο να

προβεί αναγκαστικά στην λήψη μέτρων, αλλά του παρέχει απλώς την διακριτική ευχέρεια να λάβει εφόσον κρίνει απαραίτητο να λάβει τα αναγκαία μέτρα.

Κατά συνέπεια δεν συγχωρείται η άσκηση προσφυγής κατά του Συμβουλίου για παράλειψη κατ' άρθρο 232 ΣΕΚ, πρώην άρθρο 175 συνθ. ΕΟΚ.

Το άρθρο 308 ΣΕΚ πάντως δυνατό να εφαρμοστεί για λήψη των αναγκαίων μέτρων και στον τομέα των εξωτερικών σχέσεων της Κοινότητας.

Πρέπει όμως κατά την γνώμη μας ο μηχανισμός του άρθρου αυτού να χρησιμοποιείται με φειδώ και μόνο όταν υφίσταται μεγάλη ανάγκη, διότι σε αντίθετη περίπτωση μπορεί να αποτελέσει ένα δίαυλο μέσω του οποίου να αναθεωρείται συστηματικά η Συνθήκη και να καταστρατηγούνται οι διατάξεις του περί αναθεωρήσεως της Συνθήκης, οι οποίες κατοχυρώνουν τα δικαιώματα των μικρών χωρών μελών και σέβονται απόλυτα την λαϊκή κυριαρχία σε όλα τα κράτη μέλη.

Η άποψή μας αυτή έρχεται σε αντίθεση με την διακηρυχθείσα θέση της διάσκεψης κορυφής του Παρισιού όταν τα κράτη μέλη της διευρυμένης Κοινότητας, για καθαρά διαφορετικούς οικονομικούς και κοινωνικούς λόγους διακήρυξαν μεταξύ άλλων ότι στα πλαίσια της ενίσχυσης των θεσμικών οργάνων συμφώνησαν ότι: «για την εκπλήρωση των έργων που προβλέπουν τα διάφορα προγράμματα δράσεως, ενδείκνυται η ευρύτερη δυνατή χρήση όλων των διατάξεων της Συνθήκης, συμπεριλαμβανομένου του άρθρου 235 της Συνθήκης ΕΟΚ».

Έχει γίνει δεκτό από πολλούς μελετητές ότι το άρθρο 308 ΣΕΚ δεν αποτελεί πηγή παροχής των λεγομένων **εμμέσων εξουσιών** στο Συμβούλιο και για το λόγο αυτό το Συμβούλιο στα αρχικά στάδια εφαρμογής της Συνθήκης χρησιμοποίησε τον μηχανισμό των αποφάσεων των μονίμων αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών στα πλαίσια του Συμβουλίου, προκειμένου να λάβει αποφάσεις που προωθούσαν την εγκαθίδρυση της τελωνειακής ένωσης και οι οποίες χαρακτηρίστηκαν ως διεθνείς συνθήκες απλής μορφής οι οποίες κατά τη γνώμη του επιφανούς δικαστή του ΔΕΚ, P. Pescatore, διεύρυναν το διεθνές και το κοινοτικό δίκαιο.

Ειδικές αρμοδιότητες

63. Το Συμβούλιο επίσης:

1. Δύναται αποφασίζοντας ομοφώνως να τροποποιεί τον αριθμό των μελών της Επιτροπής (άρθρο 213 ΣΕΚ).
2. Δύναται μετά από αίτηση του ΔΕΚ αποφασίζοντας ομοφώνως να αυξήσει τον αριθμό των γενικών εισαγγελέων (άρθρο 222 ΣΕΚ).

Διαδικασία λήψης αποφάσεων

64. Τρεις είναι οι τρόποι με τους οποίους λαμβάνει αποφάσεις το Συμβούλιο.

1. Με απλή πλειοψηφία.
2. Με ειδική πλειοψηφία.
3. Με ομοφωνία.

Απλή πλειοψηφία

65. Εκτός αντιθέτων ρυθμίσεων της Συνθήκης το Συμβούλιο αποφασίζει κατά κανόνα με την πλειοψηφία των μελών του.

Αυτό σημαίνει ότι η λήψη απόφασης με απλή πλειοψηφία αποτελεί τον κανόνα και οι περιπτώσεις λήψης απόφασης με ειδική πλειοψηφία ή ομοφωνία εφαρμόζονται μόνο όπου προβλέπονται ρητά από τη Συνθήκη. Η διατύπωση αυτή της Συνθήκης δεν θα πρέπει να δημιουργεί σύγχυση καθώς στην πράξη οι περιπτώσεις λήψης απόφασης με απλή πλειοψηφία είναι πολύ λίγες και αφορούν κυρίως διαδικαστικά ζητήματα. Όλες οι σημαντικές αποφάσεις στο Συμβούλιο λαμβάνονται είτε με ειδική πλειοψηφία είτε με ομοφωνία. Όταν οι αποφάσεις λαμβάνονται με απλή πλειοψηφία κάθε κράτος μέλος διαθέτει μία ψήφο. Επομένως για τη λήψη απόφασης με απλή πλειοψηφία στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα των 27 απαιτούνται τουλάχιστον 14 ψήφοι.

Ειδική πλειοψηφία

65. Όταν το Συμβούλιο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία οι ψήφοι των μελών του σταθμίζονται ως εξής:

Βέλγιο	12
Βουλγαρία	10
Τσεχία	12
Δανία	7
Γερμανία	29
Εσθονία	4
Ελλάδα	12
Ισπανία	27
Γαλλία	29
Ιρλανδία	7
Ιταλία	29
Κύπρος	4
Λετονία	4
Λιθουανία	7
Λουξ/ργο	4
Ουγγαρία	12
Μάλτα	3
Κάτω Χώρες	13
Αυστρία	10
Πολωνία	27
Πορτογλία	12
Ρουμανία	14
Σλοβενία	4
Σλοβακία	7
Φινλανδία	7
Σουηδία	10
Ηνωμένο Βασίλειο	29
Σύνολο	345

Ψήφοι που απαιτούνται για λήψη απόφασης **255**

ήτοι ποσοστό (71,83%)

Αναστέλλουσα Μειοψηφία

91

ήτοι ποσοστό (26,38%)

Για τη λήψη απόφασης με ειδική πλειοψηφία στο Συμβούλιο όταν αυτό αποφασίζει κατόπιν προτάσεως της Επιτροπής απαιτούνται:

α) 255 ψήφοι ήτοι ποσοστό (71,83%) συν

β) Πλειοψηφία των μελών του Συμβουλίου, ήτοι 14 μέλη.
Δηλαδή απαιτούνται 255 ψήφοι προερχόμενοι από 14 τουλάχιστον κράτη μέλη.
γ) Τα ως άνω 14 κράτη μέλη που συνιστούν την ειδική πλειοψηφία να αντιστοιχούν τουλάχιστον στο 62% του συνολικού πληθυσμού της Ένωσης, το οποίο πρέπει να εξακριβωθεί σε περίπτωση που το ζητήσει κάποιο μέλος του Συμβουλίου.

Επίσης για τη λήψη απόφασης με ειδική πλειοψηφία στο Συμβούλιο στις περιπτώσεις που δεν απαιτείται πρόταση της Επιτροπής απαιτούνται:

α) 255 ψήφοι ήτοι ποσοστό (71,83%) συν
β) Πλειοψηφία των 2/3 των μελών του Συμβουλίου, ήτοι 18 μέλη.
Δηλαδή απαιτούνται 255 ψήφοι προερχόμενοι από 18 τουλάχιστον κράτη μέλη.
γ) Τα ως άνω 18 κράτη μέλη που συνιστούν την ειδική πλειοψηφία να αντιστοιχούν τουλάχιστον στο 62% του συνολικού πληθυσμού της Ένωσης, το οποίο πρέπει να εξακριβωθεί σε περίπτωση που το ζητήσει κάποιο μέλος του Συμβουλίου.

Στην ΕΟΚ των δώδεκα η στάθμιση των ψήφων κατά τη διαδικασία της λήψης απόφασης με ειδική πλειοψηφία είχε ως εξής:

Βέλγιο 5, Δανία 3, Γερμανία 10, Ελλάδα 5, Ισπανία 8, Γαλλία 10, Ιρλανδία 3, Ιταλία 10, Λουξεμβούργο 2, Κάτω Χώρες 5, Πορτογαλία 5, Ηνωμένο Βασίλειο 10.

Προκειμένου να ληφθεί απόφαση απαιτούντο τουλάχιστον :

1) 54 ψήφοι, όταν σύμφωνα με την συνθήκη το Συμβούλιο αποφασίζει μετά από πρόταση της Επιτροπής.

2) 54 ψήφοι που περιλαμβάνουν τις ψήφους οκτώ τουλάχιστον μελών στις άλλες περιπτώσεις.

Σε περίπτωση ψηφοφορίας κάθε μέλος του Συμβουλίου δύναται να αντιπροσωπεύσει ένα μόνο από τα υπόλοιπα μέλη.

Ομοφωνία

66. Η Συνθήκη προβλέπει τη λήψη απόφασης με ομοφωνία σε όσες περιπτώσεις κρίνονται ιδιαίτερα σημαντικές για τα ζωτικά συμφέροντα των κρατών μελών ή για ζητήματα αναγόμενα στη συνταγματική διάρθρωση της Κοινότητας.

Στην περίπτωση αυτή δεν μπορεί να ληφθεί απόφαση εάν δεν συμφωνήσουν όλα τα κράτη μέλη. Κάθε κράτος μέλος διαθέτει δικαίωμα αρνησικυρίας ή βέτο και μπορεί να εμποδίσει τη λήψη απόφασης.

Οι αποχές των παρόντων ή των αντιπροσωπευομένων μελών δεν εμποδίζουν το Συμβούλιο να αποφασίσει όταν απαιτείται ομοφωνία.

Επίσης ομόφωνα αποφασίζει το Συμβούλιο όταν η λήψη απόφασης προϋποθέτει πρόταση της Επιτροπής και το Συμβούλιο επιθυμεί να την τροποποιήσει.

Ο «συμβιβασμός του Λουξεμβούργου»

67. Θα πρέπει πάντως να σημειωθεί ότι το Συμβούλιο επί δεκαετίες αποφάσιζε πάντοτε με ομοφωνία λόγω του «συμβιβασμού του Λουξεμβούργου». Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να παραλύσει η διαδικασία λήψης απόφασης σε επίπεδο Συμβουλίου επί μεγάλα χρονικά διαστήματα καθώς τα κράτη-μέλη διαθέτοντας δικαίωμα βέτο στην ουσία εμποδίζαν τη λήψη αποφάσεων σε σημαντικούς τομείς της κοινοτικής πολιτικής όταν τα εθνικά ζωτικά τους συμφέροντα βρισκόταν σε κίνδυνο.

Η διαδικασία αυτή του «συμβιβασμού του Λουξεμβούργου» ανατράπηκε με την υιοθέτηση της Ενιαίας Πράξης όταν και καθιερώθηκε η διαδικασία συνεργασίας.

Σε κάθε περίπτωση πάντως θα πρέπει στο σημείο αυτό να επισημανθούν τα κυριότερα σημεία του «συμβιβασμού του Λουξεμβούργου» που αν και δεν είχε καμία δεσμευτική ισχύ, εντούτοις καθόρισε τη λειτουργία του Συμβουλίου επί δεκαετίες.

Ο συμβιβασμός του Λουξεμβούργου αποτελούσε προσπάθεια να τεθεί τέλος στη γαλλική πολιτική της «κενής έδρας»

Ο κανόνας της ομοφωνίας βασικά εφαρμόστηκε από το Συμβούλιο μέχρι και τα τέλη του 1965.

Ο συμβιβασμός του Λουξεμβούργου που έγινε στις (18) 29 Ιανουαρίου 1966 προέβλεπε τα εξής σε σχέση με τη λήψη αποφάσεων με το σύστημα της πλειοψηφίας: I. Αν σε αποφάσεις που μπορούσαν να ληφθούν με πλειοψηφία μετά από πρόταση της Επιτροπής, διακυβευόταν πολύ σημαντικά συμφέροντα ενός ή περισσότερων εταίρων, τα μέλη του Συμβουλίου έπρεπε να καταβάλλουν προσπάθειες να επιτύχουν μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα λύσεις, οι οποίες θα μπορούσαν να γίνουν αποδεκτές από όλα τα μέλη του Συμβουλίου με προστασία των αμοιβαίων συμφερόντων τους και των συμφερόντων της Κοινότητας κατά το άρθρο 2 της Συνθήκης ΕΟΚ.

II. Όσον αφορά την προηγούμενη παράγραφο η γαλλική αντιπροσωπεία εξέφρασε την γνώμη ότι στην περίπτωση των πολύ σημαντικών συμφερόντων η συζήτηση έπρεπε να συνεχιστεί μέχρι να επιτευχθεί ομοφωνία.

III. Οι έξι αντιπροσωπείες διαπίστωσαν ότι εξακολουθούσαν να υπάρχουν διχογνωμίες για την τακτική που έπρεπε να ακολουθηθεί όταν οι προσπάθειες συνεννοήσεως δεν μπορούσαν να ευοδωθούν.

IV. Εν τούτοις οι έξι αντιπροσωπείες εξέφρασαν την γνώμη ότι οι διαφορετικές αυτές απόψεις δεν εμπόδιζαν την συνέχιση των εργασιών των Κοινοτήτων κατά την συνήθη διαδικασία.

Επιπλέον τα μέλη του Συμβουλίου των Υπουργών συμφώνησαν να λαμβάνουν ομόφωνα αποφάσεις στα παρακάτω θέματα που αφορούσαν:

- Στον Αγροτικός δημοσιονομικός κανονισμός
- Στις συμπληρώσεις σχετικά με την οργάνωση της αγοράς φρούτων και λαχανικών
- Στον Κανονισμό σχετικά με την οργάνωση της αγοράς ζάχαρης.
- Στον Κανονισμό σχετικά με την οργάνωση της αγοράς λιπαρών ουσιών.
- Στην καθιέρωση ενιαίων τιμών για γάλα, βοδινό κρέας, ρύζι, ζάχαρη, ελαιόλαδο και ελαιόσπορους.

Το Συμβούλιο των Υπουργών τέλος ενέκρινε συγκεκριμένο πρόγραμμα εργασίας το οποίο είχε ως εξής:

--Τα σχέδια προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Ευρατόμ θα έπρεπε να εγκριθούν μέχρι τις 15 Φεβρουαρίου 1966 με γραπτή διαδικασία.

--Το Συμβούλιο Υπουργών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας όφειλε να συνέλθει το συντομότερο δυνατόν για να ρυθμίσει κατ' αρχήν το θέμα της χρηματοδοτήσεως της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής. Παράλληλα μ' αυτό θα έπρεπε να συνεχιστούν και οι συζητήσεις για άλλα προβλήματα, κυρίως για τις διαπραγματεύσεις του ΓΚΑΤΤ και την προσαρμογή των εθνικών δασμολογίων σε σχέση με τρίτες χώρες.

--Οι εκπρόσωποι των κυβερνήσεων των κρατών μελών αποφάσισαν να συναντηθούν κατά τη διάρκεια της επόμενης συνεδριάσεως του Συμβουλίου Υπουργών και να αρχίσουν τις συζητήσεις σχετικά με τη σύνθεση της νέας Επιτροπής καθώς και την εκλογή του προέδρου και των αντιπροέδρων της.

Η αρχή της δημοσιότητας των συνεδριάσεων του Συμβουλίου

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

68. Η αρχή της δημοσιότητας των συνεδριάσεων των νομοθετικών σωμάτων των διαφόρων κρατών αποτελεί ουσιαστικό στοιχείο της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας, απορρέει κυρίως από τη δημοκρατική αρχή και συνδέεται άμεσα με την κοινοβουλευτική δημοκρατία.

Η αρχή αυτή εξυπηρετεί μεταξύ των άλλων την ενίσχυση τόσο της εμπιστοσύνης της κοινής γνώμης προς την νομοθετική διαδικασία όσο και του αισθήματος ευθύνης των βουλευτών, οι οποίοι γνωρίζουν ότι οι πράξεις και ενέργειες τους θα γίνουν γνωστές στην κοινή γνώμη και ως εκ τούτου πράττουν αναλόγως, λαμβάνοντας υπόψη ότι στο μέλλον θα τεθούν υπό νέα κρίση του εκλογικού σώματος.

Επιπλέον θεωρείται ότι η εν λόγω αρχή διευκολύνει την αναγκαία επαφή και συνεργασία του λαού με τους αντιπροσώπους του, ενώ υπό όρους μπορεί να συμβάλλει και στην δημοκρατική διαπαιδαγώγηση των πολιτών.

Πρόκειται για μια συνταγματική αρχή η οποία ανάγεται στην γαλλική επανάσταση και κατοχυρώθηκε για πρώτη φορά στο γαλλικό σύνταγμα του 1791.

Η αρχή της δημοσιότητας εφαρμόζεται και για την δικαστική εξουσία και εξυπηρετεί την ενίσχυση του κύρους της δικαιοσύνης και την ανύψωση του αισθήματος ευθύνης των δικαστών.

Κατά τη θεωρία η αρχή της δημοσιότητας των συνεδριάσεων των νομοθετικών σωμάτων αποτελεί συνέπεια της συνταγματικής αρχής της φανερής δράσης των οργάνων του κράτους και κάμπτεται μόνο υπό εξαιρετικές περιπτώσεις.

Στην Ελλάδα η αρχή της δημοσιότητας των συνεδριάσεων της Βουλής επιβάλλεται από το άρθρο 66 του Συντάγματος και αποτελεί ουσιαστικό στοιχείο της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας. Συνίσταται δε στην παρουσία ακροατών κατά τις συνεδριάσεις της Βουλής και στην δια του τύπου δημοσίευση και δια των ΜΜΕ μετάδοση των συζητήσεων και αποφάσεων που λαμβάνει η Βουλή.

Με την τελευταία αναθεώρηση του Συντάγματος το 2001 τροποποιήθηκε το άρθρο 66 παρ. 3 και έτσι οι «*κοινοβουλευτικές επιτροπές συνεδριάζουν δημόσια, όπως ορίζεται στον Κανονισμό της Βουλής*».

Η αρχή της διαφάνειας ως οιονεί συνταγματική αρχή της Ένωσης

69. Η λειτουργία του Συμβουλίου εξ αρχής χαρακτηριζόταν από την έλλειψη δημοσιότητας, η μυστικότητα δε των συνεδριάσεων του διατηρήθηκε και έναντι του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Μάλιστα το Συμβούλιο είχε αρνηθεί επανειλημμένως να ανακοινώσει, με αφορμή σχετικές ερωτήσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, τη θέση που είχαν λάβει τα μέλη του κατά τις συνεδριάσεις του, προβάλλοντας ως αιτιολογία ότι η μυστικότητα των συνεδριάσεων του καλύπτεται από την συλλογική του ευθύνη ως κοινοτικού οργάνου.

Σε κάθε περίπτωση η μη δημοσιότητα των συνεδριάσεων του Συμβουλίου άρχισε να κάμπτεται σταδιακά μετά την υιοθέτηση της Συνθήκης του Μάαστριχτ.

Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να επισημανθεί ότι μετά τη θέσπιση της Συνθήκης του Μάαστριχτ και σε μια προσπάθεια να διευρυνθεί η νομιμοποιητική βάση της Ένωσης προβλέφθηκε με ιδιαίτερα πανηγυρικό τρόπο στο άρθρο Α παρ. 2 ΣυνθΕΕ

ότι στο πλαίσιο της Ένωσης οι αποφάσεις πρέπει να «λαμβάνονται όσο το δυνατόν πιο κοντά στους πολίτες».

Περαιτέρω στη Δήλωση 17 σχετικά με το δικαίωμα πρόσβασης στην πληροφόρηση η Διακυβερνητική Διάσκεψη που υιοθέτησε τη ΣυνθΕΕ επισήμανε ότι η διαφάνεια της διαδικασίας λήψης αποφάσεων ενισχύει τη δημοκρατικότητα των οργάνων της Ένωσης καθώς και την εμπιστοσύνη του κοινού στο διοικητικό μηχανισμό. Για το λόγο αυτό κρίθηκε αναγκαίο να ληφθούν στο μέλλον μέτρα που να αποσκοπούν στη διεύρυνση της πρόσβασης του κοινού στις πληροφορίες που διαθέτουν τα όργανα της Ένωσης.

Στις 25 Οκτωβρίου 1993 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και η Επιτροπή υπέγραψαν τη Διοργανική Διακήρυξη για τη Δημοκρατία, τη Διαφάνεια και την Επικουρικότητα. Στο πλαίσιο αυτής της Διακήρυξης το Συμβούλιο δεσμεύθηκε να λάβει μέτρα προκειμένου να μπορεί το κοινό να παρακολουθεί ορισμένες από τις συζητήσεις του. Επίσης να υπάρχει πρόσβαση στα αρχεία του Συμβουλίου και να δημοσιεύονται τα αποτελέσματα των διεξαγομένων ψηφοφοριών και οι σχετικές αιτιολογήσεις ψήφου. Μέτρα για την ενίσχυση της διαφάνειας δεσμεύθηκε να λάβει και η Επιτροπή, ενώ το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο από θέση ισχύος επισήμανε ότι ήδη από τις 15 Σεπτεμβρίου 1993 με σχετική τροποποίηση του Εσωτερικού του Κανονισμού είχε επιβεβαιώσει τον δημόσιο χαρακτήρα που έχουν οι συνεδριάσεις των επιτροπών του και οι σύνοδοι της ολομελείας του.

Η οικοδόμηση μιας διαφανέστερης Ένωσης προτάθηκε στη συνέχεια από την Ομάδα Προβληματισμού που συγκροτήθηκε ενόψει της αναθεώρησης της Συνθήκης του Μάαστριχτ και η οποία παρατήρησε ότι οι πολίτες δικαιούνται να είναι καλύτερα πληροφορημένοι για την Ένωση και τις λειτουργίες της και ζήτησε να αναγνωριστεί στη νέα Συνθήκη το δικαίωμα πρόσβασης στην πληροφόρηση ως δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης.

Η αρχή της διαφάνειας θεσπίστηκε ρητά σε επίπεδο πρωτογενούς κοινοτικού δικαίου με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ η οποία στη δεύτερη παράγραφο του άρθρου 1 ΣυνθΕΕ καθόρισε ότι οι αποφάσεις της Ένωσης έπρεπε να «λαμβάνονται όσο το δυνατόν πιο ανοικτά και όσο το δυνατόν εγγύτερα στους πολίτες».

Περαιτέρω προστέθηκε νέο άρθρο 191Α, νυν 255 ΣυνθΕΚ με τη νέα αρίθμηση, το οποίο καθιέρωσε το δικαίωμα πρόσβασης των πολιτών της Ένωσης αλλά και κάθε άλλου φυσικού ή νομικού προσώπου που κατοικεί ή έχει την καταστατική του έδρα σε ένα κράτος μέλος, σε έγγραφα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής.

Για το λόγο αυτό τροποποιήθηκε σχετικά και το άρθρο 151 ΣυνθΕΚ, νυν 207 ΣυνθΕΚ, το οποίο καθόρισε ότι για τους σκοπούς εφαρμογής του άρθρου 255 ΣυνθΕΚ το Συμβούλιο εισάγει στον Εσωτερικό του Κανονισμό τις προϋποθέσεις πρόσβασης του κοινού στα έγγραφα του Συμβουλίου. Για τους σκοπούς αυτούς το Συμβούλιο ορίζει τις περιπτώσεις στις οποίες θεωρείται ότι ενεργεί στα πλαίσια της νομοθετικής του εξουσίας με σκοπό να καθίσταται δυνατή η μεγαλύτερη πρόσβαση στα έγγραφα στις περιπτώσεις αυτές.

Προκύπτει λοιπόν από τα παραπάνω ότι η αρχή της διαφάνειας αποτελεί πλέον μετά τη Συνθήκη του Άμστερνταμ οιονεί συνταγματική αρχή της Ένωσης η οποία δεσμεύει κατά τη λειτουργία τους όλα τα όργανα της.

Η αρχή της δημοσιότητας των συνεδριάσεων του Συμβουλίου της ΕΕ

70. Περαιτέρω το τελευταίο εδάφιο της παρ. 3 του άρθρου 207 ΣυνθΕΚ εισήγαγε δειλά-δειλά την αρχή της δημοσιότητας των συνεδριάσεων του Συμβουλίου αφού καθόρισε ότι όταν το Συμβούλιο ενεργεί στα πλαίσια της νομοθετικής του εξουσίας

δημοσιοποιούνται τα αποτελέσματα της ψηφοφορίας και η αιτιολόγηση των ψήφων καθώς επίσης και οι δηλώσεις στα πρακτικά.

Κατόπιν σχετικής πολιτικής πίεσης εκ μέρους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου αναφορικά με τη διαφάνεια το Συμβούλιο προχώρησε σε τροποποίηση του Εσωτερικού του Κανονισμού και προέβλεψε για πρώτη φορά τη δυνατότητα δημόσιας αναμετάδοσης των συζητήσεων του.

Στη συνέχεια μετά από αλληπάλληλες τροποποιήσεις του Εσωτερικού Κανονισμού του Συμβουλίου και ενόψει του συμβιβασμού που επιτεύχθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Σεβίλλης τον Ιούνιο του 2002 προέκυψαν τα άρθρα 8 και 9.

Το άρθρο 8 μεταξύ άλλων προβλέπει ότι κατά τη Διαδικασία της Συναπόφασης σύμφωνα με το άρθρο 251 ΣυνθΕΚ η παρουσίαση των σημαντικότερων νομοθετικών προτάσεων από την Επιτροπή και η επακόλουθη συζήτηση στο Συμβούλιο είναι προσιτές στο κοινό. Ομοίως η ψηφοφορία για νομοθετικές πράξεις και οι τελικές συσκέψεις του Συμβουλίου πριν από τη διεξαγωγή της ψηφοφορίας και οι αιτιολογήσεις ψήφου που τη συνοδεύουν είναι προσιτές στο κοινό.

Στις περιπτώσεις λοιπόν αυτές οι συσκέψεις του Συμβουλίου είναι προσιτές στο κοινό μέσω οπτικοακουστικής μετάδοσης της συνόδου του Συμβουλίου, ιδίως σε αίθουσα ακρόασης. Τα αποτελέσματα της ψηφοφορίας γνωστοποιούνται με οπτικά μέσα.

Η ρύθμιση όμως του Εσωτερικού Κανονισμού για τη δημοσιότητα των συνεδριάσεων του Συμβουλίου καταλαμβάνει κυρίως τη Διαδικασία Συναπόφασης, ήτοι ένα περιορισμένο τμήμα της νομοθετικής του λειτουργίας. Ταυτόχρονα παρέχει στο Συμβούλιο πλήρη διακριτική ευχέρεια να ρυθμίζει το ίδιο επακριβώς ποιες από τις νομοθετικές του λειτουργίες θα είναι τελικά ανοικτές στο κοινό και υπό ποιους όρους.

Επομένως ο Εσωτερικός Κανονισμός του Συμβουλίου στην ουσία περιορίζει τον υποχρεωτικό συνταγματικό κανόνα της αρχής της διαφάνειας, εκδηλούμενης εν προκειμένω ως αρχή της δημοσιότητας, αφού εξαρτάται από τη θέληση του Συμβουλίου η τήρηση ή μη της αρχής της δημοσιότητας σε όλες ή σε μέρος των νομοθετικών του λειτουργιών. Στην ουσία λοιπόν η αρχή αυτή μετατρέπεται σε δικαίωμα και προνόμιο του ίδιου του Συμβουλίου, κάτι ανάλογο δηλαδή με το προνόμιο του Κοινοβουλίου κατά το αγγλικό δίκαιο.

Η Επιτροπή των Μονίμων Αντιπροσώπων

Η ίδρυση της Επιτροπής Μονίμων Αντιπροσώπων (Coreper) προβλέφθηκε για πρώτη φορά το 1958 με διάταξη του προσωρινού κανονισμού του Συμβουλίου και στη συνέχεια το 1967 από το άρθρο 4 της Συνθήκης Συγχωνεύσεως.

Αποτελείται σύμφωνα με το άρθρο 207 ΣΕΚ από τους μονίμους αντιπροσώπους των κρατών μελών και έχει σαν έργο την προετοιμασία των εργασιών του Συμβουλίου και την εκτέλεση εντολών που της ανατίθενται απ' αυτό.

Οι μόνιμοι αντιπρόσωποι είναι διπλωματικοί υπάλληλοι σε βαθμό πρέσβη και είναι επικεφαλής των εθνικών μονίμων αντιπροσωπειών που εδρεύουν στις Βρυξέλλες. Τις μόνιμες αυτές εθνικές αντιπροσωπείες στελεχώνουν υπάλληλοι και λοιποί συνεργάτες των διαφόρων εθνικών υπουργείων οι οποίοι και αποτελούν τον κυριότερο κρίκο της χώρας τους με το Συμβούλιο.

Η Επιτροπή των Μονίμων Αντιπροσώπων όμως δεν παύει να αποτελεί κοινοτική Επιτροπή ανεξάρτητη από τις επιμέρους εθνικές κυβερνήσεις αν και ο

κάθε μόνιμος αντιπρόσωπος οπωσδήποτε ενεργεί βάσει των οδηγιών της κυβερνήσεως του και αποβλέπει στην προώθηση των εθνικών του συμφερόντων.

Η Επιτροπή δύναται να λαμβάνει αποφάσεις στις περιπτώσεις που προβλέπονται από τον εσωτερικό κανονισμό του Συμβουλίου.

Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου

Το Συμβούλιο επικουρείται από Γενική Γραμματεία υπό την ευθύνη ενός Γενικού Γραμματέα ο οποίος είναι ο Ύπατος Εκπρόσωπος για την ΚΕΠΠΑ και ο οποίος με τη σειρά του επικουρείται από Αναπληρωτή Γενικό Γραμματέα που είναι και υπεύθυνος για τη λειτουργία της Γενικής Γραμματείας.

2.Η Επιτροπή

Αρμοδιότητες

71.Η Επιτροπή, όπως και τα υπόλοιπα όργανα της Κοινότητας ήτοι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και το Δικαστήριο, εξασφαλίζει στα πλαίσια των ειδικών αρμοδιοτήτων της την πραγματοποίηση της αποστολής της Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Κοινότητας η Επιτροπή προκειμένου να διασφαλίσει την λειτουργία και ανάπτυξη της Κοινής Αγοράς, είναι εφοδιασμένη με τις παρακάτω αρμοδιότητες:

1.Μεριμνά ως **θεματοφύλακας των Συνθηκών** για την εφαρμογή του πρωτογενούς και δευτερογενούς κοινοτικού δικαίου (διασφαλιστική αρμοδιότητα).

2.Διατυπώνει γνώμες για θέματα που αποτελούν αντικείμενο της Συνθήκης εφόσον αυτό προβλέπεται ρητά από τη Συνθήκη ή θεωρείται αναγκαίο από την Επιτροπή (γνωμοδοτική αρμοδιότητα).

3.Έχει η ίδια εξουσία λήψεως αποφάσεων (αποφασιστική αρμοδιότητα).

4.**Διαθέτει αποκλειστική νομοθετική πρωτοβουλία** και συμμετέχει στην διαμόρφωση των πράξεων του Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σύμφωνα με τις διατάξεις της ΣΕΚ.

5.Ασκεί τις αρμοδιότητες που της αναθέτει το Συμβούλιο για την εκτέλεση των κανόνων που θεσπίζει. Επίσης η Επιτροπή είναι αρμόδια για την σύνταξη της ετήσιας γενικής έκθεσης για την δραστηριότητα της Κοινότητας.

Η Επιτροπή ως θεματοφύλακας των Συνθηκών

71.Η Επιτροπή έχει το δικαίωμα, σύμφωνα με το άρθρο 226 ΣΕΚ, εάν κρίνει ότι ένα κράτος μέλος έχει παραβεί τις υποχρεώσεις του που πηγάζουν από την Συνθήκη, να διατυπώσει αιτιολογημένη γνώμη επί του θέματος.

Προηγουμένως έρχεται σε επαφή με το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος και του παρέχει την δυνατότητα να διατυπώσει τις παρατηρήσεις του.

Αν το κράτος δεν συμμορφωθεί με την γνώμη αυτή της Επιτροπής στην προθεσμία που του τάσσει η Επιτροπή, τότε αυτή έχει την δυνατότητα να προσφύγει στο Δικαστήριο και να ζητήσει να εκδοθεί απόφαση του που να

διαπιστώνει ότι το κράτος μέλος έχει παραβεί τις υποχρεώσεις του που απορρέουν από τις διατάξεις της Συνθήκης.

Επίσης σε περίπτωση που ένα κράτος μέλος κρίνει ότι ένα άλλο κράτος μέλος έχει παραβεί τις υποχρεώσεις του που πηγάζουν από την ΣΕΚ και προτίθεται να ασκήσει προσφυγή κατά αυτού του κράτους μέλους οφείλει να φέρει το ζήτημα στην Επιτροπή.

Τότε η Επιτροπή διατυπώνει αιτιολογημένη γνώμη επί του θέματος, αφού προηγουμένως παράσχει στα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη την δυνατότητα να προβούν κατ' αντιδικία σε γραπτές ή προφορικές παρατηρήσεις.

Η Επιτροπή σε εκτέλεση κανονισμών που εκδίδονται για την εξασφάλιση της τήρησης των απαγορεύσεων των άρθρων 81 παρ.1 και 82 της ΣΕΚ περί προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού στα πλαίσια της Κοινότητας, δύναται να επιβάλλει πρόστιμα και χρηματικές ποινές σε νομικά ή φυσικά πρόσωπα που παραβαίνουν τις παραπάνω διατάξεις.

Τα πρόστιμα αυτά δεν έχουν ποινικό χαρακτήρα και κατά τον καθορισμό τους λαμβάνεται υπόψη η διάρκεια και η σοβαρότητα της παράβασης καθώς επίσης και υποκειμενικά στοιχεία όπως η εκ προθέσεως ή εξ αμελείας συμπεριφορά των παραπάνω φυσικών ή νομικών προσώπων.

Οι αποφάσεις αυτές της Επιτροπής αποτελούν τίτλους εκτελεστούς και εκτελούνται σε βάρος των προσώπων αυτών σύμφωνα με το εσωτερικό δίκαιο των κρατών - μελών.

Γνωμοδοτική αρμοδιότητα

72. Το Συμβούλιο, προκειμένου να προβεί κατ' άρθρο 259 ΣΕΚ στην επιλογή και τον διορισμό των μελών της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής ζητά τη γνώμη της Επιτροπής.

Επίσης σε περίπτωση που ένα ευρωπαϊκό κράτος ζητήσει κατ' άρθρο 49 ΣΕΕ να γίνει μέλος της Ένωσης το Συμβούλιο πριν αποφασίσει επί της αιτήσεως εισδοχής υποχρεούται να ζητήσει την γνώμη της Επιτροπής.

Αποφασιστική αρμοδιότητα

73. Η Επιτροπή έχει αρμοδιότητα να λαμβάνει αποφάσεις ήτοι να εκδίδει τις κάθε είδους δεσμευτικές πράξεις που προσδιορίζονται από το άρθρο 249 ΣΕΚ.

Δύναται δηλαδή να εκδίδει Κανονισμούς, Οδηγίες και Αποφάσεις απευθυνόμενες προς τα κράτη - μέλη ή τα φυσικά και νομικά πρόσωπα.

Η αρμοδιότητα όμως αυτή της Επιτροπής δεν είναι γενική, αλλά περιορισμένη και η έκταση της προσδιορίζεται από τις ειδικές διατάξεις της Συνθήκης, οι οποίες καθορίζουν λεπτομερώς σε ποιες περιπτώσεις η Επιτροπή εκδίδει δεσμευτικές πράξεις και το είδος των πράξεων αυτών. Πάντως οι αποφασιστικές αρμοδιότητες της Επιτροπής συγκρινόμενες με αυτές του Συμβουλίου ή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου οπωσδήποτε είναι πολύ πιο περιορισμένες.

Αρμοδιότητα συμπράξεως και νομοθετικής πρωτοβουλίας

74.Πρόκειται για την πιο σημαντική αρμοδιότητα που έχει ανατεθεί στην Επιτροπή από τις Συνθήκες.

Συγκεκριμένα κατά τη διαδικασία συναπόφασης ή συνεργασίας προκειμένου να εκδοθούν από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο ή από το Συμβούλιο αυτοτελώς δεσμευτικές πράξεις, δηλαδή Κανονισμοί, Οδηγίες ή Αποφάσεις, απαιτείται η **σύμπραξη** της Επιτροπής με την μορφή υποβολής **π ρ ο τ ά σ ε ω ς π ρ ο ς τ ο Συμβούλιο**. Πρόκειται για **αρμοδιότητα νομοθετικής πρωτοβουλίας** εκ μέρους της Επιτροπής που είναι ιδιαίτερα σημαντική καθώς η Επιτροπή αποκτά σημαντικό πολιτικό πλεονέκτημα αφού αυτή κατ' εξοχήν έχει την δυνατότητα να θέσει την πολιτική ατζέντα.

Η πρόταση αυτή της Επιτροπής είναι αναγκαία προκειμένου να ληφθεί έγκυρα απόφαση του Συμβουλίου.

Εάν εκδοθεί πράξη των εν λόγω οργάνων, ανά περίπτωση, χωρίς να έχει προηγηθεί υποβολή προτάσεως από την Επιτροπή, τότε η πράξη αυτή είναι ά κ υ ρ η και μπορεί να προσβληθεί νομίμως ενώπιον του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Η πρόταση της Επιτροπής δεσμεύει το Συμβούλιο, το οποίο προκειμένου να τροποποιήσει την πρόταση αυτή της Επιτροπής και να αποφασίσει διαφορετικά, οφείλει να λάβει την απόφαση του ομόφωνα.

Η Επιτροπή πάντως δύναται μέχρις ότου αποφανθεί το Συμβούλιο, να τροποποιήσει την πρόταση της.

Αρμοδιότητα συμπράξεως έχει η Επιτροπή επίσης και κατά τη διαδικασία διαβούλευσης αλλά και σε όσες άλλες περιπτώσεις προβλέπεται ρητά από τη Συνθήκη, πέραν αυτών της διαδικασίας συνεργασίας και συναπόφασης.

Κατ' ανάθεση αρμοδιότητες

75.Το Συμβούλιο κατ' άρθρο 211 παρ.4 ΣΕΚ δύναται να αναθέσει στην Επιτροπή την εκτέλεση διαφόρων κανόνων που θεσπίζει.

Συνήθως ανατίθεται στην Επιτροπή η εκτέλεση διαφόρων Κανονισμών του Συμβουλίου σχετικά με την γεωργία ή τον ελεύθερο ανταγωνισμό.

Η εκ μέρους του Συμβουλίου ανάθεση στην Επιτροπή εκτέλεσης των διαφόρων κανόνων που θεσπίζει το Συμβούλιο γίνεται υπό συγκεκριμένους όρους και προϋποθέσεις.

Συγκεκριμένα το Συμβούλιο σε ορισμένες σημαντικές περιπτώσεις αναθέτει στην Επιτροπή την εκτέλεση διαφόρων πράξεων υπό τον όρο τήρησης των προϋποθέσεων του σχετικού Κανονισμού περί «**Επιτροπολογίας**», όπως ισχύει σήμερα.

Στο πλαίσιο της «Επιτροπολογίας» προβλέπονται τέσσερις (4) διαδικασίες με τις οποίες επιτρέπεται η εκ μέρους της Επιτροπής άσκηση εκτελεστικών αρμοδιοτήτων του Συμβουλίου.

Οι εν λόγω διαδικασίες είναι οι εξής:

- 1.Διαδικασία της Συμβουλευτικής Επιτροπής.
- 2.Διαδικασία της Διαχειριστικής Επιτροπής.
- 3.Διαδικασία της Κανονιστικής Επιτροπής.
- 4.Διαδικασία Διασφάλισης.

Εξουσία εκπροσώπησης της Κοινότητας

76. Περαιτέρω η Επιτροπή **κ έ κ τ η τ α ι ε ξ ο υ σ ί α ε κ π ρ ο σ ω π ή σ ε ω ς** της Κοινότητας ως νομικού προσώπου.

α) Ειδικότερα σύμφωνα με το άρθρο 282 ΣΕΚ η Κοινότητα έχει σε κάθε κράτος μέλος την ευρύτερη δυνατή νομική ικανότητα που αναγνωρίζεται από τις εθνικές νομοθεσίες στα νομικά πρόσωπα.

Δύναται να αποκτά ή να διαθέτει κινητή και ακίνητη περιουσία και να παρίσταται ενώπιον δικαστηρίου.

Για τον σκοπό αυτό η Κοινότητα αντιπροσωπεύεται από την Επιτροπή.

β) Περαιτέρω η Επιτροπή εκπροσωπεί κατ' άρθρο 300 ΣΕΚ την Κοινότητα κατά την διεξαγωγή των διαπραγματεύσεων για την σύναψη συμφωνιών με τρίτα κράτη ή διεθνείς οργανισμούς.

γ) Διασφαλίζει κάθε πρόσφορη σχέση με τα όργανα των Ηνωμένων Εθνών και τους ειδικευμένους οργανισμούς τους. Επίσης διασφαλίζει πρόσφορες σχέσεις με όλους τους υπόλοιπους διεθνείς οργανισμούς (άρθρο 302 ΣΕΚ).

Σύνθεση της Επιτροπής

77. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση των είκοσι επτά (27) η Επιτροπή επί του παρόντος περιλαμβάνει έναν υπήκοο από κάθε κράτος μέλος. Έτσι μέλη της Επιτροπής μπορούν να διοριστούν μόνο όσοι κείνται την ιθαγένεια των κρατών - μελών., επιλέγονται δε βάσει των γενικών τους προσόντων και τα οποία παρέχουν κάθε εγγύηση ανεξαρτησίας.

Πάντως σύμφωνα με το Πρωτόκολλο για τη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης όταν η Ευρωπαϊκή Ένωση θα περιλαμβάνει 27 μέλη, όπως συμβαίνει σήμερα, ο αριθμός των μελών της Επιτροπής θα ορίζεται ομοφώνως από το Συμβούλιο, θα είναι κατώτερος από τον αριθμό των κρατών μελών και τα μέλη της θα επιλέγονται βάση μιας εκ περιτροπής εναλλαγής σε ισότιμη βάση οι λεπτομέρειες της οποίας αποφασίζονται ομόφωνα από το Συμβούλιο. Πάντως μέχρι στιγμής το Συμβούλιο δεν έχει λάβει αντίστοιχη απόφαση μείωσης του αριθμού των μελών της Επιτροπής.

Ανάλογη ρύθμιση προβλέπεται επίσης και στις σχετικές διατάξεις της Μεταρρυθμιστικής Συνθήκης που σύντομα θα τεθεί σε διαδικασία κύρωσης και επικύρωσης από τα κράτη μέλη.

Ο αριθμός των μελών της Επιτροπής μπορεί να τροποποιηθεί ομόφωνα από το Συμβούλιο.

Στην ΕΟΚ των δώδεκα τα πέντε μεγάλα κράτη - μέλη (Γαλλία, Γερμανία, Ισπανία, Ιταλία και Μεγάλη Βρετανία) είχαν από δύο μέλη της Επιτροπής ενώ τα υπόλοιπα κράτη-μέλη από ένα μέλος.

Τα μέλη της Επιτροπής ασκούν τα καθήκοντα τους με πλήρη ανεξαρτησία προς το γενικό συμφέρον της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Κατά την εκπλήρωση των καθηκόντων τους δεν ζητούν ούτε δέχονται υποδείξεις από καμία κυβέρνηση ή άλλο οργανισμό.

Απέχουν από κάθε πράξη ασυμβίβαστη προς το χαρακτήρα των καθηκόντων τους.

Κάθε κράτος μέλος **υ π ο χ ρ ε ο ύ τ α ι** να σέβεται την ανεξαρτησία των μελών της Επιτροπής και να μην επιδιώκει να επηρεάζει τα μέλη της Επιτροπής κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους.

Σε περίπτωση παραβίασεως της εν λόγω υποχρέωσης θεμελιώνεται δικαίωμα προσφυγής είτε εκ μέρους της Επιτροπής είτε εκ μέρους άλλου κράτους μέλους.

Τα μέλη της Επιτροπής δεν δύνανται κατά την διάρκεια της θητείας τους να ασκούν οποιαδήποτε άλλη επαγγελματική δραστηριότητα αμειβομένη ή μη.

Αναλαμβάνουν επίσημα την υποχρέωση κατά την ανάληψη των καθηκόντων τους να τηρούν, τόσο κατά την διάρκεια της θητείας τους όσο και μετά την λήξη της, τις υποχρεώσεις που απορρέουν εκ της θέσεως τους και ιδίως τα καθήκοντα εντιμότητας και διακριτικότητας ως προς την αποδοχή, μετά την λήξη της θητείας τους, ορισμένων θέσεων ή πλεονεκτημάτων.

Η Συνθήκη δεν καθορίζει ποιες είναι αυτές οι θέσεις ή τα πλεονεκτήματα. Αυτό αποτελεί αντικείμενο ερμηνείας του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων το οποίο, σε περίπτωση παραβίασεως εκ μέρους τινός Επιτρόπου των παραπάνω υποχρεώσεων, μετά από αίτηση του Συμβουλίου ή της Επιτροπής, δύναται με απόφαση του να απαλλάξει των καθηκόντων του τον ενδιαφερόμενο Επίτροπο ή να αποφασίσει την έκπτωση του από το δικαίωμα συνταξιοδότησεως ή από άλλες αντ' αυτού παροχές.

Το ίδιο συμβαίνει και σε περίπτωση που κάποιο μέλος της Επιτροπής διαπράξει βαρύ παράπτωμα, το οποίο επίσης η Συνθήκη δεν προσδιορίζει σε τι συνίσταται.

Εκλογή και Διορισμός του Προέδρου και των μελών της Επιτροπής

78. Τα μέλη της Επιτροπής διορίζονται για περίοδο πέντε ετών σύμφωνα με την παρακάτω διαδικασία που ρυθμίζεται από το άρθρο 214 παρ. 2 ΣΕΚ.

Η θητεία τους μπορεί να ανανεωθεί.

Η διαδικασία διορισμού του Προέδρου και των μελών της Επιτροπής διεξάγεται σε δύο στάδια τα οποία όμως είναι άμεσα διασυνδεδεμένα μεταξύ τους.

Στην πρώτη φάση το Συμβούλιο, συνεργάζόμενο σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων, και αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία, ορίζει την προσωπικότητα που προτίθεται να διορίσει ως πρόεδρο της Επιτροπής· ο εν λόγω διορισμός πρέπει να εγκριθεί από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Στη συνέχεια το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία, και κατόπιν κοινής συμφωνίας με τον ορισθέντα Πρόεδρο, εγκρίνει τον κατάλογο των άλλων προσωπικοτήτων που προτίθεται να διορίσει μέλη της Επιτροπής, ο οποίος καταρτίζεται σύμφωνα με τις προτάσεις που υποβάλλει κάθε κράτος μέλος.

Κατόπιν ο Πρόεδρος και τα άλλα μέλη της Επιτροπής που ορίστηκαν κατ' αυτόν τον τρόπο υπόκεινται, ως σώμα, σε **ψήφο έγκρισης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου**. Μετά την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ο Πρόεδρος και τα άλλα μέλη της Επιτροπής διορίζονται από το Συμβούλιο, το οποίο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία.

Τα καθήκοντα του μέλους της Επιτροπής λήγουν α) λόγω της τακτικής ανανεώσεως, β) λόγω θανάτου, γ) λόγω παραιτήσεως και δ) λόγω απαλλαγής κατ' άρθρο 216 ΣΕΚ.

Ιδιαίτερο νομικό και πολιτικό ενδιαφέρον έχει η **παραίτηση της Επιτροπής Santer στις 15.3.1999** μετά από καταγγελίες και σχετική έρευνα επιτροπής εμπειρογνομόνων γεγονός που ομολογουμένως αποτέλεσε καίριο πλήγμα για το κύρος της Επιτροπής ως θεσμικού οργάνου.

Η Επιτροπή εργάζεται υπό την πολιτική καθοδήγηση του Προέδρου της ο οποίος αποφασίζει σχετικά με την εσωτερική οργάνωση με σκοπό τη διασφάλιση της συνοχής, της αποτελεσματικότητας και της **συλλογικότητας** της δράσης της Επιτροπής.

Οι αρμοδιότητες της Επιτροπής διαρθρώνονται και κατανέμονται μεταξύ των μελών της από τον Πρόεδρο, ο οποίος έχει δικαίωμα να προβαίνει σε ανακατανομή των αρμοδιοτήτων αυτών κατά τη διάρκεια της θητείας. Τα μέλη της Επιτροπής ασκούν τα καθήκοντα που τους ανατίθενται από τον Πρόεδρο υπό την εποπτεία του τελευταίου.

Από τα παραπάνω προκύπτει ο κομβικός ρόλος που διαδραματίζει ο Πρόεδρος της Επιτροπής ο οποίος διαθέτει πλέον αναβαθμισμένο θεσμικό ρόλο.

Περαιτέρω ο Πρόεδρος κατόπιν εγκρίσεως του σώματος ορίζει αντιπροέδρους μεταξύ των μελών της Επιτροπής. Τέλος ένα μέλος της Επιτροπής υποχρεούται να υποβάλλει την παραίτησή του εφόσον του το ζητήσει ο Πρόεδρος κατόπιν εγκρίσεως του σώματος.

Η Επιτροπή αποφασίζει με πλειοψηφία του αριθμού των 27 μελών της. Απαιτούνται δηλαδή εν προκειμένω δέκα τέσσερις (14) ψήφοι.

Η Επιτροπή συνεδριάζει εγκύρως (δηλαδή βρίσκεται σε απαρτία) όταν είναι παρόντα όσα μέλη απαιτούνται από τον κανονισμό της, τον οποίο θεσπίζει αυτή προς εξασφάλιση της λειτουργίας της και της λειτουργίας των υπηρεσιών της.

Ο κανονισμός αυτός της Επιτροπής δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα και πρέπει να είναι σύμφωνος με τις διατάξεις των Συνθηκών ΕΕ, ΕΚ και ΕΚΑΕ.

Το Συμβούλιο και η Επιτροπή προβαίνουν σε διαβουλεύσεις και ρυθμίζουν με κοινή συμφωνία τους τρόπους συνεργασίας τους.

Τα μέλη της Επιτροπής επικουρούνται από ένα γραφείο (Cabinet), οι δε υπηρεσίες της Επιτροπής, οι οποίες εδρεύουν στις Βρυξέλλες, κατανέμονται σε γενικές διευθύνσεις.

Κάθε γενική διεύθυνση τελεί υπό ένα γενικό διευθυντή, ενώ προβλέπεται και θέση γενικού γραμματέα της Επιτροπής, ο οποίος παίζει πολύ σημαντικό ρόλο.

3.Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Συγκρότηση

79.Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποτελείται από αντιπροσώπους των λαών των κρατών που έχουν συνενωθεί στην Κοινότητα.

Σύμφωνα με το άρθρο 14 της πράξεως περί εκλογής των αντιπροσώπων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, οι ευρωβουλευτές είναι αντιπρόσωποι των λαών των κρατών, τα οποία συνενώθηκαν στα πλαίσια της Κοινότητας και εκλέγονται με άμεση και καθολική ψηφοφορία.

Πρόκειται για το μοναδικό Κοινοτικό Θεσμικό όργανο το οποίο αντλεί την **πλήρη νομιμοποίηση του απ' ευθείας από τους λαούς των κρατών μελών της Κοινότητας** σε αντίθεση με την **μερική και έμμεση νομιμοποίηση της Επιτροπής** η οποία διορίζεται σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 214 ΣΕΚ κατόπιν συμπράξεως του Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, όπως αναλύθηκε παραπάνω..

Οι πρώτες εκλογές για την ανάδειξη των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου έλαβαν χώρα στα εννέα κράτη μέλη της Κοινότητας τον Ιούνιο του 1979.

Από τότε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αντλώντας την δύναμη του απ' ευθείας από τους λαούς των χωρών μελών επεδίωξε και επιδιώκει συνεχή επέκταση των αρμοδιοτήτων του και του ρόλου του στο κοινοτικό γίγνεσθαι.

Σύνθεση

80.Ο αριθμός των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου δεν μπορεί να υπερβαίνει τα επτακόσια τριάντα έξι μέλη (736) από την περίοδο 2009-2014 και εφεξής.

Με τη πράξη περί των όρων προσχώρησης της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας και των προσαρμογών των συνθηκών επί των οποίων βασίζεται η ΕΕ προβλέπεται ο αριθμός των αντιπροσώπων που θα εκλεγούν κατά την επόμενη περίοδο 2004-2009 από κάθε κράτος μέλος θα είναι ο εξής:

Βέλγιο	22
Βουλγαρία	17
Τσεχία	22
Δανία	13
Γερμανία	99
Εσθονία	6
Ελλάδα	22
Ισπανία	50
Γαλλία	72
Ιρλανδία	12
Ιταλία	72
Κύπρος	6
Λετονία	8
Λιθουανία	12
Λουξ/ργο	6
Ουγγαρία	22
Μάλτα	5
Κάτω Χώρες	25
Αυστρία	17
Πολωνία	50
Πορτο/λία	22
Ρουμανία	33
Σλοβενία	7
Σλοβακία	13
Φινλανδία	13
Σουηδία	18
Ηνωμένο Βασίλειο	72
Σύνολο	736

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είναι επίσης αρμόδιο για την κατάρτιση σχεδίων διεξαγωγής εκλογών με άμεση και καθολική ψηφοφορία κατά ενιαία διαδικασία σε όλα τα κράτη μέλη.

Το Συμβούλιο θεσπίζει ομόφωνα τις σχετικές διατάξεις περί διεξαγωγής εκλογών τις οποίες συνιστά στα κράτη μέλη να αποδεχθούν σύμφωνα με τους συνταγματικούς τους κανόνες.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συνέρχεται σε ετήσια σύνοδο αυτοδίκαια την δεύτερη Τρίτη κάθε Μαρτίου.

Επίσης δύναται να συνέλθει σε έκτακτη σύνοδο αν το ζητήσει η πλειοψηφία των μελών του, το Συμβούλιο ή η Επιτροπή.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εκλέγει τον Πρόεδρο του καθώς επίσης και το Προεδρείο του.

Τα μέλη της Επιτροπής δύνανται να μετέχουν σε όλες τις συνεδριάσεις του και ακούγονται εξ ονόματος της Επιτροπής όποτε ζητήσουν τον λόγο.

Η Επιτροπή οφείλει να απαντά προφορικά ή γραπτά στις ερωτήσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ως σώματος ή σ' αυτές των μελών του.

Το Συμβούλιο ακούγεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σύμφωνα με τον κανονισμό του.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποφασίζει με απόλυτη πλειοψηφία των ψηφισάντων, ο δε κανονισμός του ορίζει πότε υπάρχει απαρτία.

Ο κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου αποφασίζεται απ' αυτό με ψηφοφορία.

Κατά την διάρκεια των συνεδριάσεων του τηρούνται πρακτικά τα οποία δημοσιεύονται κατά τις διατάξεις του κανονισμού του.

Κάθε χρόνο η Επιτροπή υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο την ετήσια έκθεση δράση της η οποία συζητείται σ' αυτό σε δημόσια συνεδρίαση.

Πολιτικές ομάδες

81. Τα μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου λειτουργούν συγκροτημένα σε πολιτικές ομάδες οι οποίες διαρθρώνονται από ευρωβουλευτές όλων των χωρών μελών με βάση τις ιδεολογικές και πολιτικές τους προτιμήσεις, ενώ στα πλαίσια των ομάδων αυτών λειτουργούν τα διάφορα εθνικά κόμματα.

Στις αρχές Ιανουαρίου 2008 λειτουργούσαν στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου οι παρακάτω πολιτικές ομάδες:

1. Ομάδα του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος (Χριστιανοδημοκράτες) και των Ευρωπαίων Δημοκρατών (PPE-DE).

2. Σοσιαλιστική Ομάδα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (PSE).

3. Ομάδα της Συμμαχίας Φιλελευθέρων και Δημοκρατών για την Ευρώπη (ALDE).

4. Ομάδα Ένωση για την Ευρώπη των Εθνών (UEN).

5. Ομάδα των Πρασίνων / Ευρωπαϊκή Ελεύθερη Συμμαχία (Greens/ALE).

6. Συννομοσπονδιακή Ομάδα της Ευρωπαϊκής Ενωτικής Αριστεράς/Αριστερά των Πρασίνων των Βορείων Χωρών (GUE/NGL)

7. Ομάδα Ανεξαρτησία και Δημοκρατία (ID)

Επίσης οι ευρωβουλευτές μπορούν να ανήκουν και στους μη εγγεγραμμένους σε πολιτική ομάδα.

Αρμοδιότητες

82. Οι εξουσίες που ασκεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είναι:

1. Αποφασιστικές,

2. Γνωμοδοτικές

3. Ελεγκτικές.

Στις **αποφασιστικές** αρμοδιότητες περιλαμβάνονται οι εξουσίες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου κατά τις διαδικασίες συναπόφασης και σύμφωνης γνώμης που αναλύονται παρακάτω, η έγκριση διορισμού του Προέδρου και των μελών της Επιτροπής, η υποβολή πρότασης μομφής κατά της Επιτροπής, ο διορισμός του Ευρωπαϊού Διαμεσολαβητή, η ψήφιση του προϋπολογισμού κλπ.

Στις **γνωμοδοτικές αρμοδιότητες** περιλαμβάνονται κατ' αρχάς οι εξουσίες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου κατά τις διαδικασίες συνεργασίας και διαβούλευσης που αναλύονται παρακάτω, αναθεώρησης των Συνθηκών και κάλυψης των κενών της ΣΕΚ.

Ειδικότερα το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συμμετέχει ως όργανο της Κοινότητας στην διαδικασία αναθεώρησης των Συνθηκών που θεμελιώνουν την Ένωση σύμφωνα με το άρθρο 48 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ), που αντικατέστησε το άρθρο 236 Συνθ. ΕΟΚ . Στο πλαίσιο αυτό το Συμβούλιο προκειμένου να διατυπώσει γνώμη για την σύγκλιση διακυβερνητικής συνδιάσκεψης για την αναθεώρηση της συνθήκης οφείλει να λάβει την γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Καθ' όμοιο τρόπο η γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου είναι απαραίτητη και για την λειτουργία του άρθρου 308 ΣΕΚ για την κάλυψη των κενών της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας που αναλύουμε στις σημειώσεις μας αυτές στο κεφάλαιο για το Συμβούλιο.

Στις **ελεγκτικές** αρμοδιότητες περιλαμβάνεται ή άσκηση κοινοβουλευτικού ελέγχου κυρίως κατά τις Επιτροπής, η δυνατότητα υποβολής ερωτήσεων προς το Συμβούλιο, η συγκρότηση εξεταστικών επιτροπών κλπ.

Σύμπραξη Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στη νομοθετική διαδικασία της Κοινότητας

83. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συμπράττει με τέσσερις διαφορετικούς τρόπους στη νομοθετική διαδικασία της Κοινότητας.

Πρόκειται για τις εξής διαδικασίες:

Διαδικασία σύμφωνης γνώμης.

84. Εν προκειμένω δεν μπορεί να ληφθεί απόφαση από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα ή της Ευρωπαϊκή Ένωση εάν δεν δοθεί η σύμφωνη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Διαδικασία συναπόφασης

85. Στο πλαίσιο αυτό το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συνιστά συν-νομοθέτη από κοινού με το Συμβούλιο και η λειτουργία της διαδικασίας αυτής καθορίζεται από το άρθρο 251 ΣΕΚ.

Διαδικασία συνεργασίας.

86. Στο πλαίσιο αυτό το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συνεργάζεται με το Συμβούλιο κατά τη θέσπιση της νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σύμφωνα με το άρθρο 252 ΣΕΚ, διαθέτει σημαντικές αρμοδιότητες κυρίως κατά την πρώτη ανάγνωση αλλά η

τελική εξουσία κατά την δεύτερη ανάγνωση ανήκει στο Συμβούλιο και δευτερευόντως στην Επιτροπή.

Διαδικασία διαβούλευσης

87. Κατά την νομοθετική διαδικασία στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ζητείται απλά η γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, την οποία όμως το Συμβούλιο ως κατ' εξοχήν εν προκειμένω νομοθετικό όργανο δεν είναι υποχρεωμένο να την ακολουθήσει.

Όμως εάν το Συμβούλιο παραλείψει τη διαδικασία διαβούλευσης με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενώ αυτό απαιτείται από τις διατάξεις της Συνθήκης τότε η νομοθετική πράξη που θα εκδοθεί πάσχει ακυρότητα και μπορεί να ακυρωθεί από το ΔΕΚ.

Πρόταση μομφής κατά της Επιτροπής

88. Μια από τις πιο σημαντικές αρμοδιότητες που διαθέτει σήμερα το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είναι η υποβολή πρότασης δυσπιστίας κατά της δραστηριότητας της Επιτροπής.

Η απόφαση λαμβάνεται με φανερή ψηφοφορία αφού παρέλθουν τουλάχιστον τρεις ημέρες από την υποβολή της.

Αν η πρόταση δυσπιστίας συγκεντρώσει α) πλειοψηφία 2/3 των ψηφισάντων και β) την πλειοψηφία των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου τότε τα μέλη της Επιτροπής οφείλουν να παραιτηθούν συλλογικά.

Μέχρις ότου αντικατασταθούν από τα νέα μέλη της Επιτροπής εξακολουθούν να διεκπεραιώνουν τις τρέχουσες υποθέσεις της Κοινότητας.

Ο μηχανισμός της πρότασης δυσπιστίας οπωσδήποτε ασκεί σημαντική πίεση στην Επιτροπή.

Αποτελεί μία από τις παλαιότερες αρμοδιότητες με τις οποίες είχε εφοδιασθεί η πάλαι ποτέ Συνέλευση της ΕΚΑΧ από την οποία προήλθε στην πορεία το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και μαζί με την ψήφο εμπιστοσύνης που παρέχει στην Επιτροπή ως απαραίτητη προϋπόθεση για τον διορισμό της συνιστά σημαντικό όπλο στη φαρέτρα του.

Ψήφιση προϋπολογισμού της Κοινότητας

89. Στις σημαντικές αρμοδιότητες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου περιλαμβάνεται η αρμοδιότητα του να ψηφίζει τον Προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και να διατηρεί δικαίωμα αρνησικυρίας για την ψήφιση των μη υποχρεωτικών δαπανών του Προϋπολογισμού.

4.Το Δικαστήριο

Συγκρότηση του κοινοτικού δικαιοδοτικού συστήματος

90.Το δικαιοδοτικό σύστημα της Κοινότητας συγκροτείται από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ), το Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΠΕΚ) και το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΔΔ).

Επίσης η Συνθήκη προβλέπει τη δυνατότητα ίδρυσης και άλλων ειδικευμένων δικαστηρίων που αποκαλούνται δικαιοδοτικά τμήματα για την εξέταση ειδικευμένων ζητημάτων.

Περαιτέρω το δικαιοδοτικό σύστημα της Κοινότητας συνεργάζεται με τα εθνικά δικαστήρια οσάκις αυτά δικάζουν υποθέσεις που εμπίπτουν στη δικαιοδοσία του κοινοτικού δικαίου. Πρόκειται για μια πολύ σημαντική διαδικασία η οποία λειτουργεί μέσω του συστήματος της προδικαστικής απόφασης του άρθρου 234 ΣΕΚ που εκδίδει το ΠΕΚ και παλαιότερα εξέδιδε το ΔΕΚ μετά από προδικαστικό ερώτημα εθνικού δικαστηρίου.

Στις σημειώσεις αυτές θα επικεντρωθούμε κυρίως στη σύνθεση και τις αρμοδιότητες του ΔΕΚ και θα αναφερθούμε σε μικρότερη έκταση στη σύνθεση και τις αρμοδιότητες του ΠΕΚ και του ΔΔΔ.

Το Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

Σύνθεση

91.Το Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΠΕΚ) περιλαμβάνει ένα τουλάχιστον δικαστή ανά κράτος μέλος, δηλαδή σήμερα (2008) περιλαμβάνει 27 μέλη. Σε αντίθεση προς το ΔΕΚ, το ΠΕΚ δεν έχει μόνιμους γενικούς εισαγγελείς. Ωστόσο, κατ' εξαίρεση μπορεί ένας δικαστής να κληθεί να ασκήσει καθήκοντα γενικού εισαγγελέα.

Ο Οργανισμός του Δικαστηρίου μπορεί να προβλέπει ότι το ΠΕΚ επικουρείται από γενικούς εισαγγελείς. Σύμφωνα με το άρθρο 49 του Οργανισμού τα μέλη του ΠΕΚ δύνανται να καλούνται να ασκήσουν καθήκοντα γενικού εισαγγελέα, οπότε στην περίπτωση αυτή το μέλος του ΠΕΚ που έχει ασκήσει καθήκοντα γενικού εισαγγελέα σε συγκεκριμένη υπόθεση δεν μπορεί να συμμετάσχει στη λήψη απόφασης επί της εν λόγω υποθέσεως.

Τα μέλη του ΠΕΚ επιλέγονται μεταξύ προσώπων που παρέχουν πλήρη εγγύηση ανεξαρτησίας και έχουν την απαιτούμενη ικανότητα για την άσκηση υψηλών δικαστικών καθηκόντων. Διορίζονται με κοινή συμφωνία από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών για περίοδο έξι ετών, ενώ κάθε τρία χρόνια γίνεται μερική ανανέωση.

Τα απερχόμενα μέλη μπορούν να διορίζονται εκ νέου.

Οι δικαστές εκλέγουν μεταξύ τους τον Πρόεδρο του Πρωτοδικείου για περίοδο τριών ετών. Η επανεκλογή του Προέδρου επιτρέπεται

Το ΠΕΚ συνεδριάζει είτε σε ολομέλεια όταν αυτό δικαιολογείται από τη σπουδαιότητα ή τη δυσκολία της υπόθεσης είτε ως τμήμα μείζονος συνθέσεως με δέκα τρεις δικαστές. Επίσης μπορεί να συνεδριάζει ως μονομελές δικαστήριο ή σε τμήματα τριμελούς ή πενταμελούς συνθέσεως.

Οι πρόεδροι των πενταμελών τμημάτων εκλέγονται μεταξύ των δικαστών για τριετή θητεία.

Αρμοδιότητες του ΠΕΚ

92. Το Πρωτοδικείο είναι αρμόδιο να εκδικάζει:

1. Τις ευθείες προσφυγές που ασκούνται από φυσικά ή νομικά πρόσωπα κατά των πράξεων των κοινοτικών οργάνων (οι οποίες είτε απευθύνονται σ' αυτά είτε τα αφορούν άμεσα και ατομικά) ή για παράλειψη των οργάνων αυτών να ενεργήσουν.
2. Τις προσφυγές των κρατών μελών κατά της Επιτροπής.
3. Τις προσφυγές των κρατών μελών κατά του Συμβουλίου όσον αφορά τις πράξεις που εκδίδονται σχετικά με κρατικές ενισχύσεις ή μέτρα εμπορικής άμυνας («ντάμπινγκ») και τις πράξεις με τις οποίες το Συμβούλιο ασκεί εκτελεστικές αρμοδιότητες.
4. Τις προσφυγές σε θέματα κοινοτικού σήματος
5. Τις αγωγές που στηρίζονται σε συμβάσεις που έχουν συναφθεί από τις Κοινότητες και οι οποίες προβλέπουν ρητά τη σχετική αρμοδιότητα του ΠΕΚ.
6. Τις αγωγές για αποκατάσταση ζημίας που προξενείται από κοινοτικά όργανα ή τους υπαλλήλους τους.

Πρόκειται δηλαδή για αγωγές αποζημιώσεως λόγω εξωσυμβατικής ευθύνης της Κοινότητας.

Στα πλαίσια αυτά το ΠΕΚ υποχρεούται σύμφωνα με τις γενικές αρχές του δικαίου που είναι κοινές στα δίκαια των κρατών μελών να αποκαθιστά τη ζημία που προξενούν είτε τα όργανα της Κοινότητας είτε οι υπάλληλοι της σε τρίτους κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους.

Η προσωπική ευθύνη των υπαλλήλων έναντι της Κοινότητας διέπεται από τις διατάξεις του κανονισμού περί υπηρεσιακής καταστάσεως προσωπικού.

Κατά των αποφάσεων που εκδίδει το ΠΕΚ επί των εν λόγω προσφυγών ή αγωγών αντιστοίχως μπορεί να ασκηθεί, εντός δύο μηνών, αναίρεση ενώπιον του Δικαστηρίου, περιοριζόμενη στα νομικά ζητήματα.

7. Επίσης το ΠΕΚ είναι αρμόδιο για την εκδίκαση αναιρέσεων που ασκούνται κατά των αποφάσεων του ΔΔΔ που αφορούν σε διαφορές μεταξύ των Κοινοτήτων και των υπαλλήλων τους.

Το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σύνθεση

93. Το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΔΔ) είναι στο πλαίσιο του κοινοτικού δικαιοδοτικού θεσμικού συστήματος το ειδικό δικαστήριο στον τομέα των υπαλληλικών διαφορών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Αποτελείται από επτά δικαστές, ενώ ο αριθμός των δικαστών μπορεί κατόπιν αιτήματος του ΔΕΚ να αυξηθεί με απόφαση του Συμβουλίου που λαμβάνεται με ειδική πλειοψηφία. Οι δικαστές διορίζονται για περίοδο έξι ετών, ενώ τα απερχόμενα μέλη μπορούν να διορίζονται εκ νέου.

Οι δικαστές του ΔΔΔ επιλέγονται μεταξύ προσώπων που παρέχουν πλήρη εγγύηση ανεξαρτησίας και έχουν την απαιτούμενη ικανότητα για την άσκηση δικαστικών καθηκόντων. Διορίζονται από το Συμβούλιο που αποφασίζει με ομοφωνία μετά από πρόσκληση για την υποβολή υποψηφιοτήτων και κατόπιν διαβουλεύσεως με ειδική επταμελή επιτροπή προσωπικοτήτων που επιλέγονται μεταξύ πρώην μελών του ΔΕΚ, του ΠΕΚ και νομομαθών αναγνωρισμένου κύρους.

Κατά το διορισμό των δικαστών το Συμβούλιο μεριμνά ούτως ώστε να είναι ισορροπημένη η σύνθεση του ΔΔΔ και να στηρίζεται στην ευρύτερη γεωγραφική βάση μεταξύ των υπηκόων των κρατών μελών και όσον αφορά τα εκπροσωπούμενα νομικά συστήματα.

Οι δικαστές του ΔΔΔ εκλέγουν μεταξύ τους τον πρόεδρο για τριετή ανανεώσιμη θητεία.

Το ΔΔΔ συνεδριάζει σε τριμελή τμήματα. Ωστόσο, αν τούτο δικαιολογείται από τη δυσκολία ή τη σημασία των νομικών ζητημάτων, μια υπόθεση μπορεί να παραπεμφθεί στην ολομέλεια.

Επίσης σε περιπτώσεις που μπορούν να καθοριστούν με τον κανονισμό διαδικασίας του ΔΔΔ, το δικαστήριο αυτό δύναται να δικάζει και σε πενταμελή τμήματα ή ως μονομελές.

Οι δικαστές διορίζουν γραμματέα του ΔΔΔ για εξαετή θητεία.

Το ΔΔΔ διαθέτει δική του γραμματεία, στηρίζεται όμως στις υπηρεσίες του ΔΕΚ για τις άλλες διοικητικές ή γλωσσικής φύσεως ανάγκες του.

Αρμοδιότητες

94. Το ΔΔΔ είναι αρμόδιο σε πρώτο βαθμό για την εκδίκαση των διαφορών μεταξύ των Κοινοτήτων και των υπαλλήλων τους δυνάμει του άρθρου 236 ΣΕΚ συμπεριλαμβανομένων των διαφορών μεταξύ κάθε οργάνου ή οργανισμού και του προσωπικού τους για τις οποίες η αρμοδιότητα ανατίθεται στο ΔΕΚ.

Επί του παρόντος πρόκειται για περίπου 150 υποθέσεις ετησίως. Οι υπαλληλικές αυτές διαφορές αφορούν είτε σε ζητήματα σχετικά με τις σχέσεις εργασίας όπως είναι οι αμοιβές, η εξέλιξη της σταδιοδρομίας, οι προσλήψεις, τα πειθαρχικά μέτρα, κ.λπ.), είτε στο καθεστώς κοινωνικής ασφάλισης (ασθένεια, γήρας, αναπηρία, εργατικό ατύχημα, οικογενειακά επιδόματα, κ.λπ.).

Επίσης σύμφωνα με τα παραπάνω το ΔΔΔ είναι αρμόδιο για τις διαφορές που αφορούν ορισμένες ειδικές κατηγορίες ατόμων, όπως το προσωπικό της Eurojust, της Ευρωπόλ, της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και του Γραφείου Εναρμόνισης στο πλαίσιο της Εσωτερικής Αγοράς (ΓΕΕΑ).

Πρέπει να επισημανθεί ότι το ΔΔΔ δεν έχει αρμοδιότητα εκδίκασης υπαλληλικών διαφορών που ανακύπτουν μεταξύ των εθνικών διοικήσεων και των υπαλλήλων τους.

Κατά των αποφάσεων του ΔΔΔ μπορεί να ασκηθεί ενώπιον του Πρωτοδικείου, εντός προθεσμίας δύο μηνών, αναίρεση περιοριζόμενη σε νομικά ζητήματα.

Προηγούμενως, την αρμοδιότητα αυτή ασκούσε το Δικαστήριο και στη συνέχεια, μετά την ίδρυσή του το 1989, το Πρωτοδικείο.

Το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

Σύνθεση

95. Το ΔΕΚ αποτελείται από έναν δικαστή ανά κράτος μέλος. Επομένως μετά την πρόσφατη ένταξη της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας το ΔΕΚ αποτελείται από 27 δικαστές.

Το ΔΕΚ επικουρείται από οκτώ γενικούς εισαγγελείς, ενώ το Συμβούλιο αποφασίζοντας ομόφωνα δύναται μετά από αίτηση του ΔΕΚ να αυξάνει τον αριθμό των γενικών εισαγγελέων.

Ο γενικός εισαγγελέας διατυπώνει δημόσια με πλήρη αμεροληψία και ανεξαρτησία αιτιολογημένες προτάσεις επί των υποθέσεων οι οποίες σύμφωνα με τον Οργανισμό του Δικαστηρίου απαιτούν την παρέμβασή του και συνδράμει το ΔΕΚ στην εκπλήρωση του έργου που του έχει ανατεθεί από το άρθρο 220 της Συνθήκης.

Οι δικαστές και οι γενικοί εισαγγελείς του ΔΕΚ επιλέγονται μεταξύ προσωπικοτήτων που παρέχουν πλήρη εγγύηση ανεξαρτησίας και συγκεντρώνουν στις χώρες τους τις αναγκαίες προϋποθέσεις για τον διορισμό στα ανώτατα δικαστικά αξιώματα ή είναι νομικοί αναγνωρισμένου κύρους. Διορίζονται με κοινή συμφωνία από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών για περίοδο έξι ετών, ενώ κάθε τρία χρόνια γίνεται μερική ανανέωση των δικαστών και των γενικών εισαγγελέων σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από τον Οργανισμό του ΔΕΚ.

Ο επαναδιορισμός απερχόμενων δικαστών και γενικών εισαγγελέων επιτρέπεται.

Οι δικαστές εκλέγουν μεταξύ τους τον Πρόεδρο του Δικαστηρίου για περίοδο τριών ετών. Η επανεκλογή του Προέδρου επιτρέπεται. Σημερινός Πρόεδρος του ΔΕΚ είναι ο συμπατριώτης μας Βασίλης Σκουρής, καθηγητής στη Νομική Σχολή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Το Δικαστήριο μπορεί να συνεδριάζει σε ολομέλεια. Μπορεί όμως να συγκροτεί τμήματα μεταξύ των μελών του με τριμελή ή πενταμελή σύνθεση. Επίσης συνεδριάζει και ως τμήμα μείζονος συνθέσεως με δέκα τρεις δικαστές

Το ΔΕΚ συνεδριάζει σε ολομέλεια μόνο σε όσες ειδικές περιπτώσεις προβλέπονται από τον Οργανισμό του Δικαστηρίου. Ενδεικτικά αναφέρουμε τις περιπτώσεις που το ΔΕΚ καλείται να παύσει τον Ευρωπαϊό Διαμεσολαβητή ή να απαλλάξει από τα καθήκοντά του ένα μέλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής λόγω παραβάσεως των υποχρεώσεών του. Επίσης σε ολομέλεια συνεδριάζει το ΔΕΚ και όταν εκτιμά ότι η υπόθεση που εξετάζει είναι εξαιρετικής σημασίας.

Από την άλλη πλευρά το ΔΕΚ συνεδριάζει ως τμήμα μείζονος συνθέσεως όταν το ζητήσει κράτος μέλος ή όργανο που είναι διάδικος, καθώς και όταν η υπόθεση είναι ιδιαίτερα πολύπλοκη ή σημαντική.

Οι υπόλοιπες υποθέσεις εκδικάζονται από τα πενταμελή ή τα τριμελή τμήματα.

Οι πρόεδροι των πενταμελών τμημάτων εκλέγονται για τρία έτη, οι δε πρόεδροι των τριμελών τμημάτων για ένα έτος.

Περαιτέρω το Δικαστήριο διορίζει τον γραμματέα του και καθορίζει την υπηρεσιακή του κατάσταση. Ο γραμματέας του ΔΕΚ κατέχει θέση γενικού γραμματέα του οργάνου και διευθύνει τις υπηρεσίες του ΔΕΚ υπό την εποπτεία του προέδρου του Δικαστηρίου.

Η έδρα του ΔΕΚ βρίσκεται στο Λουξεμβούργο.

Αρμοδιότητες του ΔΕΚ

96. Σύμφωνα με το άρθρο 220 ΣΕΚ πρώην 164 συνθ. ΕΟΚ το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ) αλλά και το Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΠΕΚ) εξασφαλίζουν στα πλαίσια των αντιστοίχων αρμοδιοτήτων τους την τήρηση του δικαίου κατά την ερμηνεία και την εφαρμογή της ΣΕΚ.

Στις σημειώσεις αυτές όπως προαναφέραμε θα επικεντρωθούμε κατά κύριο λόγο στις αρμοδιότητες του ΔΕΚ.

Το ΔΕΚ σε πρώτο και τελευταίο βαθμό εκδικάζει υποθέσεις που δεν εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του ΠΕΚ ή του ΔΔΔ, τις οποίες αναλύσαμε παραπάνω, ενώ ως αναιρετικό δικαστήριο εκδικάζει αναιρέσεις κατά των αποφάσεων του ΠΕΚ.

Οι αρμοδιότητες του ΔΕΚ χωρίζονται σε:

Αποφασιστικές και γνωμοδοτικές.
Οι πιο σημαντικές είναι οι παρακάτω:

Αποφασιστικές αρμοδιότητες του ΔΕΚ.

Προσφυγή της Επιτροπής κατά κράτους μέλους

97. Σύμφωνα με το άρθρο 226 της ΣΕΚ αν η Επιτροπή κρίνει ότι ένα κράτος μέλος έχει παραβεί τις υποχρεώσεις του που απορρέουν από την Συνθήκη διατυπώνει αιτιολογημένη γνώμη επί του θέματος αφού καλέσει προηγουμένως το ενδιαφερόμενο κράτος-μέλος να διατυπώσει τις παρατηρήσεις του.

Αν το εν λόγω κράτος μέλος δεν συμμορφωθεί με την γνώμη αυτή της Επιτροπής εντός της προθεσμίας που αυτή του έταξε τότε η Επιτροπή μπορεί να προσφύγει στο ΔΕΚ.

Εάν το Δικαστήριο διαπιστώσει ότι το εν λόγω κράτος μέλος έχει παραβεί τις υποχρεώσεις του που απορρέουν από την Συνθήκη, τότε εκδίδει απόφαση που διαπιστώνει την εν λόγω παραβίαση.

Η απόφαση αυτή του Δικαστηρίου είναι υποχρεωτική για το εν λόγω κράτος μέλος το οποίο οφείλει σύμφωνα με το άρθρο 228 παρ. 1 ΣΕΚ να λάβει τα κατάλληλα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της απόφασης.

Μηχανισμός χρηματικών κυρώσεων κατά των κρατών μελών

98. Εάν το συγκεκριμένο κράτος μέλος δεν λάβει μέτρα συμμόρφωσης προς την απόφαση του ΔΕΚ τότε η Επιτροπή ακολουθώντας το άρθρο 228 παρ. 2 ΣΕΚ δύναται ---στο βαθμό βέβαια που κρίνει ότι το συγκεκριμένο κράτος μέλος δεν έλαβε τα ενδεικνυόμενα μέτρα συμμόρφωσης--- να συντάξει αιτιολογημένη γνώμη διευκρινίζοντας τα σημεία στα οποία το συγκεκριμένο κράτος μέλος δεν έχει συμμορφωθεί με την απόφαση του ΔΕΚ. Προηγουμένως βεβαίως οφείλει να παράσχει στο εν λόγω κράτος μέλος τη δυνατότητα να υποβάλει τις παρατηρήσεις του.

Εάν το συγκεκριμένο κράτος μέλος δεν λάβει τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της απόφασης του ΔΕΚ μέσα στην προθεσμία που του όρισε η Επιτροπή με την αιτιολογημένη γνώμη της τότε η Επιτροπή μπορεί να προσφύγει ξανά στο ΔΕΚ προσδιορίζοντας ταυτόχρονα το ύψος του κατ' αποκοπήν ποσού ή της χρηματικής ποινής που οφείλει να καταβάλει το κράτος μέλος και το οποίο η Επιτροπή κρίνει κατάλληλο για την περίπτωση. Η διαδικασία αυτή του άρθρου 228 παρ. 2 ΣΕΚ προβλέφθηκε για πρώτη φορά με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ και αποδείχθηκε ιδιαίτερα αποτελεσματική καθώς αναγκάζει τα κράτη μέλη να συμμορφώνονται προς τις αποφάσεις του ΔΕΚ, ενώ υπό το προγενέστερο καθεστώς πολλές φορές δεν εφάρμοζαν τις αποφάσεις του ΔΕΚ.

Η πρώτη απόφαση του ΔΕΚ που εκδόθηκε σε εφαρμογή του άρθρου 228 παρ. 2 ΣΕΚ αφορούσε την Ελλάδα στην γνωστή υπόθεση του Κουρουπητού του Ν. Χανίων, (ΔΕΚ C-387/97 Επιτροπή/Ελλάδα, Συλλογή 2000, σελ. I-5047) οπότε και υποβλήθηκε σχετικό πρόστιμο εις βάρος της χώρας μας για μη συμμόρφωση προς προγενέστερη απόφαση του ΔΕΚ.

Προσφυγή κράτους μέλους κατά άλλου κράτους μέλους

99. Σύμφωνα με το άρθρο 227 ΣΕΚ σε περίπτωση που ένα κράτος μέλος θεωρεί ότι ένα άλλο κράτος μέλος έχει παραβεί τις υποχρεώσεις του που απορρέουν από τη Συνθήκη τότε δύναται επίσης να προσφύγει στο ΔΕΚ.

Αυτή είναι μια διαδικασία η οποία δεν συνηθίζεται στα πλαίσια της Κοινότητας καθώς τα ενδιαφερόμενα κράτη προτιμούν να απευθύνονται στην Επιτροπή και να της ζητούν να ενεργοποιήσει αυτή το μηχανισμό του προαναφερόμενου άρθρου 226 της ΣΕΚ.

Πάντως ακόμη και στην περίπτωση προσφυγής κράτους μέλους κατά άλλου κράτους μέλους το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος πριν ασκήσει την προσφυγή του κατά του ετέρου κράτους μέλους οφείλει να φέρει το ζήτημα στην Επιτροπή η οποία αφού λάβει υπόψη τις αμοιβαίες απόψεις των ενδιαφερομένων κρατών-μελών εκδίδει αιτιολογημένη γνώμη επί του θέματος.

Αν η Επιτροπή δεν διατυπώσει αιτιολογημένη γνώμη εντός τριών μηνών τότε η προσφυγή του κράτους μέλους δύναται να κατατεθεί στο ΔΕΚ και χωρίς την γνώμη της Επιτροπής.

Η απόφαση του Δικαστηρίου σε περίπτωση που γίνει δεκτή η προσφυγή έχει τα ίδια αποτελέσματα με αυτά που προαναφέραμε στην περίπτωση του άρθρου 226 ΣΕΚ σε συνδυασμό με το άρθρο 228 παρ. 1 ΣΕΚ.

Εάν το κράτος μέλος για το οποίο το ΔΕΚ αποφάνθηκε ότι έχει παραβεί τις κοινοτικές του υποχρεώσεις αρνείται να εκτελέσει την απόφαση του ΔΕΚ τότε η Επιτροπή κατ' άρθρο 228 παρ. 2 μπορεί να ενεργοποιήσει τη διαδικασία επιβολής χρηματικών κυρώσεων κατά του κράτους αυτού.

Προσφυγή για την ακύρωση Κοινοτικών Πράξεων

100. Το ΔΕΚ σύμφωνα με το άρθρο 230 ΣΕΚ ελέγχει τη νομιμότητα των παρακάτω πράξεων:

1. Των πράξεων που εκδίδονται από κοινού από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο.
2. Των πράξεων που εκδίδονται αυτοτελώς από το Συμβούλιο.
3. Των πράξεων που εκδίδονται από την Επιτροπή.
4. Των πράξεων που εκδίδονται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.
5. Των πράξεων που εκδίδονται αυτοτελώς από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και οι οποίες παράγουν νομικά αποτελέσματα έναντι τρίτων.

Δεν μπορούν να προσβληθούν ενώπιον του ΔΕΚ οι συστάσεις και οι γνώμες.

Επομένως οι πράξεις που μπορούν να προσβληθούν είναι μόνο όσες έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα όπως είναι ο Κανονισμός, η Οδηγία και η Απόφαση. Πάντως όπως έκρινε το ΔΕΚ κυρίαρχο στοιχείο κάθε φορά συνιστά όχι ο τύπος της προσβαλλόμενης πράξης αλλά το κατά πόσο αυτή παράγει δεσμευτικά αποτελέσματα.

Έτσι το ΔΕΚ είναι αρμόδιο να αποφαινεται επί προσφυγών που ασκούνται από:

1. Κάποιο κράτος μέλος (πλην των περιπτώσεων που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του ΠΕΚ).
2. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.
3. Το Συμβούλιο.
4. Την Επιτροπή.
5. Το Ελεγκτικό Συνέδριο (αλλά μόνο με σκοπό τη διατήρηση των προνομίων του).

6.Την ΕΚΤ (αλλά μόνο με σκοπό τη διατήρηση των προνομίων της).

Οι παραπάνω προσφυγές δυνατόν να ασκηθούν για κάποιο από τους εξής λόγους:

- 1.Λόγω αναρμοδιότητας.
- 2.Λόγω παραβάσεως ουσιαστικού τύπου.
- 3.Λόγω παραβάσεως της ΣΕΚ ή οποιουδήποτε κανόνα δικαίου σχετικού με την εφαρμογή της.
- 4.Λόγω καταχρήσεως εξουσίας.

Όλες οι παραπάνω προσφυγές πρέπει να ασκούνται εντός χρονικού διαστήματος **δύο μηνών** είτε:

- α)από της δημοσίευσής της προσβαλλομένης πράξεως είτε
- β) από της κοινοποίησής αυτών εις τον προσφεύγοντα είτε
- γ) εν ελλείψει αυτών από την ημέρα που ο προσφεύγων έλαβε γνώση της πράξεως.

Σύμφωνα με το άρθρο 231 ΣΕΚ εάν η προσφυγή κριθεί βάσιμη τότε το ΔΕΚ κηρύσσει την προσβαλλόμενη πράξη **άκυρη**.

Αν το Δικαστήριο κηρύξει άκυρο κάποιο Κανονισμό τότε εφόσον το κρίνει αναγκαίο προσδιορίζει εκείνα τα αποτελέσματα του ακυρωθέντος Κανονισμού που θεωρούνται ότι διατηρούν την ισχύ τους.

99.Επισημαίνεται επίσης ξανά ότι με τις ίδιες προϋποθέσεις επιτρέπεται να ασκήσει προσφυγή και:

- α)κάθε φυσικό πρόσωπο ή
  - β)κάθε νομικό πρόσωπο,
- αλλά μόνο κατά των Αποφάσεων που απευθύνονται σ' αυτό, καθώς επίσης και κατά Αποφάσεων που αν και εκδίδονται ως Κανονισμοί ή Αποφάσεις που απευθύνονται σε άλλο πρόσωπο, το αφορούν **άμεσα και ατομικά**.

Στην προκειμένη περίπτωση **η προσφυγή ασκείται ενώπιον του ΠΕΚ**, ενώ το ΔΕΚ είναι αρμόδιο να εξετάζει αναιρέσεις κατά των εν λόγω αποφάσεων του ΠΕΚ.

Προσφυγή για παράλειψη

100.Εάν Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο ή η Επιτροπή κατά παράβαση της Συνθήκης παραλείπουν να αποφασίσουν, τότε τα κράτη μέλη και τα άλλα όργανα της Κοινότητας δύνανται να ασκήσουν προσφυγή στο ΔΕΚ και να ζητήσουν τη διαπίστωση της παράβασης αυτής.

Η προσφυγή για παράλειψη παρέχει τη δυνατότητα ελέγχου της νομιμότητας της αδράνειας των κοινοτικών οργάνων. Με την προσφυγή αυτή ο προσφεύγων ζητά από το ΔΕΚ να διαπιστώσει την παράβαση.

Η προσφυγή για παράλειψη είναι παραδεκτή μόνο εάν το καθού όργανο κληθεί προηγουμένως να ενεργήσει. Σε περίπτωση που το όργανο αυτό δεν λάβει θέση εντός δύο μηνών από την πρόσκληση, η προσφυγή παράλειψης δύναται να ασκηθεί εντός προθεσμίας δύο μηνών. Το ΔΕΚ είναι επίσης αρμόδιο υπό τις αυτές προϋποθέσεις να εκδικάζει προσφυγές παραλείψεως που ασκεί η ΕΚΤ στους τομείς των αρμοδιοτήτων της ή που ασκούνται κατ' αυτής.

Σύμφωνα με το άρθρο 233 ΣΕΚ εάν διαπιστωθεί ότι η παράλειψη είναι παράνομη, το καθού όργανο οφείλει να θέσει τέρμα στην παράλειψη λαμβάνοντας τα ενδεικνυόμενα μέτρα τα οποία συνεπάγεται η εκτέλεση της αποφάσεως του ΔΕΚ.

Η υποχρέωση αυτή του καθού οργάνου είναι ανεξάρτητη από τις λοιπές υποχρεώσεις της Κοινότητας για αποζημίωση των ζημιωθέντων λόγω εξωσυμβατικής ευθύνης.

Επισημαίνεται ότι σύμφωνα με τα παραπάνω η αρμοδιότητα εκδίκασης των προσφυγών για παράλειψη έχει κατανεμηθεί μεταξύ του ΔΕΚ και του ΠΕΚ σύμφωνα με τα ίδια κριτήρια που ισχύουν και για την προσφυγή ακύρωσης.

Επομένως προσφυγή για παράλειψη μπορούν να ασκήσουν:

1. Κάποιο κράτος μέλος (πλην των περιπτώσεων που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του ΠΕΚ).
2. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.
3. Το Συμβούλιο.
4. Την Επιτροπή.
5. Το Ελεγκτικό Συνέδριο.
6. Την ΕΚΤ (αλλά μόνο στους τομείς των αρμοδιοτήτων της).

101.Επισημαίνεται επίσης ξανά ότι με τις ίδιες προϋποθέσεις επιτρέπεται να ασκήσει προσφυγή για παράλειψη και:

- α)κάθε φυσικό πρόσωπο ή
  - β)κάθε νομικό πρόσωπο,
- κατά οργάνου της Κοινότητας το οποίο παρέλειψε να του απευθύνει πράξη εκτός συστάσεως ή γνώμης.

Στην προκειμένη περίπτωση **η προσφυγή ασκείται ενώπιον του ΠΕΚ**, ενώ το ΔΕΚ είναι αρμόδιο να εξετάζει αναιρέσεις κατά των εν λόγω αποφάσεων του ΠΕΚ.

Προδικαστικές αποφάσεις

102.Το ΔΕΚ σύμφωνα με το άρθρο 234 ΣΕΚ (πρώην 177 συνθ. ΕΟΚ) είναι αρμόδιο για την έκδοση προδικαστικών αποφάσεων:

- α)επί της ερμηνείας της συνθήκης
- β)επί του κύρους και της ερμηνείας των οργάνων της Κοινότητας.
- γ) επί της ερμηνείας των καταστατικών των οργανισμών που ιδρύθηκαν με πράξη του Συμβουλίου εφόσον το προβλέπουν τα εν λόγω καταστατικά.

Οι προδικαστικές αποφάσεις εκδίδονται μετά την υποβολή αντίστοιχου προδικαστικού ερωτήματος από τα Δικαστήρια των κρατών μελών.

Τα Δικαστήρια των κρατών μελών ενώπιον των οποίων ανακύπτουν ζητήματα τοιαύτης φύσεως, εάν κρίνουν ότι η απόφαση του ΔΕΚ επί του ζητήματος αυτού που προέκυψε είναι αναγκαία για την έκδοση της δικής του αποφάσεως δύναται να παραπέμψει το ζήτημα στο ΔΕΚ προκειμένου να αποφανθεί επ' αυτού.

Εάν όμως οι αποφάσεις του εθνικού Δικαστηρίου ενώπιον του οποίου ανακύπτει τέτοιο ζήτημα δεν υπόκεινται σε ένδικα μέσα του εσωτερικού δικαίου τότε αυτό οφείλει να παραπέμψει το ζήτημα στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Συνήθως το εθνικό Δικαστήριο προβαίνει στην διατύπωση προδικαστικού ή προδικαστικών ερωτημάτων μετά την υποβολή σχετικού αιτήματος εκ μέρους κάποιου διαδίκου. Είναι όμως πιθανό να πράξει τούτο και αυτεπαγγέλτως εάν θεωρεί ότι έτσι θα βοηθηθεί στην απονομή δικαιοσύνης.

Τέλος θα πρέπει να επισημάνουμε ότι η απόφαση του ΔΕΚ απαντά μόνο στα προδικαστικά ερωτήματα και δεν τελειώνει την υπόθεση. Αυτό συμβαίνει μόνο από το εθνικό Δικαστήριο το οποίο εκδίδει την τελική απόφαση.

103. Σκοπός της προδικαστικής παραπομπής είναι η εξασφάλιση της αποτελεσματικής και ομοιόμορφης εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου και η αποφυγή κάθε απόκλισης στην ερμηνεία από τα εθνικά δικαστήρια. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται ταυτόχρονα και η συνεργασία του ΔΕΚ με το σύνολο των δικαιοδοτικών οργάνων των κρατών μελών, στα οποία κατά κύριο λόγο συμπεριλαμβάνονται τα κοινά δικαστήρια.

Αποδείχθηκε από την πείρα ότι η λειτουργία αυτή του Δικαστηρίου είναι σημαντικότερη διότι μέσω των προδικαστικών αποφάσεων έχει επιτευχθεί στην πράξη η ενιαία ερμηνεία και εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου σε όλη την Ευρωπαϊκή Κοινοτική Επικράτεια.

Αποτελεί δηλαδή η προδικαστική παραπομπή ουσιαστικά μια εν δυνάμει διαδικασία κοινοτικοποίησης των προβλημάτων που ανακύπτουν σε εθνικό επίπεδο.

Δεδομένου ότι κατά τη νομολογία του ΔΕΚ το Δικαστήριο στο πλαίσιο του άρθρου 234 ΣΕΚ απαντά εκδίδοντας όχι απλή γνωμοδότηση αλλά απόφαση ή αιτιολογημένη διάταξη, αυτό έχει ως συνέπεια να δεσμεύεται από την δοθείσα ερμηνεία όχι μόνο το εθνικό δικαστήριο που απηύθυνε το προδικαστικό ερώτημα αλλά και οποιαδήποτε άλλα εθνικά δικαστήρια στα οποία τυχόν θα υποβληθεί παρόμοιο ζήτημα.

Ταυτόχρονα πρόκειται για μια διαδικασία η οποία δίνει την ευκαιρία σε κάθε πολίτη της Ένωσης να συμμετάσχει στην διαδικασία δικαστικοποίησης της πολιτικής που συντελείται στο πλαίσιο της Κοινότητας.

Δεδομένου ότι κατά τη συζήτηση της αίτησης έκδοσης προδικαστικής αποφάσεως δεν συμμετέχουν μόνο οι διάδικοι στην κύρια δίκη αλλά έχουν δικαίωμα παρέμβασης τα κράτη μέλη και τα κοινοτικά όργανα μια απλή υπόθεση η οποία μπορεί να έρθει για εκδίκαση σε ένα εθνικό δικαστήριο μιας απομακρυσμένης και εν πολλοίς άγνωστης περιφέρειας της Ένωσης μπορεί να αποτελέσει αφορμή για την ερμηνεία ή επίλυση σημαντικότερων θεμάτων του κοινοτικού δικαίου.

Άλλωστε πολλές από τις κορυφαίες αποφάσεις του κοινοτικού δικαίου που έκριναν θεμελιώδη ζητήματα του κοινοτικού δικαίου όπως την αρχή της άμεσης εφαρμογής και της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου προέκυψαν ως αποτέλεσμα υποβολής προδικαστικών ερωτημάτων από πρωτοβάθμια εθνικά δικαστήρια.

Αίτηση αναίρεσης

104. Το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να εκδικάζει αιτήσεις αναίρεσης, περιοριζόμενες μόνο σε νομικά ζητήματα, κατά των αποφάσεων και διατάξεων που εκδίδει το Πρωτοδικείο. Αν η αίτηση αναίρεσης κριθεί παραδεκτή και βάσιμη, το Δικαστήριο αναιρεί την απόφαση ή διάταξη του Πρωτοδικείου. Στην περίπτωση που η υπόθεση είναι ώριμη προς εκδίκαση, το Δικαστήριο μπορεί να αποφανθεί το ίδιο επί της διαφοράς. Στην αντίθετη περίπτωση, οφείλει να αναπέμψει την υπόθεση ενώπιον του Πρωτοδικείου, το οποίο δεσμεύεται από την κατ' αναίρεση εκδοθείσα απόφαση του Δικαστηρίου.

Γνωμοδοτικές αρμοδιότητες του ΔΕΚ

105. Σύμφωνα με το άρθρο 300 παρ. 6 ΣΕΚ (πρώην άρθρο 228 παρ 2 συνθ. ΕΟΚ) το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Συμβούλιο, η Επιτροπή ή κάποιο κράτος μέλος δύνανται να ζητήσουν από το Δικαστήριο να γνωμοδοτήσει εάν μια υπό μελέτη διεθνής συμφωνία μεταξύ της Κοινότητας και ενός ή περισσοτέρων τρίτων κρατών ή ενός διεθνούς οργανισμού είναι σύμφωνη με τις διατάξεις της ΣΕΚ.

Σε περίπτωση που η γνωμοδότηση του Δικαστηρίου είναι αρνητική η συμφωνία δύναται να τεθεί σε ισχύ μόνο μέσω του μηχανισμού αναθεώρησης της Συνθήκης που προβλέπεται από το άρθρο 48 της ΣΕΕ.

5. Το Ελεγκτικό Συνέδριο

Σύνθεση

106. Το Ελεγκτικό Συνέδριο συνιστά κύριο όργανο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και έχει ως αποστολή την εξασφάλιση του ελέγχου των λογαριασμών.

Αποτελείται από 27 μέλη δηλαδή από ένα υπήκοο από κάθε κράτος μέλος. Τα μέλη του Ελεγκτικού Συνεδρίου *επιλέγονται* μεταξύ προσωπικοτήτων που υπηρετούν ή έχουν υπηρετήσει στις χώρες τους σε όργανα εξωτερικού ελέγχου ή διαθέτουν ειδικά προσόντα για το λειτούργημα αυτό. Οφείλουν να παρέχουν πλήρη εγγύηση ανεξαρτησίας.

Τα μέλη του οργάνου πρέπει να ασκούν τα καθήκοντα τους με πλήρη ανεξαρτησία προς το συμφέρον της Κοινότητας. Κατά την εκπλήρωση των καθηκόντων τους τα μέλη του οργάνου δεν ζητούν ούτε δέχονται υποδείξεις από καμία κυβέρνηση ή άλλο οργανισμό. Ταυτόχρονα απέχουν από κάθε ενέργεια η οποία είναι ασυμβίβαστη με τα καθήκοντά τους. Σύμφωνα με το άρθρο 247 παρ. 5 ΣΕΚ τα μέλη του Ελεγκτικού Συνεδρίου δεν δύνανται κατά τη διάρκεια της θητείας τους να ασκούν οποιαδήποτε άλλη δραστηριότητα αμειβόμενη ή μη.

Διορίζονται για 6 χρόνια από το Συμβούλιο το οποίο αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, εγκρίνει τον κατάλογο των μελών, ο οποίος καταρτίζεται σύμφωνα με προτάσεις που υποβάλλει κάθε κράτος μέλος. Η θητεία των μελών του Ελεγκτικού Συνεδρίου δύναται να ανανεωθεί. Τα μέλη του Ελεγκτικού Συνεδρίου εκλέγουν μεταξύ τους τον Πρόεδρο του οργάνου για περίοδο τριών ετών, ενώ επιτρέπεται η επανεκλογή του.

Το Ελεγκτικό Συνέδριο ελέγχει τους λογαριασμούς του συνόλου των εσόδων και των εξόδων της Κοινότητας, συμπεριλαμβανομένης της νομιμότητας και της κανονικότητας τους.

Αρμοδιότητες

107. Το Ελεγκτικό Συνέδριο ελέγχει τους λογαριασμούς του συνόλου των εσόδων και εξόδων της Κοινότητας. Επίσης ελέγχει τους λογαριασμούς του συνόλου των εσόδων και εξόδων κάθε οργανισμού που ιδρύεται από την Κοινότητα στο βαθμό που η ιδρυτική του πράξη δεν αποκλείει τον έλεγχο αυτό.

Στο πλαίσιο αυτό το Ελεγκτικό Συνέδριο εγχειρίζεται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο δήλωση που βεβαιώνει την ακρίβεια των λογαριασμών και τη

νομιμότητα και κανονικότητα των σχετικών πράξεων, η οποία δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Ένωσης.

Το όργανο ελέγχει:

- α) τη νομιμότητα των εσόδων και εξόδων,
- β) την κανονικότητα των εσόδων και εξόδων και
- γ) την χρηστή οικονομική διαχείριση.

Είναι υποχρεωμένο να αναφέρει ειδικότερα οποιαδήποτε παρατυπία.

ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

1.Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

Συγκρότηση

108. Σύμφωνα με το άρθρο 257 της ΣΕΚ η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή έχει συμβουλευτικά καθήκοντα. Συγκροτείται από αντιπροσώπους των διαφόρων συνιστωσών οικονομικής και κοινωνικής φύσεως της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών, ιδίως των παραγωγών, των γεωργών, των μεταφορέων, των εργαζομένων, των εμπόρων, των βιοτεχνών, των ελευθέρων επαγγελματιών, των καταναλωτών και άλλων κατηγοριών γενικού συμφέροντος.

Σύνθεση

109. Σύμφωνα με το άρθρο 258 ΣΕΚ ο αριθμός των μελών της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής δεν υπερβαίνει τα τριακόσια πενήντα.

Ο αριθμός των μελών της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής καθορίζεται ως εξής:

Βέλγιο	12
Βουλγαρία	12
Τσεχία	12
Δανία	9
Γερμανία	24
Εσθονία	7
Ελλάδα	12
Ισπανία	21
Γαλλία	24
Ιρλανδία	9
Ιταλία	24
Κύπρος	6
Λετονία	7
Λιθουανία	9
Λουξ/ργο	6
Ουγγαρία	12
Μάλτα	5

Κάτω Χώρες	12
Αυστρία	12
Πολωνία	21
Πορτο/λία	12
Ρουμανία	15
Σλοβενία	7
Σλοβακία	9
Φινλανδία	9
Σουηδία	12
Ηνωμένο Βασίλειο	24
Σύνολο	344

Ασυμβίβαστα

110. Τα μέλη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής δεν πρέπει να δεσμεύονται από καμία επιτακτική εντολή. Ασκούν τα καθήκοντά τους με πλήρη ανεξαρτησία, προς το γενικό συμφέρον της Κοινότητας.

Διορισμός

111. Σύμφωνα με το άρθρο 259 ΣΕΚ τα μέλη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής διορίζονται, βάσει προτάσεως των κρατών μελών, για περίοδο τεσσάρων ετών. Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία, εγκρίνει τον κατάλογο των μελών, ο οποίος καταρτίζεται σύμφωνα με τις προτάσεις που υποβάλλει κάθε κράτος μέλος. Η θητεία των μελών της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής δύναται να ανανεωθεί.

Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία, καθορίζει τις αποζημιώσεις των μελών της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής.

Το Συμβούλιο ζητεί τη γνώμη της **Επιτροπής**. Δύναται να ζητήσει τη γνώμη των ευρωπαϊκών οργανώσεων των αντιπροσωπευτικών των διαφόρων κλάδων της οικονομικής και κοινωνικής ζωής, οι οποίες ενδιαφέρονται για τη δραστηριότητα της Κοινότητας.

Οργάνωση-Λειτουργία

112. Σύμφωνα με το άρθρο 260 ΣΕΚ η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή εκλέγει μεταξύ των μελών της τον πρόεδρο και το προεδρείο της για περίοδο δύο ετών, ενώ αρμόδια για την κατάρτιση του εσωτερικού της κανονισμού.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή συγκαλείται από τον πρόεδρό μετά από αίτηση του Συμβουλίου ή της Επιτροπής, ενώ μπορεί επίσης να συνεδριάσει με δική της πρωτοβουλία.

Σύμφωνα με το άρθρο 261 ΣΕΚ η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή περιλαμβάνει ειδικευμένα τμήματα για τους κύριους τομείς που προβλέπει η Συνθήκη. Τα ειδικευμένα τμήματα λειτουργούν στο πλαίσιο των γενικών αρμοδιοτήτων της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής. Πάντως δεν μπορεί να ζητηθεί η γνώμη των ειδικευμένων τμημάτων ανεξαρτήτως της επιτροπής αυτής. Στο πλαίσιο της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής δύναται επίσης να συγκροτούνται υποεπιτροπές για την επεξεργασία σχεδίων γνώμων επί ορισμένων ζητημάτων ή τομέων, τα οποία υποβάλλουν στην κρίση της επιτροπής αυτής. Ο

κανονισμός της επιτροπής αυτής καθορίζει τον τρόπο της συνθέσεως και ρυθμίζει την αρμοδιότητα των ειδικευμένων τμημάτων και των υποεπιτροπών.

Σύμφωνα με το άρθρο 262 ΣΕΚ το Συμβούλιο ή η Επιτροπή οφείλουν να ζητούν τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής στις περιπτώσεις που προβλέπει η παρούσα συνθήκη.

Ταυτόχρονα δύνανται να ζητούν τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σε κάθε περίπτωση που το κρίνουν σκόπιμο. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή δύναται να λαμβάνει την πρωτοβουλία να διατυπώνει γνώμη στις περιπτώσεις που το θεωρεί σκόπιμο.

Αν το Συμβούλιο ή η Επιτροπή το κρίνουν αναγκαίο, τάσσουν στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή προθεσμία τουλάχιστον ενός μηνός για να υποβάλει τη γνώμη της· η προθεσμία υπολογίζεται από τη γνωστοποίηση στον πρόεδρο της επιτροπής αυτής. Μετά την πάροδο της προθεσμίας, η έλλειψη γνώμης δεν εμποδίζει το Συμβούλιο ή την Επιτροπή να ενεργήσουν.

Η γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής και η γνώμη του αρμοδίου ειδικευμένου τμήματος, καθώς και τα πρακτικά των συσκέψεων, διαβιβάζονται στο Συμβούλιο και την Επιτροπή.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορεί να ζητήσει τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής.

2.Η Επιτροπή των Περιφερειών

Συγκρότηση

113.Σύμφωνα με το άρθρο 263 ΣΕΚ η Επιτροπή των Περιφερειών αποτελείται από αντιπροσώπους των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και περιφερειακής διοίκησης, οι οποίοι είτε είναι αιρετά μέλη ενός οργανισμού περιφερειακής διοίκησης ή τοπικής αυτοδιοίκησης είτε είναι πολιτικώς υπεύθυνοι ενώπιον μιας εκλεγμένης συνέλευσης.

Σήμερα ο αριθμός των μελών της Επιτροπής Περιφερειών ανέρχεται σε 344 μέλη ενώ κατά τη Συνθήκη τα μέλη της δεν δύνανται να υπερβαίνουν τα τριακόσια πενήντα.

Σύνθεση

114.Ο αριθμός των μελών της Επιτροπής των Περιφερειών καθορίζεται ως εξής:

Βέλγιο	12
Βουλγαρία	12
Τσεχία	12
Δανία	9
Γερμανία	24
Εσθονία	7
Ελλάδα	12
Ισπανία	21

Γαλλία	24
Ιρλανδία	9
Ιταλία	24
Κύπρος	6
Λετονία	7
Λιθουανία	9
Λουξ/ργο	6
Ουγγαρία	12
Μάλτα	5
Κάτω Χώρες	12
Αυστρία	12
Πολωνία	21
Πορτο/λία	12
Ρουμανία	15
Σλοβενία	7
Σλοβακία	9
Φινλανδία	9
Σουηδία	12
Ηνωμένο Βασίλειο	24
Σύνολο	344

Διορισμός

115. Τα μέλη της Επιτροπής των Περιφερειών, καθώς και ισάριθμοι αναπληρωτές, διορίζονται μετά από προτάσεις των οικείων κρατών μελών για τέσσερα έτη. Η θητεία τους μπορεί να ανανεωθεί. Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία, εγκρίνει τον κατάλογο των μελών και των αναπληρωτών τους, ο οποίος καταρτίζεται σύμφωνα με τις προτάσεις που υποβάλλει κάθε κράτος μέλος.

Ασυμβίβαστα

116. Κανένα μέλος της Επιτροπής των Περιφερειών δεν μπορεί να είναι ταυτόχρονα και μέλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Τα μέλη της Επιτροπής των Περιφερειών δεν πρέπει να δεσμεύονται από καμία επιτακτική εντολή. Ασκούν τα καθήκοντά τους με πλήρη ανεξαρτησία, προς το γενικό συμφέρον της Κοινότητας.

Οργάνωση-Λειτουργία

117. Σύμφωνα με το άρθρο 264 της Συνθήκης η Επιτροπή των Περιφερειών διορίζει μεταξύ των μελών της τον πρόεδρο και το προεδρείο της για περίοδο δύο ετών, ενώ είναι αρμόδια να καταρτίσει τον εσωτερικό της κανονισμό.

Η Επιτροπή των περιφερειών συγκαλείται από τον Πρόεδρό της μετά από αίτηση του Συμβουλίου και της Επιτροπής, ενώ δύναται επίσης να συνεδριάσει και με δική της πρωτοβουλία.

Σύμφωνα με το άρθρο 265 ΣΕΚ το Συμβούλιο ή η Επιτροπή υποχρεούνται να ζητούν τη γνώμη της Επιτροπής των Περιφερειών στις περιπτώσεις που προβλέπονται από την συνθήκη.

Ταυτόχρονα το Συμβούλιο ή η Επιτροπή δύνανται να ζητούν τη γνώμη της Επιτροπής των Περιφερειών, και σε όσες άλλες περιπτώσεις τα εν λόγω όργανα

κρίνουν αυτό σκόπιμο, ιδίως δε εφόσον πρόκειται για ζητήματα που αφορούν στη διασυννοριακή συνεργασία.,

Εάν το Συμβούλιο ή η Επιτροπή το κρίνουν αναγκαίο, τάσσουν στην Επιτροπή των Περιφερειών προθεσμία ενός τουλάχιστον μηνός για να υποβάλει τη γνώμη της· η προθεσμία υπολογίζεται από τη γνωστοποίηση στον πρόεδρο της επιτροπής αυτής.

Μετά την πάροδο της προθεσμίας, η έλλειψη της γνώμης δεν εμποδίζει το Συμβούλιο ή την Επιτροπή να ενεργήσουν.

Όταν ζητείται γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής κατ' εφαρμογή του άρθρου 262 ΣΕΚ, η Επιτροπή των Περιφερειών ενημερώνεται από το Συμβούλιο ή την Επιτροπή γι' αυτήν την αίτηση γνώμης. Η Επιτροπή των Περιφερειών δύναται, εφόσον θεωρεί ότι διακυβεύονται συγκεκριμένα περιφερειακά συμφέροντα, να εκφέρει γνώμη σχετικά με το θέμα.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορεί να ζητήσει τη γνώμη της Επιτροπής των Περιφερειών.

Η Επιτροπή των Περιφερειών δύναται να εκφέρει γνώμη και με δική της πρωτοβουλία στις περιπτώσεις που το κρίνει σκόπιμο. Η γνώμη της Επιτροπής των Περιφερειών καθώς και τα πρακτικά των συσκέψεων, διαβιβάζονται στο Συμβούλιο και στην Επιτροπή.

ONE

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

Συγκρότηση

118. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) έχει νομική προσωπικότητα.

Το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ απαρτίζεται από τα μέλη της εκτελεστικής επιτροπής της ΕΚΤ και τους διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών.

Η εκτελεστική επιτροπή απαρτίζεται από τον Πρόεδρο, τον Αντιπρόεδρο και τέσσερα άλλα μέλη.

Ο Πρόεδρος, ο Αντιπρόεδρος και τα υπόλοιπα μέλη της εκτελεστικής επιτροπής της ΕΚΤ διορίζονται μεταξύ προσώπων αναγνωρισμένου κύρους και επαγγελματικής εμπειρίας σε νομισματικά ή τραπεζικά θέματα, με κοινή συμφωνία από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων, κατά σύσταση του Συμβουλίου, μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το διοικητικό συμβούλιο της ΕΚΤ.

Μόνο υπήκοοι των κρατών μελών μπορούν να γίνονται μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΚΤ. Η θητεία τους είναι οκταετής και μη ανανεώσιμη.

Στις συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΚΤ μπορούν να συμμετέχουν αλλά χωρίς δικαίωμα ψήφου ο Πρόεδρος του Συμβουλίου και ένα μέλος της Επιτροπής.

Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου μπορεί να υποβάλλει προτάσεις για εξέταση και ψήφιση από το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ.

Αρμοδιότητες

119.Οι αρμοδιότητες της ΕΚΤ είναι ιδιαίτερα σημαντικές και αφορούν κυρίως σε θέματα νομισματικής πολιτικής, πλην όμως δεν αποτελούν αντικείμενο αυτών των σημειώσεων.

II.ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

1.Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

120.Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποτελεί το κατ' εξοχήν όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης η οποία ως γνωστόν δεν διαθέτει νομική προσωπικότητα.

Συγκρότηση

121.Σύμφωνα με το άρθρο 4 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ) το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συγκροτείται από τους Αρχηγούς Κρατών ή Κυβερνήσεων οι οποίοι επικουρούνται στο έργο τους από τους Υπουργούς Εξωτερικών των κρατών μελών και από ένα μέλος της Επιτροπής.

Λειτουργία

122.Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συνέρχεται τουλάχιστον δύο φορές το χρόνο, υπό την Προεδρία του Αρχηγού ή Κυβερνήσεως του κράτους μέλους που ασκεί την Προεδρία του Συμβουλίου.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μετά από κάθε σύνοδό τους υποβάλλει έκθεση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο καθώς και ετήσια έκθεση σχετικά με την πρόοδο που έχει σημειώσει η Ένωση.

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δεν μπορεί να λάβει νομικά δεσμευτικές αποφάσεις αφού είναι όργανο μόνο της Ευρωπαϊκής Ένωσης που δεν διαθέτει νομική προσωπικότητα. Δεν είναι κατά τα ανωτέρω και όργανο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων οπότε θα μπορούσε να λαμβάνει αποφάσεις νομικά δεσμευτικές μια και οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες έχουν νομική προσωπικότητα.

Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στερείται σημασίας. Το αντίθετο μάλιστα.

Αποτελεί το κατ' εξοχήν πολιτικό όργανο της Ένωσης το οποίο λαμβάνει κορυφαίες πολιτικές αποφάσεις, όπως είναι η αναθεώρηση των Συνθηκών, η διεύρυνση της Ένωσης κλπ, αποφάσεις τις οποίες καλούνται στην πορεία να μετουσιώσουν σε νομικά δεσμευτικές κοινοτικές πράξεις τα αρμόδια όργανα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΔΙΚΑΙΟ

1. Φύση και χαρακτήρας του κοινοτικού δικαίου

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

123. Πολλοί μελετητές έχουν ασχοληθεί με την φύση και τον χαρακτήρα του κοινοτικού δικαίου.

Οι παρατηρήσεις τους είναι πολλές και τα συμπεράσματα τους αξιόλογα και οπωσδήποτε δεν μπορούν να αποτυπωθούν στο πλαίσιο αυτών των σημειώσεων.

Ταυτόχρονα οι σχέσεις ενικού και κοινοτικού δικαίου απασχόλησαν την θεωρία και τη νομολογία.

Η απάντηση στο ζήτημα αυτό είναι άμεσα συνυφασμένη με τη φύση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και το ρόλο του εθνικού κράτους στη διαδικασία ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Η νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αποτέλεσε τη βάση για την αποδοχή δύο σημαντικών αρχών του κοινοτικού δικαίου που σε μεγάλο βαθμό καθορίζουν και τις σχέσεις εθνικού και κοινοτικού δικαίου.

Πρόκειται για την **αρχή του άμεσου αποτελέσματος του κοινοτικού δικαίου και την αρχή της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου.**

Έτσι με τη νομολογία του το ΔΕΚ καθόρισε με αυθεντικό τρόπο την φύση και τον χαρακτήρα του κοινοτικού δικαίου.

Νομική φύση της Κοινότητας

124. Το ΔΕΚ με τη νομολογία διαμόρφωσε σταδιακά αλλά με αυθεντικό τρόπο την πολιτική και νομική φύση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Αυτό έγινε με σειρά αποφάσεων του αλλά στις σημειώσεις αυτές θα σταθούμε μόνο σε δύο σημαντικές αποφάσεις που αποτέλεσαν σταθμό για το κοινοτικό δίκαιο, τόσο γιατί αποφάνθηκαν για τη φύση του κοινοτικού δικαίου και της ΕΟΚ κατ' επέκταση όσο και γιατί κάθε μία απ' αυτές διαμόρφωσε την αρχή της άμεσης ισχύος και την αρχή της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου αντίστοιχα.

Πρόκειται για τις αποφάσεις του ΔΕΚ στην υπόθεση 26/62, **Van Gend en Loos** (Συλλογή 1963, σελ.1) και στην υπόθεση 6/64, **Costa κατά ENEL** (Συλλογή 1964, σελ. 1141).

Ειδικότερα το ΔΕΚ αποφάνθηκε ότι:

1. Σκοπός της Συνθήκης της ΕΟΚ ήταν η δημιουργία της κοινής αγοράς η λειτουργία της οποίας **αφορούσε άμεσα τους ιδιώτες** που ανήκαν στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα.

2. Αντίθετα προς τις συνηθισμένες διεθνείς συνθήκες, η συνθήκη της ΕΟΚ δημιούργησε μια **δική της εννομη τάξη**, η οποία με την έναρξη ισχύος

της εντάχθηκε στις έννομες τάξεις των κρατών μελών και πρέπει να εφαρμόζεται από αυτά.

3. Τα κράτη-μέλη ίδρυσαν την Ευρωπαϊκή Κοινότητα για απεριόριστο χρόνο και την εφοδίασαν με δικά της όργανα, με ικανότητα δικαίου, δικαιοπρακτική ικανότητα και ικανότητα να συμβάλλεται διεθνώς και κυρίως την εφοδίασαν με γνήσια **κυριαρχικά δικαιώματα**.

4. Τα κυριαρχικά αυτά δικαιώματα της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας προέρχονται αναλόγως είτε από τον **περιορισμό της αρμοδιότητας των κρατών μελών της** είτε από την **μεταβίβαση κυριαρχικών δικαιωμάτων** των εν λόγω κρατών μελών στη Κοινότητα.

5. Με τον τρόπο αυτό τα ίδια τα **κράτη μέλη περιόρισαν την κυριαρχία τους** αν και σε στενά καθορισμένο πεδίο και έτσι δημιούργησαν το κοινοτικό δίκαιο, δηλαδή ένα σώμα δικαίου δεσμευτικό τόσο για τα κράτη-μέλη της Κοινότητας όσο και για τους υπηκόους τους.

6. Επομένως τα **κράτη-μέλη**, επιφυλάσσοντας κατά τις διατάξεις της Συνθήκης δικαιώματα και υποχρεώσεις, που ως τότε ανήκαν στις εσωτερικές τους έννομες τάξεις, στην ρύθμιση της κοινοτικής έννομης τάξεως, **προέβησαν σε έναν οριστικό περιορισμό των κυριαρχικών τους δικαιωμάτων, που δεν μπορεί να ανακληθεί με μεταγενέστερα μονομερή και ασυμβίβαστα με την έννοια της Κοινότητας μέτρα**.

Η αρχή της αμέσου αποτελέσματος του κοινοτικού δικαίου

124. Ειδικότερα σε σχέση με την αρχή του αμέσου αποτελέσματος του κοινοτικού δικαίου στην απόφασή του το ΔΕΚ στην υπόθεση 26/62, **Van Gend en Loos** (Συλλογή 1963, σελ.1) αποφάνθηκε μεταξύ άλλων ότι:

1. Με τη δημιουργία οργάνων της Κοινότητας ανατέθηκαν σ' αυτά κυριαρχικές αρμοδιότητες που θίγουν με τον ίδιο τρόπο τα κράτη μέλη και τους πολίτες.

2. Άλλωστε οι υπήκοοι των κρατών μελών καλούνται να συμβάλουν στη λειτουργία της Κοινότητας με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, για το λόγο αυτό άλλωστε το Προοίμιο της Συνθήκης της ΕΟΚ δεν απευθύνεται μόνο στις κυβερνήσεις αλλά και στους λαούς.

3. Επίσης το έργο του Δικαστηρίου στα πλαίσια του άρθρου 177 που έχει ως σκοπό να εξασφαλίσει την ενιαία ερμηνεία της Συνθήκης από τα εθνικά δικαστήρια είμαι μια πρόσθετη απόδειξη ότι οι ιδιώτες πρέπει να μπορούν να επικαλούνται το κοινοτικό δίκαιο ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.

4. Επομένως υποκείμενα της Κοινότητας, η οποία αποτελεί μια νέα έννομη τάξη και υπέρ της οποίας τα κράτη μέλη περιόρισαν τα κυριαρχικά τους δικαιώματα δεν είναι μόνο τα κράτη αλλά και οι ιδιώτες.

5. Το κοινοτικό δίκαιο λοιπόν είναι ανεξάρτητο από τη νομοθεσία των κρατών μελών και δημιουργεί όχι μόνο υποχρεώσεις για τους ιδιώτες αλλά και δικαιώματα υπέρ των ιδιωτών τα οποία αυτοί μπορούν να επικαλεστούν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων ακόμη και στις περιπτώσεις που τυγχάνουν ταυτόχρονης εφαρμογής οι διατάξεις των άρθρων 169 και 170 Συνθ. ΕΟΚ δηλαδή των προσφυγών εκ μέρους της Επιτροπής ή ενός κράτους μέλους κατά άλλου κράτους μέλους για παραβίαση των υποχρεώσεων του που πηγάζουν από τη Συνθήκη της ΕΟΚ αρχή της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου.

6.Επομένως τα δικαιώματα υπέρ των ιδιωτών συνιστώνται όχι μόνο όταν το ορίζει ρητά η Συνθήκη της ΕΟΚ αλλά και βάση των υποχρεώσεων που επιβάλλει η Συνθήκη ρητά στον ιδιώτη καθώς και στα κράτη μέλη και στα όργανα της Κοινότητας.

7.Όταν η Συνθήκη περιέχει διατάξεις που περιέχουν σαφείς απαγορεύσεις και υποχρεώσεις για πράξεις ή παραλείψεις και οι εν λόγω υποχρεώσεις δεν περιορίζονται από καμία επιφύλαξη υπέρ των κρατών μελών ούτε εξαρτάται η εκπλήρωσή της από μια εσωτερική νομοθετική πράξη των εν λόγω κρατών μελών τότε οι εν λόγω διατάξεις από τη φύση τους είναι κατάλληλες να **παράγουν άμεσα αποτελέσματα** στις έννομες σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών και των υπηκόων τους και **γεννούν ατομικά δικαιώματα που τα εσωτερικά δικαστήρια οφείλουν να προστατεύσουν.**

Η αρχή της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου

125.Σε σχέση με την αρχή της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου στην απόφαση του το ΔΕΚ στην υπόθεση 6/64, **Costa κατά ENEL** (Συλλογή 1964, σελ. 1141) επισήμανε μεταξύ άλλων τα εξής:

1.Η κατά τα παραπάνω ένταξη του κοινοτικού δικαίου στα δίκαια των κρατών-μελών αλλά και το κείμενο και το πνεύμα της Συνθήκης της ΕΟΚ είχαν ως συνέπεια, να είναι αδύνατο στα κράτη - μέλη να λάβουν, μεταγενέστερα, μονομερή μέτρα εναντίον της έννομης τάξεως, την οποία αποδέχθηκαν υπό τον όρο της αμοιβαιότητας.

2.Επομένως οποιαδήποτε ενδεχόμενα εθνικά μέτρα υιοθετηθούν μεταγενέστερα δεν μπορούν να εμποδίσουν την εφαρμογή της κοινοτικής έννομης τάξεως. Σε αντίθετη περίπτωση το κοινοτικό δίκαιο, αναλόγως με την μεταγενέστερη εθνική νομοθεσία, θα είχε διαφορετική ισχύ από κράτος σε κράτος.

3.Ταυτόχρονα εάν τα κράτη μέλη μπορούσαν να λάβουν μονομερή μέτρα αντίθετα προς τη Συνθήκη θα έθεταν σε κίνδυνο την πραγματοποίηση των κατά το άρθρο 5 παρ.2 σκοπών της Συνθήκης και θα συνεπαγόταν διακρίσεις ασυμβίβαστες με την απαγόρευση του άρθρου 7.

4.Οι υποχρεώσεις, που ανέλαβαν τα κράτη - μέλη στην Συνθήκη περί ιδρύσεως της Κοινότητας, δεν είναι ενδεχόμενες αλλά απόλυτες και έτσι δεν μπορούν να αμφισβητηθούν με μεταγενέστερες νομοθετικές πράξεις των συμβαλλομένων κρατών.

5.Οπού θέλει η Συνθήκη να αναγνωρίσει στα κράτη **το δικαίωμα της μονομερούς δράσεως**, το κάνει με σαφείς διατάξεις όπως συμβαίνει στην περίπτωση των άρθρων 15, 93 παρ.3, 223-225 της Συνθήκης ΕΟΚ.

6.Εξάλλου, η Συνθήκη της ΕΟΚ προβλέπει ειδικές διαδικασίες για την υποβολή αιτήσεων εκ μέρους των κρατών για **έγκριση συγκεκριμένων εξαιρέσεων** όπως προβλέπεται στις ειδικές διαδικασίες των άρθρων 8 παρ.4, 17 παρ.4, 25, 26, 73, 93 παρ.3 υποπαρ.3 και 226 της Συνθήκης της ΕΟΚ.

Επομένως οι εν λόγω διατάξεις θα ήταν χωρίς αντικείμενο, αν τα κράτη είχαν την δυνατότητα να απαλλαγούν από τις υποχρεώσεις τους με μόνη την έκδοση εθνικών νομοθετικών πράξεων.

7.**Η υπεροχή του κοινοτικού δικαίου** επιβεβαιώνεται επίσης και από το άρθρο 189 της Συνθήκης της ΕΟΚ σύμφωνα με το οποίο ο Κανονισμός είναι δεσμευτικός και ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος - μέλος. Η διάταξη αυτή, που δεν περιέχει κανένα περιορισμό, θα ήταν χωρίς νόημα, αν τα κράτη - μέλη μπορούσαν να αφαιρέσουν

μονομερώς την αποτελεσματικότητα της με νομοθετικές πράξεις που θα υπερίσχυαν των κανόνων του κοινοτικού δικαίου.

8. Από όλα τα παραπάνω προκύπτει, ότι **καμιά, οποιασδήποτε μορφής διάταξη του εσωτερικού δικαίου δεν μπορεί να υπερισχύει του δικαίου, που δημιούργησε η Συνθήκη της ΕΟΚ** και που επομένως απορρέει από μια αυτόνομη πηγή δικαίου, χωρίς να του στερήσει τον χαρακτήρα του ως κοινοτικού δικαίου και χωρίς να αμφισβητήσει το ίδιο το νομικό θεμέλιο της Κοινότητας.

9. Για τον λόγο αυτόν άλλωστε το άρθρο 177 της Συνθήκης της ΕΟΚ έπρεπε να εφαρμόζεται χωρίς να ληφθούν υπ' όψη εσωτερικοί νόμοι όταν τίθενται ζητήματα που αφορούν την ερμηνεία της εν λόγω Συνθήκης.

Χαρακτηριστικά του κοινοτικού δικαίου

126. Από τα παραπάνω λοιπόν προκύπτει ότι το κοινοτικό δίκαιο παρουσιάζει τα εξής χαρακτηριστικά:

- 1) Είναι δίκαιο αυτόνομο και υποχρεωτικό για τα κράτη μέλη και τους κοινοτικούς υπηκόους.
- 2) Εφαρμόζεται με ενιαίο τρόπο σε όλα τα κράτη μέλη
- 3) Υπερισχύει του εσωτερικού δικαίου συμπεριλαμβανομένου και του συντάγματος των κρατών-μελών.
- 4) Παράγει άμεσα αποτελέσματα δημιουργώντας απ' ευθείας δικαιώματα και υποχρεώσεις για τους ιδιώτες.

Σχέσεις εθνικού και κοινοτικού δικαίου

127. Έχει κριθεί επανειλημμένα από τα ελληνικά δικαστήρια ότι σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 2 της Πράξεως περί των όρων Προσχώρησης της Ελληνικής Δημοκρατίας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες που κυρώθηκε με το άρθρο 1 του Ν. 949/79 από την έναρξη ισχύος της Συνθήκης ήτοι από 1.1.1981 το κοινοτικό δίκαιο, πρωτογενές και δευτερογενές αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του Εσωτερικού Ελληνικού Δικαίου και υπερισχύει κάθε αντίθετης διάταξης νόμου σύμφωνα με το άρθρο 28 του Συντάγματος.

128. Αμφισβήτηση όμως προκύπτει σε σχέση με την ενδεχόμενη υπεροχή ή μη του κοινοτικού δικαίου έναντι του ελληνικού συντάγματος.

Στην ελληνική νομολογία και θεωρία διατυπώνονται διαφορετικές απόψεις ως προς την υπεροχή του κοινοτικού δικαίου έναντι του Ελληνικού Συντάγματος.

129. Κατά μία άποψη το κοινοτικό δίκαιο υπερέχει των κοινών νόμων όχι όμως και του Ελληνικού Συντάγματος.

Και αυτό γιατί κατά την άποψη αυτή δεν υπάρχει στο ίδιο το Σύνταγμα διάταξη η οποία θα όριζε τον παραμερισμό του σε περίπτωση σύγκρουσης κάποιας διάταξης του Συντάγματος με το κοινοτικό δίκαιο. Ως εκ τούτου δεν είναι λογικό να προσδίδεται υπεροχή των κοινοτικών διατάξεων έναντι του Συντάγματος αφού η ισχύς των διατάξεων αυτών στην Ελληνική έννομη τάξη ερείδεται ακριβώς επί του ίδιου του Συντάγματος και ειδικότερα στο άρθρο 28 αυτού.

Και η εν λόγω άποψη επισημαίνει ότι τα παραπάνω ισχύουν παρά το γεγονός ότι η σταθερή νομολογία του ΔΕΚ για την υπεροχή του κοινοτικού δικαίου ως προς

όλους τους κανόνες των εσωτερικών εννόμων τάξεων περιλαμβάνει σ' αυτές και τα Συντάγματα των επί μέρους κρατών-μελών.

Επομένως σύμφωνα με την άποψη αυτή οι ιδιώτες δεν μπορούν να επικαλεστούν διατάξεις Οδηγιών με άμεση ισχύ έναντι των δημοσίων φορέων στο βαθμό που οι εν λόγω διατάξεις της Οδηγίας εμπεριέχουν προβλέψεις οι οποίες έρχονται σε αντίθεση με ρητές διατάξεις του Ελληνικού Συντάγματος.

130. Κατά μία άλλη άποψη όμως η οποία είναι και η κρατούσα το κοινοτικό δίκαιο επικρατεί κάθε μορφής δικαίου συμπεριλαμβανομένου και του Συντάγματος των κρατών μελών. Και επ' αυτού δεν χωρεί αμφισβήτηση αφού με ρητό και κατηγορηματικό τρόπο το ίδιο το ΔΕΚ έκρινε ότι το κοινοτικό δίκαιο υπερισχύει των συνταγματικών διατάξεων.

Για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα ορισμένα ανώτατα δικαστήρια των κρατών μελών προεξάρχοντος του Ομοσπονδιακού Συνταγματικού Δικαστηρίου της Γερμανίας δεν αποδεχόταν την υπεροχή του κοινοτικού δικαίου σε σχέση με το Σύνταγμα των κρατών μελών. Πλην όμως μετά από σύγκρουση αρκετών ετών τα διάφορα ανώτατα δικαστήρια υποχώρησαν έστω και με τακτ για να σώσουν τα προσχήματα και σήμερα δεν αμφισβητείται σε επίπεδο τουλάχιστον θεωρίας ότι το κοινοτικό δίκαιο πρωτογενές ή παράγωγο υπερισχύει πάσης αντιθέτου διατάξεως του εθνικού δικαίου συμπεριλαμβανομένων και των συνταγματικών διατάξεων των κρατών μελών της Ένωσης.

Οι πηγές του ευρωπαϊκού κοινοτικού δικαίου

Κατηγορίες

131. Οι πηγές του Ευρωπαϊκού Κοινοτικού Δικαίου διακρίνονται:

- α) στο πρωτογενές κοινοτικό δίκαιο και
- β) στο δευτερογενές ή παράγωγο κοινοτικό δίκαιο.

Πρωτογενές δίκαιο

132. Πρωτογενές δίκαιο ονομάζεται το συμβατικό δίκαιο που δημιούργησε ή τροποποίησε τις συνθήκες για τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες και την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Σ' αυτό περιλαμβάνονται οι τρεις ιδρυτικές συνθήκες, δηλαδή η συνθήκη της ΕΚΑΧ, της ΕΟΚ, και της ΕΚΑΕ, η συμφωνία περί κοινών οργάνων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, η σύμβαση για την σύσταση κοινού Συμβουλίου και Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, η πρώτη σύμβαση προϋπολογισμού, η συνθήκη προσχώρησης του Ηνωμένου Βασιλείου, της Ιρλανδίας και της Δανίας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, η δεύτερη σύμβαση προϋπολογισμού, η συνθήκη προσχώρησης της Ελλάδας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, η συνθήκη προσχώρησης της Ισπανίας και Πορτογαλίας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη και τέλος οι πράξεις των Μονίμων Αντιπροσώπων των Κυβερνήσεων των κρατών-μελών στο πλαίσιο του Συμβουλίου.

Επίσης η Συνθήκη του Μάαστριχτ, η Συνθήκη του Άμστερνταμ, η Συνθήκη της Νίκαιας και οι Συνθήκες προσχώρησης των υπολοίπων κρατών μελών με τελευταία τη Συνθήκη προσχώρησης Βουλγαρίας και Ρουμανίας.

Δευτερογενές δίκαιο

133. Δευτερογενές ή παράγωγο δίκαιο καλούνται οι κανονιστικές πράξεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ή του Συμβουλίου αυτοτελώς ή της Επιτροπής οι οποίες εκδίδονται σε εκτέλεση του πρωτογενούς κοινοτικού δικαίου.

Αυτές σύμφωνα με το άρθρο 249 ΣΕΚ διακρίνονται:

- 1) σε ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥΣ
- 2) σε ΟΔΗΓΙΕΣ
- 3) σε ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Εντελώς συνοπτικά σε σχέση με τις ως άνω πράξεις αναφέρουμε τα εξής.

1) **Ο Κ Α Ν Ο Ν Ι Σ Μ Ο Σ** είναι η σπουδαιότερη πηγή του παράγωγου κοινοτικού δικαίου.

Τα κύρια χαρακτηριστικά του είναι τα εξής:

- α) Έχει γενική ισχύ.
- β) Είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη του.
- γ) Ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος μέλος.

2) **Η Ο Δ Η Γ Ι Α** αποτελεί επίσης μορφή δευτερογενούς κοινοτικού δικαίου την οποία ο καθηγητής Δαλτόγλου χαρακτηρίζει σαν ιδιότυπη.(Π.Δ. Δαλτόγλου, Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο, Αθήνα 1979,σελ 121)

Τα κυριότερα χαρακτηριστικά της είναι τα εξής:

- α) Δεσμεύει μόνο εκείνα τα κράτη στα οποία απευθύνεται.
- β) Η εν λόγω δέσμευση αφορά μόνο το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα.
- γ) Αφήνει την επιλογή του τύπου και των μέσων επίτευξης του επιδιωκόμενου αποτελέσματος στις εθνικές αρχές.

3) **Η Α Π Ο Φ Α Σ Η** είναι δεσμευτική ως προς όλα τα μέρη της για τους αποδέκτες που ορίζει.

Οι αποφάσεις μπορεί να έχουν ως αποδέκτες φυσικά ή νομικά πρόσωπα.

Δυνατόν να έχουν και κράτη μέλη. Στην περίπτωση αυτή και εφόσον η απόφαση έχει κανονιστικό χαρακτήρα τότε αποτελεί πηγή του κοινοτικού δικαίου.

Πηγή του κοινοτικού δικαίου αποτελούν επίσης:

- 1) οι γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου.
- 2) το έθιμο.
- 3) το διεθνές δίκαιο.

Η νομολογία του Δικαστηρίου δεν αποτελεί πηγή δικαίου.

134. Σύμφωνα με το άρθρο 249 της ενοποιημένης απόδοσης της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΣΕΚ) τα όργανα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας προκειμένου να εκπληρώσουν την αποστολή που τους έχει ανατεθεί από τη ΣΕΚ εκδίδουν τις παρακάτω πράξεις:

1. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο από κοινού με το Συμβούλιο εκδίδουν Κανονισμούς και Οδηγίες.
2. Το Συμβούλιο εκδίδει Κανονισμούς, Οδηγίες, λαμβάνει Αποφάσεις και διατυπώνει συστάσεις ή γνώμες.
3. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο διατυπώνει γνώμες.
4. Η Επιτροπή εκδίδει Κανονισμούς, Οδηγίες, λαμβάνει Αποφάσεις και διατυπώνει συστάσεις ή γνώμες.

Με βάση τα παραπάνω ο Κανονισμός και η Οδηγία αποτελούν τις κατ' εξοχήν νομοθετικές πράξεις της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Τη φύση και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των εν λόγω Πράξεων που εκτέθηκαν ως άνω συνοπτικά θα αναλύσουμε παρακάτω.

Ο Κανονισμός

135.Όπως προαναφέρθηκε τα κύρια χαρακτηριστικά του Κανονισμού είναι τα εξής:

1. Έχει γενική ισχύ.
2. Είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη του.
3. Ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος μέλος.

Όπως έχει κριθεί από τη νομολογία και των ελληνικών δικαστηρίων λόγω της φύσεως και του σκοπού του μέσα στο σύστημα των πηγών του Κοινοτικού Δικαίου ο Κανονισμός έχει ως άμεσο αποτέλεσμα τη δημιουργία ατομικών δικαιωμάτων τα οποία τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν να προστατεύουν.

Επίσης ο Κανονισμός συνιστά μονομερή νομοθετική ή κανονιστική δεσμευτική πράξη των οργάνων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, ανήκει στο παράγωγο δίκαιο και έχει ισχύ ανώτερη των τυπικών νόμων.

Σύμφωνα με τη νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων όταν ο Κανονισμός δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων έχει ισχύ αυτοδίκαιη και ευθεία, από την ημέρα της δημοσίευσής του ή διαφορετικά από την εικοστή ημέρα δημοσίευσής του, στην εσωτερική έννομη τάξη των κρατών μελών, υπερισχύει κάθε αντίθετης διάταξης ή ρύθμισης του εθνικού δικαίου, επάγεται ευθέως έννομες συνέπειες και δημιουργεί δικαιώματα και υποχρεώσεις όχι μόνο έναντι των κρατών μελών αλλά και των ιδιωτών, χωρίς να χρειάζεται καμία εθνική πράξη γι' αυτό.

Τα κράτη μέλη για να επιτύχουν την εφαρμογή του Κανονισμού δεν έχουν το δικαίωμα να λάβουν μέτρα που να έχουν σαν αντικείμενο την τροποποίηση της έκτασης εφαρμογής των διατάξεων του ή την προσθήκη σε αυτές άλλων διατάξεων.

Το κύρος του Κανονισμού μπορεί κατ' αρχάς να αμφισβητηθεί σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 230 ΣΕΚ που έχουμε αναλύσει παραπάνω.

Μετά την παρέλευση της προθεσμίας των δύο μηνών για την ευθεία προσβολή του Κανονισμού κατ' άρθρο 230 ΣΕΚ το κύρος του Κανονισμού μπορεί επίσης να αμφισβητηθεί επ' ευκαιρία εκκρεμούς δίκης.

Έτσι μπορεί κατ' άρθρο 241 ΣΕΚ να προβληθεί ένσταση νομιμότητας του Κανονισμού είτε ενώπιον του ΔΕΚ από τα διάδικα μέρη και εφόσον εκκρεμεί ενώπιον αυτό σχετική δίκη, είτε ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων οπότε στα εθνικά δικαστήρια ανήκει η σχετική πρωτοβουλία υποβολής προδικαστικού ερωτήματος στο ΔΕΚ με αντικείμενο τη νομιμότητα του Κανονισμού.

Με το άρθρο 2 της Συνθήκης Προσχώρησης της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα και στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας που κυρώθηκε με το Ν. 945/1979 και άρχισε να ισχύει από 1.1.1981 από την προσχώρηση τόσο οι διατάξεις των αρχικών Συνθηκών όσο και οι πράξεις των Κοινοτήτων άρα και οι Κανονισμοί δεσμεύουν την Ελληνική Δημοκρατία και εφαρμόζονται κατά τους ειδικότερους όρους της Συνθήκης και της εν λόγω Πράξης Προσχώρησης.

Η Οδηγία

136. Σύμφωνα με το άρθρο 249 ΣΕΚ οι Οδηγίες απευθύνονται όχι απ' ευθείας στους ιδιώτες, αλλά μόνο προς τα κράτη-μέλη τα οποία άλλωστε έχουν και την δυνατότητα να λάβουν τα μέτρα με τα οποία θα καταστεί εφικτή η επίτευξη του επιδιωκόμενου αποτελέσματος.

Το κράτος μέλος που είναι αποδέκτης της Οδηγίας έχει υποχρέωση να πραγματοποιήσει τον επιδιωκόμενο σκοπό μέσα στην προθεσμία που τάσσεται από την ίδια την Οδηγία.

Είναι όμως ελεύθερο να επιλέξει τον τύπο και τα μέσα με τα οποία θα επιτύχει το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα αξιοποιώντας δηλαδή τους διάφορους εν γένει κανόνες δικαίου που προβλέπει κάθε εθνική έννομη τάξη. Αυτό σημαίνει ότι στην περίπτωση της Ελλάδας μπορεί να επιλεγεί η επίτευξη του επιδιωκόμενου αποτελέσματος να γίνει π.χ. με νόμο ή Προεδρικό Διάταγμα ή Υπουργική Απόφαση.

Αν μεταφερθεί η Οδηγία στο εσωτερικό δίκαιο των κρατών μελών εμπρόθεσμα τότε είναι προφανές ότι οι ιδιώτες μπορούν να επικαλεστούν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και των εθνικών διοικήσεων της διατάξεις του εθνικού δικαίου που ενσωματώνει την εν λόγω Οδηγία στην εσωτερική έννομη τάξη.

Στις περιπτώσεις αυτές η ισχύς του εν λόγω εθνικού δικαίου δημιουργεί δικαιώματα τα οποία οι ιδιώτες μπορεί να επικαλεστούν τόσο έναντι του εν λόγω κράτους μέλους όσο και έναντι άλλων ιδιωτών.

Η κατάσταση είναι διαφορετική στην περίπτωση που το κράτος μέλος δεν τηρήσει τις υποχρεώσεις του εκ της Συνθήκης και δεν μετατρέψει στην Οδηγία σε κανόνες εσωτερικού δικαίου εντός της νομίμου προθεσμίας που τάσσεται από την Οδηγία στα κράτη μέλη για συμμόρφωση με τις διατάξεις της εν λόγω Οδηγίας.

Τότε υπό ορισμένες προϋποθέσεις οι ιδιώτες μπορούν να επικαλεστούν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων την εφαρμογή της Οδηγίας.

Προϋπόθεση απαραίτητη είναι να εμπεριέχει η υπό κρίση Οδηγία διατάξεις οι οποίες να έχουν άμεση ισχύ.

Για να γίνει αυτό θα πρέπει η Οδηγία να περιέχει κανόνες σαφείς και ορισμένους δεκτικούς απ' ευθείας εφαρμογής στην εσωτερική έννομη τάξη των κρατών-μελών.

Έτσι οι υπό κρίση διατάξεις της Οδηγίας πρέπει:

1. Να είναι επαρκώς ακριβείς, σαφείς και πλήρεις.
2. Να μην περιέχουν αιρέσεις και επιφυλάξεις και να μην παρέχουν στα κράτη-μέλη περιθώρια επιλογής και διακριτική ευχέρεια για τον τόπο, τον χρόνο ή την έκταση της εφαρμογής τους.

Με τα εν λόγω χαρακτηριστικά παρόντα οι υπό κρίση διατάξεις καθιστούν δυνατό στα εθνικά δικαστήρια να προσδιορίσουν το ακριβές περιεχόμενο του επίδικου δικαιώματος, τον δικαιούχο και τον υπόχρεο καθώς επίσης και τον τρόπο άσκησης του.

Στην περίπτωση λοιπόν αυτή οι υπό κρίση διατάξεις της Οδηγίας η οποία δεν έχει ενσωματωθεί εμπροθέσμως στην εσωτερική έννομη τάξη παράγουν άμεση ισχύ και οι ιδιώτες μπορούν να επικαλεστούν τις εν λόγω διατάξεις της Οδηγίας ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων του παραλήπτη κράτους-μέλους μόνο έναντι του εν λόγω κράτους μέλους και όχι έναντι και των ιδιωτών.

Στη συνέχεια τα εθνικά δικαστήρια πρέπει να αφήσουν ανεφάρμοστες όσες διατάξεις του εθνικού δικαίου έρχονται σε αντίθεση με το κοινοτικό δίκαιο ενεργώντας έτσι σύμφωνα με τις αρχές της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου έναντι του εθνικού δικαίου και της πλήρους αποτελεσματικότητας των κοινοτικών κανόνων.

Σε περίπτωση που οι διατάξεις της Οδηγίας που δεν ενσωματώθηκε στο εσωτερικό δίκαιο εμπρόθεσμα δεν είναι σαφείς, επαρκείς και ανεπιφύλακτες δεν έχουν άμεση ισχύ και δεν παράγουν άμεσα αποτελέσματα τα οποία να μπορούν εν προκειμένω να επικαλεστούν οι ιδιώτες ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων κατά των κρατών μελών.

Τότε έχουν την δυνατότητα οι ιδιώτες να προσφύγουν στα εθνικά δικαστήρια κατά του κράτους μέλους που δεν ενσωμάτωσε εμπρόθεσμα την Οδηγία στο εσωτερικό του δίκαιο και να ζητήσουν από το εν λόγω κράτος μέλος αποζημίωση για τη ζημιά που υπέστησαν λόγω της μη μεταφοράς της Οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο.

Παρεμφερή δικαιώματα διατηρούν οι ιδιώτες και σε περίπτωση που το κράτος μέλος μεταφέρει μεν εμπροθέσμως την Οδηγία στο εσωτερικό δίκαιο πλην όμως η εν λόγω μεταφορά δεν είναι νόμιμη λόγω μεταβολής εκ μέρους του κανόνα του εθνικού δικαίου που ενσωματώνει στην εσωτερική έννομη τάξη των διατάξεων της Οδηγίας.

ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ
ΜΑΡΙΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Η Μεταρρυθμιστική Συνθήκη

Εισαγωγή

137. Η Μεταρρυθμιστική Συνθήκη (ΜΣ)¹ της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή αλλιώς η Συνθήκη της Λισσαβώνας (ΣΛ) υπογράφηκε από τους ηγέτες των 27 κρατών μελών της Ένωσης στις 13 Δεκεμβρίου 2007 στη Λισσαβώνα μετά τα αρνητικά δημοψηφίσματα στη Γαλλία και την Ολλανδία που ενταφίασαν κυριολεκτικά το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα.

Μέχρι τις 12 Ιουνίου 2008, ημέρα διεξαγωγής του Ιρλανδικού δημοψηφίσματος η ΜΣ είχε κυρωθεί από 18 συνολικά κράτη μέλη πλην όμως μετά το ιρλανδικό δημοψήφισμα στο οποίο επικράτησε το «ΟΧΙ» με 53,4% και απορρίφθηκε η κύρωση της ΜΣ έχει δημιουργηθεί έντονος προβληματισμός για την τύχη της ΜΣ.

Παρά ταύτα στις 18 Ιουνίου 2008 το Ηνωμένο Βασίλειο κύρωσε τη ΜΣ, το δε Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που συνεδρίασε στις Βρυξέλλες στις 19 και 20/6/2008 κάλεσε τα κράτη μέλη να συνεχίσουν τις κυρώσεις και επικυρώσεις της ΜΣ.

Στο πλαίσιο αυτό η Κύπρος, η Ολλανδία, το Βέλγιο, η Ισπανία και η Ιταλία προχώρησαν στην κύρωση της ΜΣ ανεβάζοντας τον αριθμό των κρατών μελών που είχαν κυρώσει τη ΜΣ μέχρι τις 31 Ιουλίου 2008 σε 24 από τα 27 κράτη μέλη.

Παρά ταύτα συνεχίζουν να υπάρχουν έντονα προβλήματα λόγω των αρνητικών διαθέσεων της Πολωνίας και Τσεχίας. Πάντως ο Νικολά Σαρκοζί και η γαλλική Προεδρία εμμένουν στη διαδικασία επικύρωσης της ΜΣ αν και δεν έχουν μέχρι στιγμής παρουσιάσει μια σοβαρή πρόταση εξόδου από την κρίση. Όμως και από την πλευρά του ιρλανδικού «ΟΧΙ» διαφαίνονται τα πρώτα σημάδια αναζήτησης κάποιας συμβιβαστικής λύσης στο βαθμό που ικανοποιηθούν από τη Ένωση ορισμένα αιτήματα.

Επί της ουσίας η ΜΣ δεν διαφέρει πολύ από τις ρυθμίσεις του Ευρωπαϊκού Συντάγματος (ΕΣ).

Στο πλαίσιο αυτό διατηρούνται οι βασικές πρόνοιες για την εγκαθίδρυση μιας νεοφιλελεύθερης Ευρώπης και δεν προβλέπεται η λήψη σοβαρών μέτρων για τη μείωση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Ταυτόχρονα η ΜΣ προχώρησε στην κατάργηση της πολυθεμελιακής δομής της Ένωσης, στην κατάργηση δηλαδή των τριών πυλώνων και στη δημιουργία μιας Ένωσης με ενιαία δομή και ενιαία νομική προσωπικότητα που αντικαθιστά και διαδέχεται την Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

¹ ΕΕ C 306/17.12.2007. Η ΜΣ στην ουσία αποτελείται από δύο Συνθήκες. Από τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ) και από τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ). Η αναφορά στα άρθρα της ΣΕΕ και ΣΛΕΕ θα γίνεται με βάση τους πίνακες αντιστοιχιών του άρθρου 5 ΜΣ που εμπεριέχονται στο ειδικό Παράρτημα, βλ. ΕΕ C 306, σελ. 202 επόμε.

Το πολιτικό σύστημα της Ένωσης

138. Η ΜΣ διαμορφώνει ένα συγκεκριμένο πολιτικό πλαίσιο δράσης των οργάνων της Ένωσης, των πολιτών της αλλά και των κρατών μελών. Θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι στην ουσία διαμορφώνει τις βασικές αρχές ενός υπερεθνικού πολιτικού συστήματος στο πλαίσιο του οποίου ο πολίτης της Ένωσης καλείται να διαδραματίσει ένα σημαντικό ρόλο.

Οι αξίες της Ένωσης

139. Σύμφωνα με το άρθρο 2 ΣΕΕ η Ένωση βασίζεται στις αξίες του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, του κράτους δικαίου, καθώς και του σεβασμού των ανθρώπινων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων των προσώπων που ανήκουν σε μειονότητες. Οι αξίες αυτές είναι κοινές στα κράτη μέλη εντός κοινωνίας που χαρακτηρίζεται από τον πλουραλισμό, την απαγόρευση των διακρίσεων, την ανοχή, τη δικαιοσύνη, την αλληλεγγύη και την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών.

Σεβασμός της εθνικής ταυτότητας των κρατών μελών

140. Περαιτέρω σύμφωνα με το άρθρο 4 ΣΕΕ η Ένωση σέβεται την ισότητα των κρατών μελών ενώπιον των Συνθηκών καθώς και την εθνική τους ταυτότητα που είναι συμβατή με τη θεμελιώδη πολιτική και συνταγματική τους δομή, στην οποία συμπεριλαμβάνεται η περιφερειακή και τοπική αυτοδιοίκηση. Σέβεται τις ουσιαστικές λειτουργίες του κράτους, ιδίως δε τις λειτουργίες που αποβλέπουν στη διασφάλιση της εδαφικής ακεραιότητας, τη διατήρηση της δημόσιας τάξης και την προστασία της εθνικής ασφάλειας. Ειδικότερα, η εθνική ασφάλεια παραμένει στην ευθύνη κάθε κράτους μέλους.

Η αρχή της υπερεθνικής πίστης και συνεργασίας

141. Ταυτόχρονα σύμφωνα με την αρχή της καλόπιστης συνεργασίας, η Ένωση και τα κράτη μέλη εκπληρώνουν τα εκ των Συνθηκών καθήκοντα βάσει αμοιβαίου σεβασμού και αμοιβαίας συνεργασίας. Έτσι τα κράτη μέλη λαμβάνουν κάθε γενικό ή ειδικό μέτρο ικανό να διασφαλίσει την εκτέλεση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τις Συνθήκες ή προκύπτουν από πράξεις των θεσμικών οργάνων της Ένωσης. Επίσης τα κράτη μέλη διευκολύνουν την Ένωση στην εκπλήρωση της αποστολής της και απέχουν από τη λήψη οποιουδήποτε μέτρου ικανού να θέσει σε κίνδυνο την πραγματοποίηση των στόχων της Ένωσης.

Δημοκρατικές αρχές της Ένωσης

142. Σε όλες τις δραστηριότητές της, η Ένωση σέβεται την αρχή της ισότητας των πολιτών της, οι οποίοι τυγχάνουν ίσης προσοχής από τα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της. Ως γνωστό πολίτης της Ένωσης είναι κάθε πρόσωπο που έχει την υπηκοότητα κράτους μέλους ενώ η ιθαγένεια της Ένωσης προστίθεται στην εθνική ιθαγένεια και δεν την αντικαθιστά.

Το υπερεθνικό αυτό πολιτικό σύστημα της Ένωσης στηρίζεται στις αρχές τόσο της αντιπροσωπευτικής όσο και της συμμετοχικής δημοκρατίας. Μάλιστα ιδιαίτερος ρόλος αναγνωρίζεται στο πλαίσιο αυτό και στα υπερεθνικά πολιτικά κόμματα, ενώ οι πολίτες της Ένωσης αντικαθιστούν τους λαούς των κρατών μελών ως πρωτογενής

πυλώνας νομιμοποίησης της Ένωσης μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, αφού το τελευταίο χαρακτηρίζεται πλέον ως το όργανο που «απαρτίζεται από αντιπροσώπους των πολιτών της Ένωσης»² και όχι «από αντιπροσώπους των λαών των κρατών μελών που έχουν συνενωθεί στην Κοινότητα» όπως καθορίζει το ισχύον άρθρο 189 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα (ΣΕΚ).

Οι ρυθμίσεις αυτές περιλαμβάνονται στον Τίτλο II της ΣΕΕ «Διατάξεις περί δημοκρατικών αρχών».

Η αρχή της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας

143. Σύμφωνα με το άρθρο 10 ΣΕΕ η λειτουργία της Ένωσης θεμελιώνεται στην αντιπροσωπευτική δημοκρατία.

Έτσι οι μεν πολίτες της Ένωσης εκπροσωπούνται άμεσα στο επίπεδο της Ένωσης στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, τα δε κράτη μέλη εκπροσωπούνται στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο από τον αρχηγό κράτους ή κυβέρνηση και στο Συμβούλιο από τις κυβερνήσεις τους, οι οποίοι είναι δημοκρατικά υπεύθυνοι είτε έναντι των εθνικών τους κοινοβουλίων, είτε έναντι των πολιτών τους.

Στο πλαίσιο της αρχής της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας το άρθρο 10 παρ. 3 ΣΕΕ διασφαλίζει σε κάθε πολίτη της Ένωσης το δικαίωμα να συμμετέχει στον δημοκρατικό βίο της Ένωσης. Αυτό μπορεί να γίνεται κυρίως μέσω των πολιτικών κομμάτων σε ευρωπαϊκό επίπεδο τα οποία καλούνται να συμβάλλουν στην διαμόρφωση της ευρωπαϊκής πολιτικής συνείδησης και στην έκφραση της βούλησης των πολιτών της Ένωσης.

Ταυτόχρονα στο άρθρο 10 ΣΕΕ επισημαίνεται ότι όλες οι αποφάσεις της Ένωσης πρέπει να λαμβάνονται όσο το δυνατόν πιο ανοιχτά και εγγύτερα στους πολίτες.

Η αρχή της συμμετοχικής δημοκρατίας

144. Περαιτέρω στο πλαίσιο της αρχής της συμμετοχικής δημοκρατίας που κατοχυρώνεται από τη ΣΕΕ τα θεσμικά όργανα της Ένωσης κατ' άρθρο 11 ΣΕΕ αφ' ενός μεν δίδουν με τα κατάλληλα μέσα στους πολίτες και στις αντιπροσωπευτικές ενώσεις τη δυνατότητα να γνωστοποιούν και να ανταλλάσσουν δημόσια τις γνώμες τους σε όλους τους τομείς δράσης της Ένωσης και αφ' ετέρου διατηρούν ανοικτό, διαφανή και τακτικό διάλογο με τις αντιπροσωπευτικές ενώσεις και την κοινωνία των πολιτών.

Ταυτόχρονα προκειμένου να εξασφαλίζεται η συνοχή και η διαφάνεια των δράσεων της Ένωσης, η Επιτροπή διεξάγει ευρείες διαβουλεύσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη.

Σύμφωνα με το άρθρο 11 παρ. 4 ΣΕΕ οι πολίτες της Ένωσης, εφόσον συγκεντρωθεί αριθμός τουλάχιστον ενός εκατομμυρίου, υπήκοοι σημαντικού αριθμού κρατών μελών, μπορούν να λαμβάνουν την πρωτοβουλία να καλούν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, να υποβάλλει κατάλληλες προτάσεις επί θεμάτων στα οποία οι εν λόγω πολίτες θεωρούν ότι απαιτείται νομική πράξη της Ένωσης για την εφαρμογή των Συνθηκών. Οι διαδικασίες και προϋποθέσεις που απαιτούνται για τη διατύπωση της εν λόγω πρωτοβουλίας καθορίζονται σύμφωνα με το άρθρο 24, πρώτο εδάφιο ΣΛΕΕ.

---

² Άρθρο 14 παρ. 2 ΣΕΕ.

Επομένως η ΜΣ διαμορφώνει σε ενωσιακό επίπεδο ένα πολιτικό σύστημα με δημοκρατικούς όρους λειτουργίας στο πλαίσιο του οποίου είναι εύλογο ότι θα μπορεί να επιτευχθεί μια πιο αποτελεσματική προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Οι αρμοδιότητες της ΕΕ

Η αρχή της δοτής αρμοδιότητας

145. Σε σχέση με τις αρμοδιότητες της Ένωσης το άρθρο 5 ΣΕΕ καθορίζει ότι η οριοθέτηση των αρμοδιοτήτων της Ένωσης διέπεται από την αρχή της δοτής αρμοδιότητας. Σύμφωνα με την αρχή της δοτής αρμοδιότητας, η Ένωση ενεργεί μόνον εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων που της απονέμουν τα κράτη μέλη με τις Συνθήκες, δηλαδή της ΣΕΕ και της ΣΛΕΕ για την επίτευξη των στόχων που οι Συνθήκες αυτές ορίζουν. Κάθε αρμοδιότητα η οποία δεν απονέμεται στην Ένωση με τις Συνθήκες ανήκει στα κράτη μέλη. Περαιτέρω η άσκηση των αρμοδιοτήτων της Ένωσης διέπεται από τις αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας.

Οι αρμοδιότητες της Ένωσης

146. Σύμφωνα με τη ΜΣ οι αρμοδιότητες της Ένωσης αποκρυσταλλώνονται σε:

- 1) Αποκλειστικές.
- 2) Συντρέχουσες.
- 3) Υποστηρικτικές, συντονιστικές και συμπληρωματικές.

Αυτή είναι μια ιδιαίτερα σημαντική εξέλιξη δεδομένου ότι η αρχή της επικουρικότητας σε ενωσιακό επίπεδο συνιστά ρήτρα καθορισμού ενάσκησης των μη αποκλειστικών αρμοδιοτήτων της Ένωσης.

Έτσι ένα σημαντικό πρόβλημα που αντιμετώπιζε η θεωρία σε σχέση με τον ακριβή προσδιορισμό του πεδίου εφαρμογής των αποκλειστικών και των συντρέχουσών αρμοδιοτήτων λύθηκε, αφού πλέον η Ένωση διαθέτει εξαντλητικό κατάλογο αποκλειστικών, συντρέχουσών και υποστηρικτικών αρμοδιοτήτων.

Σε ορισμένους τομείς που καθορίζονται στο άρθρο 6 ΣΛΕΕ και υπό τους όρους που προβλέπουν οι Συνθήκες, η Ένωση έχει αρμοδιότητα να αναλαμβάνει δράσεις για την υποστήριξη, τον συντονισμό ή τη συμπλήρωση της δράσης των κρατών μελών χωρίς ωστόσο να αντικαθιστά την αρμοδιότητά τους στον εν λόγω τομέα.

Αποκλειστικές αρμοδιότητες

147. Σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 2 ΣΛΕΕ όταν οι Συνθήκες απονέμουν στην Ένωση αποκλειστική αρμοδιότητα σε συγκεκριμένο τομέα, μόνο η Ένωση δύναται να νομοθετεί και να εκδίδει νομικά δεσμευτικές πράξεις, ενώ τα κράτη μέλη έχουν την εν λόγω δυνατότητα μόνο εάν εξουσιοδοτούνται προς τούτο από την Ένωση ή μόνο για να εφαρμόσουν τις πράξεις της Ένωσης.

Η Ένωση έχει αποκλειστική αρμοδιότητα στους παρακάτω πέντε τομείς:

- α) τελωνειακή ένωση,

- β) θέσπιση των κανόνων ανταγωνισμού που είναι αναγκαίοι για τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς,
- γ) νομισματική πολιτική για τα κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ,
- δ) διατήρηση των βιολογικών πόρων της θάλασσας στο πλαίσιο της κοινής αλιευτικής πολιτικής,
- ε) κοινή εμπορική πολιτική.

Συντρέχουσες αρμοδιότητες

148. Όταν όμως οι Συνθήκες απονέμουν στην Ένωση συντρέχουσα αρμοδιότητα με τα κράτη μέλη σε συγκεκριμένο τομέα, η Ένωση και τα κράτη μέλη δύνανται να νομοθετούν και να εκδίδουν νομικά δεσμευτικές πράξεις στον τομέα αυτό.

Στο πλαίσιο αυτό τα κράτη μέλη ασκούν τις αρμοδιότητές τους κατά το μέτρο που η Ένωση δεν έχει ασκήσει τη δική της. Τα κράτη μέλη ασκούν εκ νέου τις αρμοδιότητές τους κατά το μέτρο που η Ένωση αποφάσισε να παύσει να ασκεί τη δική της. Η Ένωση έχει συντρέχουσα αρμοδιότητα με τα κράτη μέλη όταν οι Συνθήκες της απονέμουν αρμοδιότητα μη εμπίπτουσα στους τομείς των άρθρων 3 και 6 ΣΛΕΕ, δηλαδή στους παραπάνω τομείς της αποκλειστικής αρμοδιότητας της Ένωσης και στους τομείς που εμπíπτουν στις υποστηρικτικές, συμπληρωματικές ή συντονιστικές αρμοδιότητες της Ένωσης.

Οι συντρέχουσες αρμοδιότητες της Ένωσης και των κρατών μελών αφορούν τους εξής κύριους τομείς:

- α) την εσωτερική αγορά,
- β) την κοινωνική πολιτική, για τις πτυχές που καθορίζονται στη ΣΛΕΕ.
- γ) την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή,
- δ) την γεωργία και την αλιεία, με την εξαίρεση της διατήρησης των βιολογικών πόρων της θάλασσας,
- ε) το περιβάλλον,
- στ) την προστασία των καταναλωτών,
- ζ) τις μεταφορές,
- η) τα διευρωπαϊκά δίκτυα,
- θ) την ενέργεια,
- ι) τον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης,
- ια) τις κοινές προκλήσεις για την ασφάλεια στον τομέα δράσης της δημόσιας υγείας, για τις πτυχές που καθορίζονται στην ΣΛΕΕ.

Η αρχή της επικουρικότητας

149. Σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας στους τομείς οι οποίοι δεν υπάγονται στην αποκλειστική της αρμοδιότητα, η Ένωση παρεμβαίνει μόνο εφόσον και κατά τον βαθμό που οι στόχοι της προβλεπόμενης δράσης δεν μπορούν να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη, τόσο σε κεντρικό όσο και σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, μπορούν όμως λόγω της κλίμακας ή των αποτελεσμάτων της προβλεπόμενης δράσης να επιτευχθούν καλύτερα στο επίπεδο της Ένωσης.

Από τα παραπάνω προκύπτουν ορισμένες ενδιαφέρουσες κατ' αρχήν παρατηρήσεις:

- 1) Ότι η εν λόγω διατύπωση διαφέρει εν μέρει από την προγενέστερη του άρθρου 5 ΣΕΚ στο βαθμό που για πρώτη φορά επιχειρείται μια έστω έμμεση διάσπαση της

αρχής της θεσμικής και διαδικαστικής αυτονομίας του κράτους μέλους αφού γίνεται αναφορά σε τρία επίπεδα λήψης απόφασης εντός των κρατών μελών, δηλαδή σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Με τον τρόπο αυτό η αρχή της επικουρικότητας δεν προσδιορίζει το δίπολο Ένωση/κράτος μέλος αλλά διαβρώνει τη μονολιθικότητα του εθνικού κράτους απαιτώντας για τις ανάγκες λειτουργίας της Ένωσης στο πεδίο των μη αποκλειστικών αρμοδιοτήτων τρία εθνικά επίπεδα δράσης, το κεντρικό, το περιφερειακό και το τοπικό. Τα εν λόγω επίπεδα δράσης συνιστούν τμήματα της υπερεθνικής πολυεπίπεδης διακυβέρνησης στο πλαίσιο της οποίας τα διάφορα υπο-εθνικά επίπεδα εμπλέκονται στην παραγωγή αλλά και εκτέλεση ευρωπαϊκών πολιτικών. Πρόκειται για μια ιδιαίτερα λειτουργική προσέγγιση η οποία συμβάλλει όχι μόνο στην αποκέντρωση αλλά και στην αποτελεσματική λειτουργία της Ένωσης και η οποία πάντως αναμένεται να προκαλέσει ποικίλες αντιδράσεις.

2) Ότι η αρχή της επικουρικότητας εφαρμόζεται κατά την ενάσκηση εκ μέρους της Ένωσης κάθε μορφής και τύπου ενωσιακής αρμοδιότητας πλην εκείνων που εμπίπτουν στο πεδίο των αποκλειστικών αρμοδιοτήτων.

3) Ότι τελικά σύμφωνα με τη ΜΣ η επικουρικότητα επιβάλλεται κυρίως για λόγους αποτελεσματικότητας.

4) Ότι η ΜΣ επιχειρεί μια στάθμιση αποτελεσματικότητας και δημοκρατικής ποιότητας γεγονός το οποίο δεν είναι εύκολη υπόθεση.

Η ΜΣ υιοθέτησε σημαντικές ρυθμίσεις για την τήρηση της αρχής της επικουρικότητας αναθέτοντας επ' αυτού ένα ειδικό ρόλο στα εθνικά κοινοβούλια (ΕΘΚ) αποσκοπώντας με τον τρόπο αυτό στην ενίσχυση της δημοκρατικής νομιμοποίησης της Ένωσης. Οι ρυθμίσεις αυτές προβλέπονται ειδικότερα σε δύο Πρωτόκολλα. Στο Πρωτόκολλο για την εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας και της αναλογικότητας (ΠΕΑ) και στο Πρωτόκολλο για το ρόλο των εθνικών κοινοβουλίων (ΠΕΚ).

Τα όργανα της Ένωσης

150. Σύμφωνα με το άρθρο 13 ΣΕΕ η Ένωση διαθέτει θεσμικό πλαίσιο που αποσκοπεί στην προώθηση των αξιών της, στην επιδίωξη των στόχων της, στην εξυπηρέτηση των συμφερόντων της, των συμφερόντων των πολιτών της και των συμφερόντων των κρατών μελών, καθώς και στη διασφάλιση της συνοχής, της αποτελεσματικότητας και της συνέχειας των πολιτικών και των δράσεών της.

Τα θεσμικά όργανα της Ένωσης είναι:

- 1) το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο,
- 2) το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο,
- 3) το Συμβούλιο,
- 4) η Ευρωπαϊκή Επιτροπή
- 5) το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
- 6) η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα,
- 7) το Ελεγκτικό Συνέδριο.

Κάθε θεσμικό όργανο οφείλει να δρα εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων που του ανατίθενται από τις Συνθήκες, σύμφωνα με τις διαδικασίες, τους όρους και τους

σκοπούς τους οποίους προβλέπουν. Τα θεσμικά όργανα συνεργάζονται μεταξύ τους καλή τη πίστει.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και η Επιτροπή επικουρούνται από την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και από την Επιτροπή των Περιφερειών, οι οποίες ασκούν συμβουλευτικά καθήκοντα.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

151. Σε επίπεδο αρμοδιοτήτων το άρθρο 14 ΣΕΕ προβλέπει ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ασκεί, από κοινού με το Συμβούλιο, νομοθετικά και δημοσιονομικά καθήκοντα. Ασκεί καθήκοντα πολιτικού ελέγχου και συμβουλευτικά καθήκοντα υπό τους όρους που προβλέπονται στις Συνθήκες, ενώ εκλέγει τον πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο απαρτίζεται από αντιπροσώπους των πολιτών της Ένωσης. Ο αριθμός τους δεν υπερβαίνει τους επτακόσιους πενήντα συν τον πρόεδρο. Η εκπροσώπηση των πολιτών είναι αναλογική κατά φθίνουσα τάξη, με ελάχιστο όριο έξι μελών ανά κράτος μέλος. Κανένα κράτος μέλος δεν λαμβάνει περισσότερες από ενενήντα έξι έδρες.

Τα μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου εκλέγονται για πέντε έτη με άμεση, καθολική, ελεύθερη και μυστική ψηφοφορία.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο

152. Σύμφωνα με το άρθρο 15 ΣΕΕ το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο παρέχει στην Ένωση την αναγκαία για την ανάπτυξη της ώθηση και καθορίζει τους γενικούς της πολιτικούς προσανατολισμούς και προτεραιότητες. Δεν ασκεί νομοθετική λειτουργία.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο απαρτίζεται από τους αρχηγούς κρατών ή κυβερνήσεων των κρατών μελών, καθώς και από τον πρόεδρό του και τον πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Ο ύπατος εκπρόσωπος της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας συμμετέχει στις εργασίες του.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συνέρχεται δις εξαμηνιαίως, συγκαλούμενο από τον πρόεδρό του. Όταν το απαιτεί η ημερήσια διάταξη, τα μέλη του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου δύνανται να αποφασίσουν ένας υπουργός να επικουρεί έκαστο μέλος, ο δε πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να επικουρείται από ένα μέλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Όταν το απαιτεί η κατάσταση, ο πρόεδρος συγκαλεί έκτακτη σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.

Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου

153. Σύμφωνα με το άρθρο 15 παρ.5 ΣΕΕ το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εκλέγει τον πρόεδρό του με ειδική πλειοψηφία για δύομισι έτη, η δε θητεία του είναι άπαξ ανανεώσιμη. Σε περίπτωση κωλύματος ή σοβαρού παραπτώματος, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μπορεί να τερματίσει τη θητεία του προέδρου του με την ίδια διαδικασία.

Ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου:

- 1) προεδρεύει και διευθύνει τις εργασίες του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου,
- 2) μεριμνά για την προετοιμασία και τη συνέχεια των εργασιών του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου σε συνεργασία με τον πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και βάσει των εργασιών του Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων,
- 3) καταβάλλει προσπάθειες για να διευκολύνει τη συνοχή και τη συναίνεση στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου,
- 4) παρουσιάζει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έκθεση μετά από κάθε σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.

Ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ασκεί, υπό την ιδιότητά του αυτή και στο επίπεδό του, την εξωτερική εκπροσώπηση της Ένωσης σε θέματα που άπτονται της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας, με την επιφύλαξη των αρμοδιοτήτων του ύπατου εκπροσώπου της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας.

Ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου δεν μπορεί να ασκεί εθνικό αξίωμα.

Το Συμβούλιο

154. Σύμφωνα με το άρθρο 16 ΣΕΕ το Συμβούλιο ασκεί, από κοινού με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, νομοθετικά και δημοσιονομικά καθήκοντα. Ασκεί καθήκοντα χάραξης πολιτικών και συντονισμού σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που προβλέπουν οι Συνθήκες.

Το Συμβούλιο απαρτίζεται από έναν αντιπρόσωπο κάθε κράτους μέλους σε υπουργικό επίπεδο, ο οποίος έχει την εξουσία να δεσμεύει την κυβέρνηση του κράτους μέλους το οποίο εκπροσωπεί και να ασκεί το δικαίωμα ψήφου.

Πλην των περιπτώσεων για τις οποίες οι Συνθήκες ορίζουν άλλως, το Συμβούλιο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία. Αρχής γενομένης από 1ης Νοεμβρίου 2014, ως ειδική πλειοψηφία ορίζεται ποσοστό τουλάχιστον 55 % των μελών του Συμβουλίου, το οποίο περιλαμβάνει τουλάχιστον δέκα πέντε μέλη και αντιπροσωπεύει κράτη μέλη που συγκεντρώνουν ποσοστό τουλάχιστον 65 % του πληθυσμού της Ένωσης.

Η μειοψηφία αρνησικυρίας πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον τέσσερα μέλη του Συμβουλίου, ειδάλλως θεωρείται ότι επιτυγχάνεται ειδική πλειοψηφία.

Το Συμβούλιο συνεδριάζει υπό διάφορες συνθέσεις.

Το Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων εξασφαλίζει τη συνοχή των εργασιών των διαφόρων συνθέσεων του Συμβουλίου. Προετοιμάζει τις συνόδους του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και διασφαλίζει τη συνέχειά τους σε επαφή με τον πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Το Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων διαμορφώνει την εξωτερική δράση της Ένωσης σύμφωνα με τις στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές που καθορίζει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και διασφαλίζει τη συνοχή της δράσης της Ένωσης.

Η Επιτροπή Μονίμων Αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών είναι υπεύθυνη για την προετοιμασία των εργασιών του Συμβουλίου.

Το Συμβούλιο συνέρχεται δημοσίως όταν συσκέπτεται και ψηφίζει επί σχεδίου νομοθετικής πράξης. Προς τον σκοπό αυτό, κάθε σύνοδος του Συμβουλίου διακρίνεται σε δύο σκέλη, αφιερωμένα αντίστοιχα στις εργασίες επί των νομοθετικών πράξεων της Ένωσης και στις μη νομοθετικές δραστηριότητες.

Η προεδρία των συνθέσεων του Συμβουλίου, πλην της σύνθεσης των Εξωτερικών Υποθέσεων, ασκείται από τους αντιπροσώπους των κρατών μελών στο Συμβούλιο βάσει συστήματος ισότιμης εναλλαγής, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που καθορίζονται στο άρθρο 236 ΣΛΕΕ.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή

155. Οι ρυθμίσεις σε σχέση με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν έχουν υποστεί σημαντικές αλλαγές σε σχέση με τα μέχρι σήμερα ισχύοντα.

Μια ενδιαφέρουσα αλλαγή αφορά στη σύνθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αφού η Ευρωπαϊκή Επιτροπή που διορίζεται μεταξύ της ημερομηνίας έναρξης ισχύος της Συνθήκης της Λισσαβώνας και της 31ης Οκτωβρίου 2014, απαρτίζεται από έναν υπήκοο από κάθε κράτος μέλος, συμπεριλαμβανομένου του προέδρου της και του ύπατου εκπροσώπου της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας, ο οποίος είναι ένας εκ των αντιπροέδρων της. Όμως από 1ης Νοεμβρίου 2014, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα απαρτίζεται από αριθμό μελών ο οποίος, συμπεριλαμβανομένου του προέδρου της και του ύπατου εκπροσώπου της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας, αντιστοιχεί στα δύο τρίτα του αριθμού των κρατών μελών, εκτός εάν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίσει ομόφωνα να αλλάξει τον εν λόγω αριθμό. Στο πλαίσιο αυτό τα μέλη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής επιλέγονται μεταξύ των υπηκόων των κρατών μελών βάσει συστήματος αυστηρά ισότιμης εναλλαγής μεταξύ των κρατών μελών που να επιτρέπει να αντικατοπτρίζεται το δημογραφικό και γεωγραφικό φάσμα του συνόλου των κρατών μελών. Το σύστημα αυτό θεσπίζεται ομόφωνα από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο σύμφωνα με το άρθρο 244 ΣΛΕΕ.

Ύπατος Εκπρόσωπος της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής

156. Σύμφωνα με το άρθρο 18 ΣΕΕ το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία και με τη συμφωνία του προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, διορίζει τον ύπατο εκπρόσωπο της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δύναται να τον απαλλάξει από τα καθήκοντά του με την ίδια διαδικασία. Ο ύπατος εκπρόσωπος ασκεί την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας της Ένωσης. Συμβάλλει με τις προτάσεις του στον σχεδιασμό της πολιτικής αυτής, την οποία και εκτελεί ως εντολοδόχος του Συμβουλίου. Ενεργεί κατά τον ίδιο τρόπο για την κοινή πολιτική ασφάλειας και άμυνας. Ο ύπατος εκπρόσωπος προεδρεύει του Συμβουλίου Εξωτερικών Υποθέσεων και κατέχει μια εκ των θέσεων αντιπροέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Μεριμνά για τη συνοχή της εξωτερικής δράσης της Ένωσης. Είναι επιφορτισμένος, εντός της Ευρωπαϊκής

Επιτροπής, για την άσκηση των καθηκόντων της στον τομέα των εξωτερικών σχέσεων και για τον συντονισμό των άλλων πτυχών της εξωτερικής δράσης της Ένωσης. Ταυτόχρονα σύμφωνα με το άρθρο 27 ΣΕΕ ο ύπατος εκπρόσωπος της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας, ο οποίος προεδρεύει του Συμβουλίου Εξωτερικών, συμβάλλει με τις προτάσεις του στη διαμόρφωση της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας και διασφαλίζει την εφαρμογή των αποφάσεων που εκδίδουν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Συμβούλιο.

Ο ύπατος εκπρόσωπος εκπροσωπεί την Ένωση για ζητήματα που εμπίπτουν στην κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας. Διεξάγει τον πολιτικό διάλογο με τρίτους εξ ονόματος της Ένωσης και εκφράζει τη θέση της Ένωσης στους διεθνείς οργανισμούς και στις διεθνείς διασκέψεις. Κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του, ο ύπατος εκπρόσωπος επικουρείται από ευρωπαϊκή υπηρεσία εξωτερικής δράσης. Η υπηρεσία αυτή συνεργάζεται στενά με τις διπλωματικές υπηρεσίες των κρατών μελών και απαρτίζεται από υπαλλήλους των αρμοδίων διευθύνσεων της Γενικής Γραμματείας του Συμβουλίου και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής καθώς και αποσπασμένο προσωπικό των εθνικών διπλωματικών υπηρεσιών. Η οργάνωση και η λειτουργία της ευρωπαϊκής υπηρεσίας εξωτερικής δράσης καθορίζονται με απόφαση του Συμβουλίου. Το Συμβούλιο αποφασίζει, προτάσει του ύπατου εκπροσώπου, μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και έγκριση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Τα εθνικά κοινοβούλια στο πλαίσιο του υπερεθνικού συστήματος πολνεπίπεδης διακυβέρνησης

157. Σύμφωνα με το άρθρο 12 ΣΕΕ τα εθνικά κοινοβούλια συμβάλλουν ενεργά στην καλή λειτουργία της Ένωσης με τους παρακάτω τρόπους:

- 1) με το να ενημερώνονται από τα θεσμικά όργανα της Ένωσης και να τους κοινοποιούνται τα σχέδια νομοθετικών πράξεων της Ένωσης σύμφωνα με το ΠΕΚ,
- 2) μεριμνώντας ώστε να τηρείται η αρχή της επικουρικότητας σύμφωνα με τις διαδικασίες που προβλέπονται στο ΠΕΑ,
- 3) συμμετέχοντας, στα πλαίσια του χώρου ελευθερίας, ασφαλείας και δικαιοσύνης, στους μηχανισμούς αξιολόγησης της υλοποίησης των πολιτικών της Ένωσης σε αυτό τον τομέα, σύμφωνα με το άρθρο 70 ΣΛΕΕ και συμπράττοντας στον πολιτικό έλεγχο της Ευρώπης και στην αξιολόγηση των δραστηριοτήτων της Eurojust σύμφωνα με τα άρθρα 88 και 85 της εν λόγω Συνθήκης,
- 4) συμμετέχοντας στις διαδικασίες αναθεώρησης των Συνθηκών, σύμφωνα με το άρθρο 48 ΣΕΕ,
- 5) με το να ενημερώνονται σχετικά με τις αιτήσεις προσχώρησης στην Ένωση, σύμφωνα με το άρθρο 49 ΣΕΕ,
- 6) λαμβάνοντας μέρος στη διακοινοβουλευτική συνεργασία μεταξύ εθνικών κοινοβουλίων και με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, σύμφωνα με το ΠΕΚ.

Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων

158. Η Ένωση αναγνωρίζει τα δικαιώματα, τις ελευθερίες και τις αρχές που περιέχονται στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 7ης Δεκεμβρίου 2000, όπως προσαρμόστηκε στις 12 Δεκεμβρίου 2007, στο Στρασβούργο, ο οποίος έχει το ίδιο νομικό κύρος με τις Συνθήκες. Αυτό σημαίνει ότι ο Χάρτης είναι νομικά δεσμευτικός, γεγονός με ιδιαίτερα σημαντικές συνέπειες τόσο για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων από το ΔΕΚ και τα εθνικά δικαστήρια όσο και για την υποχρέωση συμμόρφωσης των οργάνων της Ένωσης.

Ταυτόχρονα οι διατάξεις του Χάρτη δεν συνεπάγονται καμία επέκταση των αρμοδιοτήτων της Ένωσης, όπως αυτές ορίζονται στις Συνθήκες.

Τα δικαιώματα, οι ελευθερίες και οι αρχές του Χάρτη ερμηνεύονται σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις του Τίτλου VII του Χάρτη που διέπουν την ερμηνεία και την εφαρμογή του και λαμβανομένων δεόντως υπόψη των επεξηγήσεων οι οποίες αναφέρονται στον Χάρτη και στις οποίες μνημονεύονται οι πηγές των εν λόγω διατάξεων.

Περαιτέρω η ΣΕΕ χορηγεί αρμοδιότητα στην Ένωση να προσχωρήσει στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών.

Όμως η προσχώρηση στην εν λόγω Σύμβαση δεν μεταβάλλει τις αρμοδιότητες της Ένωσης όπως ορίζονται στις Συνθήκες.

Ταυτόχρονα η ΣΕΕ καθορίζει ότι τα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως κατοχυρώνονται από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών και όπως απορρέουν από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών, αποτελούν μέρος των γενικών αρχών του δικαίου της Ένωσης.

Οι κατασταλτικοί μηχανισμοί σε υπερεθνικό επίπεδο

159. Από την άλλη πλευρά όμως ενισχύονται οι κατασταλτικοί μηχανισμοί της ΕΕ και των κρατών μελών ιδίως στο πλαίσιο του *Χώρου* Ελευθερίας Ασφάλειας και Δικαιοσύνης γεγονός που φαλκιδεύει τη δημοκρατική λειτουργία της Ένωσης.

Στο πλαίσιο αυτό θα μπορούσαμε να παρατηρήσουμε ότι ένα από τα κυρίαρχα στοιχεία της ΜΣ είναι το γεγονός ότι στα πλαίσια του *Χώρου* τα κράτη μέλη διατηρούν τη αποκλειστική αρμοδιότητα για τη λήψη των απαραίτητων μέτρων για την προστασία της δημόσιας τάξης και της δημόσιας ασφάλειας. Μάλιστα στην περίπτωση αυτή συνεπικουρούνται και από τους κατασταλτικούς μηχανισμούς της Ένωσης.

Η προστασία της εσωτερικής και εξωτερικής ασφάλειας των κρατών μελών ανήκει σύμφωνα με τη ΜΣ στην αποκλειστική αρμοδιότητα των κρατών μελών, αναφορικά δε με τον *Χώρο* προβλέπονται σημαντικές εξαιρέσεις σε σχέση με την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων, την ποιότητα της παρεχόμενης δικαστικής προστασίας ιδίως σε υπερεθνικό επίπεδο αλλά και τον θεσμικό τρόπο λήψης απόφασης σε ενωσιακό επίπεδο για θέματα αστυνομικής συνεργασίας με

συνακόλουθο αποτέλεσμα τον περιορισμό των δημοκρατικών εγγυήσεων συμμετοχής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στη νομοθετική διαδικασία.

Σε σχέση βέβαια με το εύλογο ερώτημα για ποιο λόγο οδηγούνται τα πράγματα σε ενωσιακό επίπεδο σε αυτή την κατεύθυνση θα πρέπει να επισημανθεί ότι η ΕΕ και τα κράτη-μέλη ευρισκόμενα μπροστά σε πάρα πολύ μεγάλες αντιδράσεις των πολιτών και έχοντας να αντιμετωπίσουν ιδιαίτερα ισχυρά και μαχητικά κοινωνικά κινήματα, ενισχύουν πλέον στο όνομα δήθεν της ασφάλειας τους κατασταλτικούς μηχανισμούς.

Είναι προφανές ότι όταν η Ένωση και τα κράτη μέλη της αναφέρονται στην ασφάλεια εννοούν την ασφάλεια συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων με ιδιαίτερα προνομιακή θέση στην παραγωγή και όχι βεβαίως την ασφάλεια των πολιτών εν γένει.

Κατά συνέπεια η προστασία της ασφάλειας δρομολογεί τις εξελίξεις σε ενωσιακό επίπεδο σε μια ιδιαίτερα αυταρχική κατεύθυνση η οποία οδηγεί σε σαφή και άνευ όρων περιορισμό των δημοκρατικών και εν γένει θεμελιωδών δικαιωμάτων των πολιτών της Ένωσης και των υπηκόων των τρίτων χωρών που ζουν και εργάζονται σ' αυτήν.

Επομένως θα μπορούσε βάσιμα κανείς να ισχυριστεί ότι μέσω της ΜΣ παρατηρούμε μια προϊούσα συγκρότηση ενός υπερεθνικού κατασταλτικού μηχανισμού ο οποίος δρα σε αгаστή συνεργασία με τους αντίστοιχους κατασταλτικούς μηχανισμούς των κρατών μελών με στόχο την ριζοσπαστικοποίηση των πολιτών της Ένωσης και τη διατήρηση του υφιστάμενου καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής στην Ευρώπη.

Αυτό λοιπόν κατά τη γνώμη μας είναι το κυρίαρχο στοιχείο το οποίο σηματοδοτεί η ΜΣ. Βεβαίως το κατά πόσο θα μπορέσουν οι κατασταλτικοί μηχανισμοί σε εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο να δράσουν αποτελεσματικά και να περιορίσουν πράγματι τα δημοκρατικά και εν γένει θεμελιώδη δικαιώματα των πολιτών της Ένωσης συναρτάται άμεσα με τον κοινωνικό συσχετισμό δυνάμεων που θα διαμορφωθεί σε ενωσιακό αλλά και σε εθνικό επίπεδο.

Όλα αυτά λοιπόν τι καταδεικνύουν άραγε;

Ότι εφόσον υπάρχουν σε ενωσιακό επίπεδο όλες αυτές οι ρήτρες προστασίας της δημόσιας τάξης και της δημόσιας ασφάλειας που μπορούν να αξιοποιηθούν κυρίως από τα κράτη μέλη με τη συνδρομή και της ΕΕ στην ουσία οδηγούν σε μια κατάσταση σύμφωνα με την οποία η διαδικασία ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης όχι μόνο δεν αποδυναμώνει το σύγχρονο έθνος-κράτος στον τομέα αυτό (αντίθετα με ό,τι συμβαίνει στο οικονομικό και νομισματικό πεδίο) αλλά περαιτέρω δίνει το πράσινο φως για την ενίσχυση των εν λόγω κατασταλτικών εξουσιών των κρατών μελών και τη συνακόλουθη παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων των πολιτών της Ένωσης στο όνομα δήθεν της ασφάλειας.

Αλλά επ' αυτού ας μην ξεχνούμε ότι και οι Αμερικανοί λειτουργούν το Γκουαντάναμο στο όνομα δήθεν της ασφάλειας.

Άρα λοιπόν σε σχέση με τη ΜΣ και την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων πρέπει να εστιάσουμε την ανάλυσή μας στο γεγονός ότι μεθοδικά και με σταθερό τρόπο η Ένωση ενισχύει έτι περαιτέρω τους υπερεθνικούς κατασταλτικούς μηχανισμούς όπως είναι η Europol και η Eurojust, ενώ ταυτόχρονα με τις διατάξεις της η ΜΣ νομιμοποιεί τη λειτουργία των κατασταλτικών μηχανισμών των κρατών μελών ιδίως στο πλαίσιο του *Χώρου*.

Όπως επισημάναμε η ενίσχυση αυτή του αυταρχισμού και της αστυνομοκρατίας σε υπερεθνικό και κρατικό επίπεδο έχει άμεση σχέση με την προσπάθεια καταστολής των κοινωνικών κινημάτων που αναπτύσσονται στη γηραιά ήπειρο τα τελευταία χρόνια.

Στο πλαίσιο αυτό αποδείχθηκε ιδιαίτερα κρίσιμη η επεισοδιακή διαμαρτυρία των πολιτών της Ένωσης κατά τη διάρκεια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Γκέτεμποργκ στα μέσα Ιουνίου 2001 αφού τα βίαια επεισόδια που έγιναν εκεί και οι οδομαχίες διαδηλωτών και αστυνομικών αποτέλεσαν αφορμή για τη σύναψη άτυπων συμφωνιών μεταξύ των κρατών μελών της Ένωσης για αυξημένη αστυνομική συνεργασία με σκοπό τον έλεγχο των πανευρωπαϊκών διαδηλώσεων, γεγονός που οδήγησε στη λήψη εκτεταμένων μέτρων ασφαλείας συμπεριλαμβανομένων και των αυστηρών μέτρων για τον περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας σε ενωσιακό επίπεδο με αφορμή τις διαδηλώσεις στη Γένοβα τον Ιούλιο του 2001 και τη Φλωρεντία το Νοέμβριο του 2002.

Αυτή λοιπόν η άτυπη αστυνομική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών υπό την σκέπη της ίδιας της Ένωσης αποτέλεσε το απαραίτητο «κεκτημένο» το οποίο νομιμοποιείται πλέον θεσμικά από πληθώρα διατάξεων της ΜΣ και του λοιπού ενωσιακού δικαίου ενώ έπεται και συνέχεια.

Η εξέλιξη λοιπόν αυτή έχει ιδιαίτερη σημασία αφού πλέον η ίδια η Ένωση διαθέτει κατασταλτικούς μηχανισμούς και σχετικές αρμοδιότητες για τη λήψη μέτρων αυτοτελώς ή σε συνεργασία με τα κράτη μέλη για τον περιορισμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων των πολιτών της Ένωσης στο όνομα δήθεν της ασφάλειας.

Έτσι δρομολογούνται στην πράξη συγκεκριμένες εξελίξεις προς την κατεύθυνση της περιστολής των δημοκρατικών δικαιωμάτων των πολιτών της Ένωσης και μάλιστα σε συνεργασία και με τις ΗΠΑ ιδίως στον τομέα της πρόσβασης της Ουάσιγκτον στα προσωπικά δεδομένα των πολιτών της Ένωσης.

Τα φαινόμενα αστυνομοκρατίας είναι άμεσα συνυφασμένα με μια προϊούσα φασιστικοποίηση των καπιταλιστικών καθεστώτων της Αμερικής και της Ευρώπης που κορυφώθηκε με πρόσχημα την 11^η Σεπτεμβρίου 2001 και συνεχίζεται ακάθεκτη από τότε, προκειμένου να διασφαλίσει τη διατήρησή τους.

Έτσι η αστυνομική βία στη Γαλλία το 2005 οδήγησε στο θάνατο δύο νέων και πυροδότησε την έκρηξη του γαλλικού Νοέμβρη και τη συνακόλουθη επιβολή επί δύο μήνες περίπου «κατάστασης έκτακτης ανάγκης» σε όλη τη Γαλλία.

Το ίδιο έγινε και τον Αύγουστο του 2008 στην Ιταλία όπου ο Μπερλουσκόνι με απόφαση του Ιταλικού Κοινοβουλίου κατέβασε το στρατό στους δρόμους προκειμένου δήθεν να επιβάλλει την τάξη.

Συμπεράσματα

160.Ενώ από τη μια πλευρά η ΜΣ περιλαμβάνει θετικές ρυθμίσεις, όρους και προϋποθέσεις για τη δημοκρατική λειτουργία της Ένωσης και την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων, από την άλλη πλευρά κυρίως σε σχέση με τις διατάξεις για τον *Χώρο* επιχειρεί να αναιρέσει όλες τις παραπάνω θετικές ρυθμίσεις οικοδομώντας στην ουσία ένα πλέγμα κατασταλτικών μηχανισμών ενόψει της έντονης κοινωνικής ριζοσπαστικοποίησης που συντελείται τα τελευταία χρόνια στους χώρους της νεολαίας και των φτωχών κοινωνικών στρωμάτων της Ένωσης.

Επομένως το κυρίαρχο ζήτημα σε σχέση με τη δημοκρατία και την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων σε ενωσιακό επίπεδο δεν μπορεί να είναι το διακηρυκτικό στοιχείο της ΜΣ.

Δεν θα πρέπει να μας διαφεύγει άλλωστε ότι με σκοπό τον έλεγχο της ριζοσπαστικοποίησης της νεολαίας που είχε δώσει έντονα δείγματα γραφής στους κοινωνικούς αγώνες ενάντια στην ακρίβεια, τη φτώχεια, την ανεργία και την άνιση κατανομή του παραγόμενου κοινωνικού πλούτου υπήρξε ιδιαίτερος σχεδιασμός από την ίδια την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τους Υπουργούς Δημόσιας τάξης των κρατών μελών της Ένωσης για τη λήψη κατασταλτικών μέτρων.

Σε μια εποχή λοιπόν που το Μάαστριχτ επέβαλε τον νεοφιλελεύθερο μονόδρομο, τις ιδιωτικοποιήσεις, την αύξηση των κερδών των επιχειρήσεων και την αύξηση της φτώχειας και της ανεργίας, η πολιτική ηγεσία της ΕΕ και των κρατών μελών της αποφάσισε την βίαιη καταστολή της ριζοσπαστικοποίησης της νεολαίας και των πολιτών της Ένωσης με την ενίσχυση των κατασταλτικών μηχανισμών σε όλα τα επίπεδα φακελώνοντας τους πάντες και προωθώντας ακόμα και την περίφημη Σύμβαση του Προυμ η οποία προβλέπει τη δημιουργία τράπεζας δεδομένων στην οποία θα αποθηκεύεται το DNA των διαδηλωτών που έχουν καταδικαστεί!!!

Με τον τρόπο αυτό η ηγεσία της ΕΕ θεωρεί ότι θα μπορέσει να αντιμετωπίσει την καθολική ευρωπαϊκή κοινωνική αντίδραση ενάντια στην προσπάθεια του παγκόσμιου καπιταλισμού να φορτώσει στις πλάτες όλων μας και ιδίως της νεολαίας τις συνέπειες της μεγαλύτερης οικονομικής κρίσης που βιώνει το καπιταλιστικό σύστημα μετά το 1929.

Όμως ενεργώντας με τον τρόπο αυτό η ηγεσία της ΕΕ στην ουσία υπονομεύει το ίδιο το ευρωπαϊκό ενοποιητικό εγχείρημα.

ΤΕΛΟΣ